

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 32:

Forespørgsel til kulturministeren [om brugen af statslige midler til kunstnerstøtte].

Af Søren Søndergaard (EL) og Frank Aaen (EL).
(Forespørgslen anmeldt 9/2 99).

Anden næstformand (Henning Grove):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 174: Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om seniorydelse og lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik. (Fleksibel efterløn m.v.).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 5/2 99).

Sammen med denne sag foretoges:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 175: Forslag til lov om ændring af lov om social pension. (Nedsættelse af folkepensionsalderen fra 67 til 65 år m.v.).

Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 5/2 99).

4) Første behandling af lovforslag nr. L 176: Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond og forskellige andre love. (Konsekvensændringer som følge af nedsættelsen af folkepensionsalderen fra 67 til 65 år).

Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 5/2 99).

5) Første behandling af lovforslag nr. L 177: Forslag til lov om ændring af lov om delpension. (Fradragsregler m.v.).

Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 5/2 99).

6) Første behandling af lovforslag nr. L 178: Forslag til lov om ændring af arbejdsmarkedsfondsloven, ligningsloven og pensionsbeskatningsloven. (Fradrag for bidrag til efterlønsordningen og beskatning af tilbagebetalinger fra efterlønsordningen m.v.).

Af skatteministeren (Ole Stavad).
(Fremsat 5/2 99).

Anden næstformand (Henning Grove):

Efter ønske skal jeg fastsætte en taletid for ordførerne i første omgang på 15 minutter.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Bjarne Laustsen (S):

Den endelige model for den nye efterløn er nu på plads, og jeg synes, der er god grund til at glæde sig over, at det er lykkedes regeringen at få dette forlig i stand med Venstre, Det Konservative Folkeparti, CD og Kristeligt Folkeparti. Med det brede forlig er der nemlig skabt klarhed om efterlønnen.

Med efterlønsbeviset behøver ingen at hamstre efterløn, og alle har fortsat et retskrav på efterlønnen fra 60-årsalderen. Det betyder, at de ledige og nedslidte fortsat kan vælge at stoppe arbejdet, når de er 60. For de, der kan og vil, er der nye fordele ved at blive lidt længere på arbejdsmarkedet på fleksible vilkår, så det ikke bliver et enten-eller, og herudover er der en kontant præmiering af de ældre, der vælger at trække sig senere tilbage.

Var forliget indgået med et snævert flertal, ville der fortsat være utryghed om efterlønnen, og netop utrygheden har i de seneste år været et af de alvorligste problemer ved efterlønsordningen. Derfor ville det have været halsløs gerning kun at lave forlig med partierne til venstre i salen om et så vigtigt emne, og det tror jeg også SF og Enhedslisten er klar over.

Det har altid været socialdemokratisk politik at opnå de størst mulige fremskridt for befolkningen og sikre, at disse fremskridt bevares, også under regeringer af borgerlig observans. Det er nu sket på efterlønsområdet. Jeg har bemærket, at især Venstres leder, hr. Anders Fogh Rasmussen, i medierne har erklæret, at så længe han har noget at skulle have sagt i partiet Venstre, vil efterlønsordningen ikke blive forringet eller fjernet, selv om partiet skulle få regerings-

magten. Tydeligere kan det vel ikke siges, at efterlønsordningen er kommet for at blive. Regeringen har dygtigt forhandlet et forlig hjem, som vil få lov til at stå, selv om det værste tænkelige skulle ske: at vi får en borgerlig regering.

Også efterlønsbidraget, som der lige til det sidste blev skabt uklarhed om, er sikret. Ifølge grundlovens § 73 kan en fremtidig regering ikke fjerne efterlønnen uden at betale efterlønsbidraget tilbage.

Lovforslagene i forliget indeholder en række ændringer, som Socialdemokratiet mener er rimeligt socialt afbalancerede og nødvendige, og ændringerne af efterlønnen har været nødvendige af især to grunde: for det første for at forhindre, at vi i fremtiden kommer til at mangle arbejdskraft, når flere og flere ældre trækker sig tidligere og tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet; for det andet for at undgå økonomiske problemer når stadig færre unge skal forsørge stadig flere ældre.

Da efterlønnen blev indført i 1979, regnede den daværende arbejdsminister Svend Auken med, at ordningen i løbet af nogle år ville omfatte 27.000 personer og koste 600 mio. kr. Nu regner vi med 147.000 efterlønnere i 1999 og en udgift på over 17 mia. kr., så efterlønsordningen ville uden indgreb blive kvalt i sin egen succes.

Ordningen skulle sikre, at de nedslidte på arbejdsmarkedet kunne trække sig tilbage, medens de stadig havde førligheden, og det har de også kunnet; efterlønsordningen har været et stort socialt gode for mange tusinde lønmodtagere, som har haft fysisk hårdt arbejde. Men efterlønsordningen har også gjort det muligt for alle andre at trække sig tilbage, uanset om de var nedslidte eller ej, og til dem må vi nu sige, at vi gerne vil have, at de bliver lidt længere på arbejdsmarkedet.

De tre a-kasser, der har haft den største stigning inden for de sidste 5 år, har været Den Kristelige a-kasse og de to selvstændige ASE og Dana; først på fjerdepladsen kommer Fora. Vi har brug for seniorerne. Det kan godt være, at arbejdsgiverne endnu ikke har opdaget det, men der bliver altså færre og færre unge. For hver 15-årig, vi har nu, er der to 52-årige, og i løbet af ganske få år bliver vi 100.000 flere over 60 år og lige så mange færre under 60 år. Vi kan ikke bevare og udvikle vort samfund, uden at vi får en ordentlig, offensiv seniorpolitik. Det må arbejdsgiverne forstå, så de holder på de

ældre, og de ældre bliver stadig mere efterspurgt arbejdskraft.

Vi må også forholde os til generationsproblemet. Mindre årgange og stadig flere ældre peger hen imod et reelt forsørgelsesproblem. Hvis efterlønsgarantien skal være reel i fremtiden, må den økonomiske side af sagen derfor også løses.

I 1979 blev det udtrykkeligt sagt, at det var meningen at forhøje kontingenterne, så arbejdsmarkedets parter fuldt ud dækkede udgifterne til ordningen. Det er aldrig sket, og det synes alle i dag at have glemt. De foreslåede efterlønskontingenter dækker kun en lille del af det, efterlønsordningen reelt vil koste, men det er dog nok til at sikre ordningen økonomisk og politisk.

Ved førtidspensionering får man sit kontingent tilbage minus 30 pct., og ved dødsfald sker udbetalingen til boet. Ifølge forslaget bliver de, der er svage, nedslidte og uden private ressourcer, ikke afskåret fra at kunne trække sig tidligt tilbage, og de bliver økonomisk stillet fuldstændig som efter den tidligere ordning, når man ser på den samlede udbetaling over 5 år. Men til dem, der har en stor pensionsformue, bliver der lidt mindre fra staten, hvis de vælger at gå på efterløn som 60-årige eller 61-årige. Det er selvfølgelig aldrig populært, når der skæres i tilskud fra det offentlige, og det bliver selvfølgelig heller ikke mere populært, når indgrebet er kompliceret og svært at overskue for den enkelte. Efter Socialdemokratiets mening er der imidlertid skabt gode og rimelige overgangsordninger på alle områder, og alle, der i dag opfylder de gamle regler, opfylder også de nye, skærpede anciennitetsregler med krav om 25 års a-kassemedlemskab inden for 30 år.

Sammenfattende kan man sige om indholdet i efterløns- og pensionsreformen, at alle, der fylder 60 år inden den 1. juli 1999, er omfattet af de gamle regler, og de kan endog benytte de nye fleksibilitets- og præmieringsordninger. Personer på overgangsydelse er også sikret retten til efterløn på 82 pct.-satsen; til gengæld modregnes kapitalpensionen ikke i deres efterløn, og de skal heller ikke betale det særlige efterlønskontingent, men blot det sædvanlige a-kassekontingent. De kan endog vælge at arbejde enten efter 200-timers-reglen eller efter den nye fleksordning.

Nye 60-årige efterlønsmodtagere kan få 130.000 kr. om året i 5 år, svarende til 91 pct. af den maksimale dagpengesats. For denne grup-

pe sker der modregning i kapitalpensionen, men der er lavet fornuftige overgangsordninger, der ender med et bundfradrag på 10.000 kr., svarende til en kapitalpensionsformue på 200.000 kr. De 62-65-årige får 143.000 kr. om året i efterløn, svarende til 100 pct. af den maksimale dagpengesats, og for denne gruppe sker der ingen modregning for kapitalpension.

Der indføres en skattefri bonus for hvert kvartal, der arbejdes efter det fyldte 62. år, hvilket giver 103.200 kr. for fuldtidsarbejde frem til folkepensionsalderen. Under hele efterlønsperioden kan man arbejde lige så meget, man vil, men der vil ske en modregning i efterlønnen time for time på 68 kr.

Personer, der går fra ledighed over på efterløn, vil blive bedre stillet end efter den gamle ordning med helt op til 1.000 kr. ekstra om måneden, fordi de ikke skal starte på 82 pct. af de maksimale dagpenge, men kan få de 91 pct. Forudsætningen er selvfølgelig, at man har været ledig i 2½ år, før man fylder 60 år.

Alle kan fremover tjene 200.000 kr. om året, uden at det påvirker folkepensionen. For den del af lønnen, der ligger over de 200.000 kr., bliver modregningen kun 30 pct., hvor den i dag er det dobbelte, og også det vil være med til at tilskynde de ældre til at blive lidt længere på arbejdsmarkedet.

Det nye efterlønskontingent er det, der gør mest ondt, men alligevel er det stadig væk en god forretning. Alle skal i fremtiden i mindst 25 år betale godt 3.000 kr. om året; dette beløb er dog fradragsberettiget, og det svarer til knap 60.000 kr. netto. For det beløb kan man som 60-årig gå på efterløn og få udbetalt 653.000 kr. i 5 år, og ville man lave en privat opsparing, skulle der indbetales mindst 4-5 gange så meget i årlig præmie. Man kan også arbejde, til man bliver 65 og så gå på folkepension og hæve 103.000 kr. skattefrit. Den reelle samlede stigning for a-kasse- og efterlønskontingent er 80 kr. pr. måned netto, stigende til 183 kr. netto i år 2001, når pinsepakken er fuldt gennemført.

Lad mig til slut komme med en venlig henstilling til alle, uanset hvilken politisk observans de har: det er vigtigt, at efterlønsordningen er forankret i a-kasserne. Der er nok af politiske partier, der står på spring for at lægge ordningen over i det offentlige, og en fortsat kritik af hele efterlønsordningen og efterlønsbeviset fra visse kræfter i fagbevægelsen og fra SF og Enhedslisten ville være vand på disse kræfters mølle. Derfor er det vigtigt, at vi kigger på sub-

stansen i det nye tilbagetrækningsystem, og at vi koncentrerer os om det konstruktive i udvalgsarbejdet.

Med disse ord kan jeg på Socialdemokratiets vegne anbefale lovforslagene.

Jørn Pedersen (S):

Man skulle jo tro, når man har hørt debatten her på det sidste, at det her kun er et spørgsmål om efterløn; men det er det jo ikke alene.

Der ligger faktisk også i de lovforslag, vi behandler i dag, at folkepensionsalderen fremover nedsættes fra 67 til 65 år, og det har mange steder givet anledning til stor og sikkert også velbegrundet bekymring – al den stund at der er mange førtidspensionister, der havde planlagt en tilværelse, hvor de havde deres førtidspension med de tillæg, de i den anledning havde fået bevilget, helt frem til de var 67 år.

Derfor har vi, også fra Socialdemokratiets side, været meget optaget af at lave en model, så trygheden blev bevaret, og derfor ser vi i dag et lovforslag, der klart beskriver, at de folk, der har fået tilkendt førtidspension og får den frem til den 1. juli i 1999, stadig vil være omfattet af de regler, vi kender i dag. Det synes jeg er et positivt signal at få sendt ud herindefra, så de mange bekymrede førtidspensionister nu ved, at der sker ingen ændringer, og de mister ikke noget ved det her. Det synes jeg vi kan hilse med tilfredshed.

Angående de fremtidige førtidspensionister – altså dem, der bliver omfattet af ordningen efter den 1. juli 1999 – vil det blive sådan, som det ligger i aftalen, at der skal forhandles om, hvordan deres problemer skal løses. Men det ligger også klart, at det ikke er et forringelsesforslag, vi kommer til at tale om; det er faktisk et spørgsmål om, hvordan vi sikrer, at de midler, der i dag er sat af til området, også vil være der fremover. Det er i hvert fald et område, hvor vi fra Socialdemokratiets side er åbne, og hvor vi naturligvis er lydhøre over for gode ideer, både fra de politiske partier og selvfølgelig også fra de interesseorganisationer, der måtte have nogle specielle ønsker i denne anledning.

Om ændringerne af delpensionen vil jeg sige, at jeg synes, det virker fornuftigt, at vi får nogle ændringer her, som gør den mere parallel med efterlønnen. Der kan nok findes nogle eksempler på, at der har været nogle forhold, der har været uheldige, men det får vi så rettet op på nu.

I forbindelse med serviceloven, som ikke har været gældende så længe, er der jo også nogle ændringer for førtidspensionisterne. Jeg synes, det er vigtigt at få slået fast, at ledsagerordningen – som jeg er ret overbevist om bliver en meget stor succes, når vi får den gennemført fuldt ud i kommunerne – ikke fremover stopper ved 65-års-alderen, men fortsætter, indtil man er 67 år. Det samme gælder, hvis man har fået tilskud til at ansætte en personlig medhjælper, som nogle af de svært handicappede har; de bevarer også denne ret frem til det 67. år.

Derfor synes jeg faktisk alt i alt, at når det drejer sig om førtidspensionerne og førtidspensionisterne, er de lovforslag, vi i dag behandler, ganske fornuftige. Trygheden er der, det er den også fremover, og med hensyn til hvad der måtte komme, når vi taler om den gruppe, der i dag ikke er omfattet af reglerne og ikke vil blive det inden deadline, vil vi sætte os stille og roligt ned og sørge for, at vi får tingene kørt ind på en ordentlig måde.

Det er vel også vigtigt at nævne, når vi nu står med disse ting, at i og med at en del af baggrunden for hele efterlønsreformen har været, at der har været et politisk ønske om at sikre, at folk trak sig senere tilbage, og at det skulle kunne betale sig, skal man også kigge på de ændringer, der nu sker vedrørende folkepensionens grundbeløb og det, man må tjene ved siden af. Der er jo nogle klare forbedringer, der gør, at det vil være mere attraktivt – også for folk, der er gået på folkepension – at have en indtægt ved siden af, fordi man faktisk skal ret højt op, før der sker en direkte modregning i grundbeløbet. Om det vil få den store effekt vil jo først vise sig, når der er gået et stykke tid, men i hvert fald kan man sige, at den del af lovkomplekset følger op på det signal, at vi ønsker, at folk trækker sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet, hvis det er muligt.

Jeg vil slutte med at sige, at vi i Socialdemokratiet hilser med stor tilfredshed, at vi er kommet i den situation, at vi kan fremsætte og førstebehandle disse forslag i dag. Først og fremmest garanterer forslagene, at førtidspensionister – uanset hvor gamle de er – fremover bevarer de rettigheder, de har i dag, og derfor skal jeg anbefale forslagene.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg forstod på de socialdemokratiske indlæg, at der er to hovedtankegange bag forslagene. Den

ene er, at man skulle sikre, at folk ville blive på arbejdsmarkedet i fleksible ordninger, og den anden er, at vi heller ikke har råd til at fortsætte med en uændret ordning.

Med hensyn til at blive på arbejdsmarkedet i fleksible ordninger vil jeg spørge, om det ikke også er det, der ligger i en relativt høj pensionsalder og de tilbagetrækningsmuligheder, som lå i den gamle efterlønsordning, og jeg vil spørge hr. Jørn Pedersen: Er det rigtigt, at formålet – altså at blive på arbejdsmarkedet i fleksible ordninger – bedst fremmes ved, at man sænker pensionsalderen til 65 år og dermed sikrer, at folk går på pension som 65-årige?

Hele Bjarne Laustsens indlæg koncentrerede sig om de 60-åriges valgmuligheder, og det er selvfølgelig en dejlig ting, at man har nogle forskellige muligheder, når man nu er blevet 60. Men jeg vil gerne spørge om de 60-årige, der ingen valgmuligheder har, de 60-årige, som faktisk er blevet jaget ud af arbejdsmarkedet, fordi arbejdsgiveren har retten til at lede og fordele arbejdet og har for vane at fyre de gamle i stedet for de unge. Er det sådan, at man i fuldt alvor ønsker, at de pågældende skal i aktivering med henblik på at komme ind på arbejdsmarkedet igen, hvis de bliver arbejdsløse efter at være fyldt 60 år?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil godt spørge hr. Laustsen, om hr. Laustsen mener, at der er tale om en grundlovssikring af efterlønnen, hvis man ændrer efterlønsordningen ved f.eks. at hæve efterlønsalderen fra 60 til 62 år og siger: Nu er det kun 62-årige og ældre, der kan gå på efterløn, men vi bevarer selvfølgelig efterlønnen. Er der så tale om en grundlovssikret ret?

Så vil jeg også godt spørge, om ikke hr. Laustsen synes, det er på en lidt tendentios måde, det beskrives i lovforslaget, hvordan ens rådighedsbeløb bliver. Der står, at i fremtiden kan man få sin pension og sin ATP allerede fra 65-års-alderen. Men er det ikke sine egne penge, man får på det tidspunkt, penge, man ellers skulle have haft senere? Det skønner om rådighedsbeløbet er simpelt hen falsk. Det er sine egne penge, man får, men man får dem tidligere, og det forudsætter selvfølgelig, at man har pensionen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Det er også et spørgsmål vedrørende nedsættelsen af pensionsalderen fra 67 til 65 år.

Det er jo sådan, at der er en regel om, at for at kunne modtage fuld folkepension skal man have haft bopæl i Danmark i 40 år. Jeg har fået nogle henvendelser fra nogle personer, der bliver klemte af, at pensionsalderen bliver sænket med 2 år, og det har selvfølgelig betydning i en tid, hvor stadig flere personer i perioder af deres liv opholder sig andre steder i forbindelse med uddannelse eller har arbejde i udlandet i forbindelse med udveksling af arbejdskraft osv.

Jeg vil såmænd spørge hr. Jørn Pedersen, om man har diskuteret den parallelitet, at når man sænker pensionsalderen med 2 år, var det også naturligt at afkorte optjeningsperioden med 2 år, altså fra 40 år til 38 år. Er det diskuteret i forligskredsen, og hvad er hr. Jørn Pedersens holdning til at lave den parallelitet?

(Kort bemærkning).

Mogens Andreasen (DF):

Jeg vil godt spørge hr. Bjarne Laustsen om noget. Jeg savner i denne efterlønslov, at der skal oprettes en personlig konto for det ekstra bidrag, og jeg kunne godt lide at spørge: Hvorfor har man egentlig ikke fået det med i loven?

Der er ikke i øjeblikket udsigt til, at virksomhederne efterspørger den ældre, ledige del af arbejdskraften, og derfor vil jeg også godt spørge: Tror den socialdemokratiske ordfører ikke, at det problem skal løses ved, at man nedsætter omkostningerne for virksomhederne?

Og så vil jeg godt spørge med hensyn til garantien for tilbagebetaling, hvis man afgår ved døden: Ligger der nogen garanti for, at man overhovedet får en krone udbetalt i andre tilfælde?

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Fru Jette Gottlieb siger, at det er rigtigt, at de 60-årige har en lang række valgmuligheder; ja, det har jeg jo selv gennemgået i min ordførertale. Men så bliver det nævnt, at der er en gruppe, som ingen valgmuligheder har, og her kunne jeg godt tænke mig at få at vide, hvem det præcis er, fru Jette Gottlieb tænker på. Vi har jo netop i arbejdsmarkedsreformens tredje fase sagt, at hvis der måtte være nogle, der falder ud af dagpengesystemet på grund af de nye regel-

ændringer, vil de ved fortsat indbetaling kunne sikre sig ret til efterløn til sin tid.

Med hensyn til grundlovs spørgsmålet er det jo klart formuleret fra Justitsministeriets side, at det er sådan, at det er ved ophør af ordningen, pengene bliver betalt tilbage.

Til hr. Aage Frandsen, der nævner noget om rådighedsbeløb og hvis penge det er: Det er selvfølgelig folks egne penge, det er der ikke noget problem i, men det har været påstået fra flere sider, at der er tale om forringelser. Jeg oplyste bare, hvordan og hvorledes mulighederne er for fremtiden, og det er klart og tydeligt dokumenteret, at hvis vi ser det over en 5-årig periode, er der ikke tale om forringelser, og hvis vi ser på de ledige, er der betydelige forbedringer.

Fra Socialdemokratiets side har vi ikke ønsket en speciel konto for bidragene – det er til hr. Mogens Andreasen – fordi vi har været tilfredse med den ordning, der er lavet, og de tilkendegivelser, der er kommet med henvisning til grundlovens § 73. I den forbindelse vil jeg godt sige, at med hensyn til at nedsætte omkostningerne for arbejdsgiverne kan der ikke blive tale om det i denne forbindelse. Der er en lang række af de øvrige ting på arbejdsmarkedet, som understøtter dansk erhvervsliv i en voldsom grad, som vi ikke behøver at kigge på her.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Først til fru Jette Gottlieb, der spørger, om det er en god idé at sænke pensionsalderen fra 67 til 65 år. Det synes jeg faktisk det er. Det har jo været et krav fra mange faglige organisationer gennem mange år, at pensionsalderen skulle ned, og jeg kan da ikke forestille mig, at Enhedslisten helt principielt vil sige, at det er dårligt, vi nedsætter pensionsalderen. Jeg forstår ikke helt omfanget af spørgsmålet.

Hr. Villy Søvnal var inde på det samme og spurgte, om man har overvejet at nedsætte 40-års-kravet til 38 år, fordi pensionsalderen sættes ned. Svaret er nej, og på lovforslagets side 6 kan man også få et svar – ikke om det har været overvejet, men hvad reglen bliver. Der står, at det skal være 40 år i perioden, fra man er 15 år til 65 år, så det er altså en 50-års-periode, vi snakker om. Der er reelt set tale om, at man kan være væk fra Danmark i lidt kortere tid, end man har kunnet tidligere, og det var sådan set det, spørgsmålet gik på.

Det har ikke været diskuteret undervejs, om der skulle ske ændringer; det må jeg sige helt ærligt. Men hvis det er sådan, at hr. Villy Søvn-dal mener, at der er store problemer i det, er det i hvert fald et af de punkter, vi kan diskutere i udvalgsarbejdet. Men den diskussion har vi altså ikke haft indtil nu.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg må spørge hr. Bjarne Laustsen: Hvad er det for et liv, man forestiller sig for en arbejdsløs 60-årig? Et menneske, som forsøger at bide sig fast på arbejdsmarkedet, men som bliver fyret og ikke bliver genansat trods adskillige ansøgninger. Hvad er det for et liv, man forestiller sig for det menneske?

Man har nu indført, at den pågældende skal i aktivering. Hvad er det for en type aktivering? Er det en aktivering, som skal forberede den pågældende til det arbejdsmarked, som vedkommende har været på i 40 år? Eller er det en aktivering, der er ment som en straf, fordi der ellers skal udbetales nogle arbejdsløshedsdagpenge? Hvad er tanken med at indføre aktivering i den form, som man bruger over for de 18-årige, de 20-årige, de 50-årige? Hvad er meningen med den type aktivering for dem, der er over 60?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg forstod hr. Bjarne Laustsens replik om det grundlovssikrede, at det er sådan, at hvis man hæver efterlønsalderen, betyder det stykke papir, som er kommet fra Justitsministeriets side, ikke noget som helst.

Så forstod jeg også på hr. Bjarne Laustsen, at med hensyn til rådighedsbeløbet er vi enige om, at det er ens egne penge, man får, men bare lidt før. Det vil sige, at hvis man lavede denne tabel sådan, at det gjaldt, til man er 80 år, blev det det samme under alle omstændigheder. Der var ikke noget med, at man fra forsikringsselskabernes side kom og forærede noget til nogen. Man får selvfølgelig nogle af pengene allerede fra 65-årsalderen, men så får man mindre, når man bliver 67 og 68, og man bør vel sige ærligt, at det enten helt eller delvis skal holdes uden for.

Og så lige til allersidst: Hr. Laustsen lagde også vægt på, at der nu bliver mulighed for, at folk kan arbejde ubegrænset ved siden af, men med modregning. Men for personer, der er vant

til at arbejde 200 timer om året, er det en klar forringelse, for de får modregning med det samme.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreassen (DF):

Jeg vil godt spørge hr. Bjarne Laustsen, om det notat, der er udstedt fra Justitsministeriet, overhovedet giver nogen garanti. Det tror vi ikke det gør, for der ligger kun det i det, at man kan få udbetalt pengene, hvis man afgår ved døden, og det vil altså sige, at de går til boet eller arvingerne. Det øvrige, som man taler om i garantien, er jo, at hvis der sker ændringer i efterlønsloven af væsentlig karakter, kan man godt få sit bidrag tilbage, men hvordan skal begrebet væsentlig karakter forstås i den garanti, man giver fra regeringen? På hvilket niveau ligger det?

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Til fru Jette Gottlieb, der stillede spørgsmålet om de 60-årige, som er ledige: Jamen der er jo det at sige til det, at her gælder fuldstændig de samme regler som for alle mulige andre. Det vil sige, at hvis man vælger at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, efter at man er fyldt 60 år, skal man aktiveres efter samme regler som alle mulige andre, og derfor kan man jo sige, at de 60-årige har et reelt valg: om de vil stå til rådighed, eller om de vil gå på efterløn. Det er de i deres gode ret til, og det har vi sikret med det forslag, der ligger her.

Til hr. Aage Frandsen: Ja, man kan jo stille mange spørgsmål. Men det er sådan, at Arbejdsministeriet har stillet et konkret spørgsmål til Justitsministeriet, og det er det, der er blevet svaret på med hensyn til ophør af ordningen. Man kunne jo tænke sig mange andre spørgsmål, men da det ikke er blevet gjort, vil jeg holde mig til, hvad svaret er på det spørgsmål, der har været stillet, og det er jo soleklart. Der er ikke så mange problemer i det.

Med hensyn til diskussionen om, hvorvidt det, man får, er ens egne penge, jeg sige, at det er jo sådan, at man får pengene mange gange igen. Det er jo det, der ligger i forsikringstanken i systemet: man er sikker på, at hvis man betaler sit efterlønskontingent, ved man, hvad man får. Man får en fast ydelse i stedet for en lang række andre ting i det sociale system, der er behovsbestemte ydelser, som man ikke ved noget om på forhånd. Det er derfor, det er en fordel, det

er derfor, det kan anbefales, at man betaler det nye efterlønskontingent.

Og så kan man altså ikke sige både-og med hensyn til 200-timers-reglen. Et af de punkter, som SF gang på gang har slået på som sin politik, er, at der skal være mere fleksibilitet i efterlønsordningen, og hvis man ser diverse publikationer fra SF, siger man jo også her, at der skal være betydelig mere fleksibilitet. Men det er jo også det, man har fået.

Med hensyn til hvad hr. Mogens Andreasen tror på og ikke tror på, er det jo helt klart, at svaret fra Justitsministeriet er ganske klart. Det må så blive Dansk Folkepartis problem, hvad man vil tro på, også i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det er dialogen mellem hr. Jan Petersen og fru Jette Gottlieb, der får mig herop; dialogen om, hvorvidt det er en fordel eller en ulempe, at folkepensionsalderen bliver sænket til 65 år. Jeg vil gerne spørge hr. Jan Petersen, om han overhovedet kan komme i tanke om en gruppe, for hvem det er en indlysende fordel, at folkepensionsalderen bliver sænket til 65 år.

Der er en gruppe, som overhovedet aldrig indgår i den her debat, hvis ikke Kristeligt Folkeparti i hvert fald nævner den. Nemlig den gruppe af folk, som aldrig går på efterløn, fordi de har valgt at klare sig selv uden at stå til rådighed for arbejdsmarkedet en lang periode. Folk, som har valgt i mange tilfælde at leve på en lavere levestandard eller folk, som uheldigvis ikke har fået sig tilpasset det, som man skal for at få den offentlige, den skattebetalte ydelse, som efterlønnen jo stadig væk hovedsagelig er.

Men jeg tror faktisk også, at det kunne træffe, at der kom flere af dem i fremtiden, nemlig folk som ikke er blevet tilpasset det system, at man skal være tilknyttet arbejdsmarkedet i 25 år konstant, fordi man måske har været i udlandet eller på andre måder har valgt at flegse ind og ud af arbejdsmarkedet. For dem er det en indlysende fordel, selvfølgelig, at folkepensionsalderen bliver sænket; det er dét, jeg gerne vil have hr. Jan Petersen til at bekræfte, at den gruppe faktisk findes.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Vi er helt enige om, vil jeg sige til hr. Laustsen, at det er fornuftigt at have større fleksibilitet. Det har vi talt for, og det vil jeg også gøre

senere i dag, det er ikke det, vi kritiserer. Vi kritiserer i denne her forbindelse, at man ikke har en bundgrænse. At man ikke siger, at de første 25.000 kr. må du gerne tjene uden modregning, og derefter modregner man. Det er det.

Og med hensyn til om det nu er fornuftigt at indbetale eller ej: Jamen det er noget skidt, det man laver, men det ændrer ikke ved, at vi synes, at det er fornuftigt, at folk indbetaler. Det er da bedre at have en slags kollektiv ordning end en totalt individuel ordning, som banker tilbyder. Det er da bedre, men man har gjort det ringere.

Og så til allersidst til det dér med rådighedsbeløbet: Dér har jeg forstået, at vi er enige om, at man ikke får en krone mere ud af det, men man får det før, når det drejer sig om ens pension.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Det er hr. Bjarne Laustsen, der siger, at man får alle pengene igen. Det er sådan et rigtigt købmandsargument – tag det her, du får flere penge tilbage – men passer det? Vi har stillet et spørgsmål til finansministeren for at få det regnet ud. Altså, hvis alternativet til at betale efterlønskontingent er, at man nedbringer gæld i huset, så er der ingen tvivl om, at man nedbringer mere gæld end de 100.000 kr., når man er kommet til de 60 år eller 62 år.

Hvis det er sådan, at man sammenligner med, at man får 5 års efterløn, så ser tallet selvfølgelig pænt ud, men hvis man derimod sammenligner med, at man ikke kunne få noget ad andre veje, enten som arbejdsløshedsdagpenge eller som bistandshjælp, eller hvis man får efterløn i kortere tid, så hænger de regnestykker jo kun sammen, hvis man forudsætter, at man ikke kan få penge på en anden måde.

Vi kan jo høre, hvad man har at svare her umiddelbart, men jeg vil sige, når finansministerens svar kommer til mig, at så er det helt indlysende, at det kun er for dem, der ikke kunne få noget som helst fra de offentlige kasser under arbejdsløshed frem til de er 65 år, at der vil være noget at hente, alle andre grupper vil tabe på det her.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Ja, hvis vi taler længe nok, kan det jo godt ske, at vi kan blive enige, i hvert fald i forhold til SF. Det er jo sådan, at SF fremsatte en dagsorden

den 31. oktober 1996, hvor det fremgår, og jeg citerer fra dagsordenen:

»- at gøre reglerne for delefterlønningen og 200-timers-reglen mere fleksible og mindre bureaukratiske, bl.a. ved at overgå til et princip om supplerende efterløn svarende til supplerende dagpenge, når efterlønningen skal beregnes for mennesker, der ønsker en delvis udtræden af arbejdsmarkedet.«

Er det ikke nogenlunde det, vi har gennemført i vores forslag, kunne man så efterfølgende spørge.

Til hr. Frank Aaen: Vi plejer jo at tale om oppe i Nordjylland, om det kan betale sig, og det mener vi bestemt det kan. Nu behøver den ene ting ikke at udelukke den anden; man kan udmærket nedbringe sin gæld ved at indfri noget gæld i huset, og man kan også stadig væk samtidig være med i efterlønsordningen og sikre sig de goder, der ligger dér.

Men nu er det jo sådan, at den gæld, man har nedbragt, og det vil sige den friværdis, man har, kan man trods alt ikke trække fra igen, vil jeg sige til hr. Frank Aaen.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Med fare for at afbryde det nordjyske topmøde dér ved ministerafdelingen vil jeg da takke hr. Ole M. Nielsen, fordi han forklarede for fru Jette Gottlieb, hvorfor Kristeligt Folkeparti synes, det var en god idé at sænke pensionsalderen. Sådan gør vi normalt ikke, men tak for hjælpen.

Jeg vil sige i den anledning, at der kan laves mange eksempler på, at der er folk, for hvem det er en fordel at gå tidligere på folkepension, men det er da rigtigt, som hr. Ole M. Nielsen siger, at der er nogle, der ikke er omfattet af systemerne, og for dem er det jo en klar forbedring, at man kommer på folkepension 2 år tidligere.

Men der er jo – det må vi erkende – i vores samfund masser af samspilsproblemer, hvor man kan sige, at det også kan være en fordel for én, der er på den lave sats i efterløn, hvis vedkommendes økonomi er skruet sådan sammen.

Det, jeg forholdt mig til – og det vil jeg stadig væk fastholde – er, at alt andet lige, hvis vi nu så bort fra den situation, vi er i nu, og det er den, der styrer vores debat, så vil mange politiske partier sige, at det dog var en fremragende idé at sænke pensionsalderen fra 67 til 65 år,

fordi man jo faktisk giver folk nogle bedre muligheder på et tidligere tidspunkt i deres liv.

Det er også derfor, jeg nævner, at jeg har set adskillige udtalelser fra hovedbestyrelser og kongresser i fagbevægelsen, hvor man har haft det som et markant krav, at nu skal pensionsalderen sættes ned, så jeg tror faktisk ikke, at den del af det pensionsmæssigt set er noget, som giver os nogen som helst problemer.

Jeg tror ikke, nogen vil angribe det, for det er faktisk er ret godt princip både i Nordjylland og resten af landet og også set med mine øjne og set med Kristeligt Folkepartis øjne, har vi jo lige hørt.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Lige til det sidste vil jeg sige, at jeg såmænd ikke sagde, at der ikke var nogen, for hvem det var en stor fordel. Nej, det sagde jeg ikke. Jeg sagde bare, at det ikke er udtryk for en forøgelse af fleksibiliteten i tilbagetrækningen, at man sænker pensionsalderen. Det er noget helt andet.

Men det, jeg vil spørge hr. Bjarne Laustsen om, er spørgsmålet, som jeg rejste før, og som jeg ikke har fået noget svar på: Hvad er formålet med, at en arbejdsløs over 60 år skal i aktivering? Er det at forberede den pågældende til arbejdsmarkedet, eller er det at give den pågældende en uddannelse, der fører til nyt arbejde, eller hvad er tankegangen i det?

Og når man siger, at de 60-årige skal ligestilles, hvorfor er der så en 130-ugers-regel? Hvorfor har man kortere dagpengeperiode, når man er over 60 år, hvis man i øvrigt står til rådighed? Hvad er ideen i at lave det? Jo, det er ganske enkelt, at alle de regler er udformet, dengang man havde en efterlønsordning. Nu har man to slags mennesker: de, der har efterlønsret, og de, der ikke har efterlønsret, og så prøver man hovedkulds at tilpasse nogle af reglerne, men ikke alle reglerne, til den situation. Det er jo dér, problemerne ligger.

Men hvad er formålet med aktivering for de over 60-årige?

(Kort bemærkning).

Mogens Andreasen (DF):

Jeg fik ikke rigtig noget svar fra hr. Bjarne Laustsen på, om der er andre muligheder for tilbagebetaling end ved dødsfald.

Om notatet vil jeg godt sige: Jamen vi tror da stensikkert på, at det i fremtiden vil vise sig, at

vi får ret i, at det notat ikke er nogen som helst form for garanti.

Men jeg vil samtidig også gerne stille et spørgsmål. Vi ved jo, at EU har henvendt sig til regeringen vedrørende en række områder i Danmark og også har berørt spørgsmålet om efterlønnen. Der har regeringen sagt, at den endda tager sagen for Domstolen, hvis den bliver underkendt. Men hvis vi nu taber sagen, vil jeg gerne spørge hr. Bjarne Laustsen, i hvilken situation vi så står. Åbner vi så for, at alle EU-borgere kan komme på efterløn i Danmark, eller hvad tænker man at foretage sig, hvis det sker?

(Kort bemærkning).

Anders Samuelsen (RV):

Hr. Aage Frandsen rejste spørgsmålet omkring de 200 timer og muligheden for at arbejde 200 timer uden at blive trukket i efterlønnen. Der kunne jeg godt tænke mig at få bekræftet fra den socialdemokratiske ordfører, at den forringelse, som hr. Aage Frandsen mener der er tale om, ikke er et spørgsmål om de folk, som er på efterløn i dag. Det er et spørgsmål om folk, som ikke i dag er på efterløn, som får nogle andre betingelser. De får bedre fleksibilitet osv., men til gengæld kan de ikke arbejde.

Så altså at tale om forringelse mener jeg ville være fair, hvis der var nogle, som i dag havde den mulighed, som fratages muligheden, men det er jo ikke det, der er tale om. Det vil jeg gerne have bekræftet.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Bare én gang mere med købmandsargumentationen, for jeg har set ude i landet, at det bliver brugt på møderne, at så meget indbetaler du, og så får du det igen og det igen og det igen, og det er en meget god forretning. Sagen er bare, at hvis man afdrager penge på sit hus, så får man mere ud af det, når man er 62 eller 65 år, end man gør, hvis man venter og får de 103.000 kr. udbetalt i præmie. Det er da en underskudsforretning. Og hvis man går på efterløn, så får man kun mere ud af det, hvis alternativet er, at man ingenting fik fra de offentlige kasser, men lige så snart man har ret til dagpenge, eller lige så snart man får bistandshjælp i stedet for at få efterløn, så er det købmandsregnskab da også negativt, og det får vi jo sort på hvidt fra finansministeren om nogle dage, så det behøver vi ikke at snakke mere om.

Men det bringer mig til et andet spørgsmål til hr. Bjarne Laustsen: Hvis nu det med efterlønskontingentet er det grimme, hvorfor forsøgte Socialdemokratiet så på intet tidspunkt at forhandle en efterlønsgaranti med de partier i Folketinget, der i valgkampen erklærede sig positive over for efterlønnen? Der er jo et solidt flertal, i hvert fald fra CD, formentlig også fra Kristeligt Folkeparti og helt over til Enhedslisten for at bevare efterlønsordningen uden forringelser, herunder uden det asociale efterlønskontingent.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Bjarne Laustsen og så går jeg videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Til fru Jette Gottlieb, der spørger: Hvad er meningen med ordningen i forhold til de ældre, der er over 60 år; hvordan skal deres status være i forhold til en eventuel ledighed? Ja, hvis man vælger at stå til rådighed, efter man er fyldt 60 år, jamen så er reglerne fuldstændig de samme. Vi er faktisk udsat for, at mange 60-årige siger, at de føler sig diskrimineret, fordi de ikke kan få nogle muligheder i det nuværende system. Og hvis der er nogen, der har behov for et kursus eller to eller tre, og de dermed kan fortsætte deres aktive karriere på arbejdsmarkedet, jamen så er det da fint, så er det lige nøjagtig det, der ligger i reglerne, at de også kan få nogle muligheder, og hvis de så er derhenne, hvor de siger: Nej tak, jeg vælger at gå på efterløn, så eksisterer den mulighed selvfølgelig også.

Til hr. Mogens Andreasen: Det er jo sådan, at i det samme lovforslag, som vi to har foran os, står der, at hvis man kommer ud for en arbejdsskade og dermed eventuelt bliver førtidspensioneret, og ved dødsfald, ja, der betales kontingentet tilbage. Og det, der er svaret på i henhold til grundlovssagen, er jo, at det er et spørgsmål om at ophæve ordningen, og så bliver pengene også betalt tilbage.

Og så bliver der stillet nogle hypotetiske spørgsmål omkring EU, og dér mener jeg, at det er meget, meget vigtigt, at ordningen er forankret i a-kasserne, og det er deri, at forskellen i forhold til EU er afgørende. Og jeg kan fuldt ud bekræfte hr. Anders Samuelsen's spørgsmål, at reglerne jo ændres pr. 1. juli.

Til hr. Frank Aaen med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt det her kan betale sig: Det er jo sådan, at der jo er masser af mennesker, der kommer med forslag til det her, især folk, der har ansatte og har aktier inden for pensionsverdenen; jeg har set BG Bank, der også siger, at det kan være fornuftigt at placere pengene hos dem, og sådan ser de jo nu engang på købmandskab. Men hvis man vil nedbringe sin gæld i sit hus, kan man sagtens gøre det med de fordele, der eventuelt kan være i det, men man kan selvfølgelig også samtidig betale sit efterlønskontingent og vide præcis, hvad det er, man får udbetalt igen.

Jeg synes, det har været vigtigt for regeringen og for Folketinget at få slået fast, at et så stort og bredt flertal i dette Folketing bekræfter den nye efterlønsordning, og det har man jo gjort ved at få de partier med, som enten delvis eller helt vil afskaffe efterlønsordningen, og få dem til at bakke op omkring den nye efterlønsordning. Det er det, der er fordelene ved det nye system.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Jens Vibjerg som ordfører.

Jens Vibjerg (V):

Da finanslovaftalen indeholder et afsnit om ændringer i efterlønnen, ændringer, der skal gøre efterlønnen mere fleksibel, og ændringer, der skal animere til, at vi alle bliver længere på arbejdsmarkedet, synes jeg, vi må sige, at den aftale, der er indgået mellem forligspartierne, og som nu er udmøntet i et lovforslag, egentlig ikke er så ringe endda.

For lønmodtagere er fleksibiliteten blevet meget stor, og for selvstændige er der opnået en større fleksibilitet end i den gamle ordning.

Efter forslaget her har man stadig væk mulighed for at gå på efterløn som 60-årig, hvis man har behov for det, ja, eller bare har lyst til det. Men har man en større pensionsopsparing, sker der en modregning, som jeg tror betyder, at den overvejende del af dem, der ønsker at gå på efterløn, før de bliver 65 år, i hvert fald vil vente, indtil de er 62 år.

Med den kontante præmie, som bliver større og større for hvert kvartal, man arbejder efter det 62. år, og som jo ender på godt 103.000 kr., når man er 65 år, vil mange ligeledes animeres til at fortsætte på arbejdsmarkedet til det fyldte 65. år, og det er også meningen med hele øvelsen.

Alle, der kender tallene for den demografiske udvikling de næste 15 år, må erkende, at den væsentlig lavere tilgang til arbejdsmarkedet og ikke mindst den voldsomt store forøgelse af antallet af ældre og dermed den større økonomiske byrde, det medfører, gør det nødvendigt, at vi alle bliver længere på arbejdsmarkedet.

Hvordan skal vi ellers have råd til at sikre den velfærd, der skal til for at betale for plejen af de ældre; der skal til for at sikre behandling, når vi bliver syge? For blot at nævne et par af de områder, der for Venstre er utrolig vigtige at have råd til også i de kommende 10-15 år.

Den større grad af frivilligt forsikringsprincip, der ligger i den nye ordning her, synes vi i Venstre er god.

Lovforslaget, som ud over finanslovaftalen bygger på en aftale indgået mellem regeringspartierne og firkløverpartierne, har mange gode elementer i sig. Vi har her et lovforslag, der bygger på en aftale mellem seks partier, et lovforslag, der ganske givet vil resultere i en væsentlig senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og et sådant lovforslag har en robusthed, som vel er den bedste garanti, man kan give, for at man nu kan disponere i tillid til, at sådan vil reglerne være en rum tid.

Venstre har i hvert fald tilkendegivet, at vi heller ikke på den anden side af det næste valg er det parti, der kommer med forslag til ændringer i efterlønnen.

Selv om lovforslaget bygger på en aftale mellem regeringen og firkløverpartierne, skal jeg da ikke undlade at give udtryk for, at aftalen var genstand for endog overordentlig svære forhandlinger. Men forhandlingerne foregik i en meget god atmosfære, og jeg vil da gerne ved denne her lejlighed give udtryk for min anerkendelse både til ministeren og partiernes repræsentanter for den gode atmosfære, som forhandlingerne er foregået i.

Det var ikke overraskende afsnittet om selvstændige, der voldte de store problemer i forhandlingerne. Det siger sig selv, alene af den grund at det rent teknisk er sværere at håndtere, men også fordi regeringen i sit udspil foreslog kriterier, der ville udelukke den overvejende del af de selvstændige erhvervsdrivende fra at deltage i efterlønsordningen.

Venstres indfaldsvinkel har været, at alle, der opfylder anciennitetsbetingelserne og betaler deres kontingent, skal have lige adgang til efterløn, uanset om man er lønmodtager eller selvstændig.

Det er klart, at når regeringen spiller ud med, at selvstændige, der hidtil har drevet virksomhed som hovedbeskæftigelse og vil gå på fleksibel efterløn, skal have et meget lavt indtægtsloft, ja, så har man allerede udelukket mange. Når man også skulle udelukke forpagtningsindtægter, ja, så var der endnu flere udelukket. Og for det tredje var det også regeringens indfaldsvinkel, at virksomheder ikke måtte drives sammen med ægtefælle.

Det sidste er jo en pind, der udelukker mange mindre selvstændige, og sammenlagt ville disse forhold være endog meget diskriminerende for selvstændige i forhold til lønmodtagere.

Det forslag, der nu ligger på Folketingets bord, er selvfølgelig ikke helt, som Venstre gerne havde set det, men det er jo vilkårene, når en række partier skal lave et forlig. Og der skal ikke herske tvivl om, at vi helt og holdent står bag aftalen.

Når jeg siger, vi står helt og holdent bag aftalen, så siger jeg også hermed, at enkelte passager i lovforslaget ikke helt lever op til aftalen. Men det vender vi selvfølgelig tilbage til under udvalgsarbejdet, så får vi det helt på det rene. Og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at alle parter, inklusive ministeren, er indstillet på, at formuleringen af lovforslaget skal være i overensstemmelse med aftalen, vi har indgået.

Jeg vil også gerne sige, at Venstre er helt indstillet på, at er der nogle tekniske elementer, der skal kigges på; for at få en for alle parter smidig og god administration af denne lov, ja, så skal vi selvfølgelig også under udvalgsarbejdet få lovforslaget indrettet efter det.

Venstre har lagt afgørende vægt på at undgå et indtægtsloft, at det er den skattepligtige indkomst, der ligger til grundlag for beregningerne, at ægtefællevirksomheder får samme rettigheder som alle andre, og at kombinationsforsikrede får samme rettigheder som alle andre. Og selvfølgelig mener vi, at det sociale sikkerhedsnet under de laveste indtægter også har været værd at kæmpe for. Endelig er det et klart fremskridt, at man nu kan have en hobbyvirksomhed ved siden af uden at ryge ud af systemet.

Alt så alt i alt et forslag, der er fornuftigt.

Erik Larsen (V):

Med hensyn til lovforslag nr. L 175 vil jeg gerne på Venstres vegne sige, at vi selvfølgelig støtter lovforslaget, som er en del af finanslovaftalen.

Venstre vil gerne tilskynde til, at man bliver længere på arbejdsmarkedet, og derfor er vi glade for lovforslagets indhold om, at man sænker indtægtsreguleringen for arbejdsindkomst fra 60 til 30 pct. Vi er også meget tilfredse med, at den ordning og ændring gælder for alle nuværende og kommende folkepensionister.

Vi er af den opfattelse, at en sænkning af folkepensionsalderen fra 67 til 65 år er et led i en udvikling, som vi synes det er i orden, at man så tager højde for lovgivningsmæssigt. Det vil være en fordel for mange grupper. Det vil også efter vores opfattelse, kombineret med de ting, jeg har været inde på nu omkring regulering i forhold til arbejdsindkomst, være noget, der kan bidrage til fleksibilitet omkring tilbage-
trækning fra arbejdsmarkedet.

Et af de spørgsmål, som har været meget fremme i medierne, har jo været stillingen for førtidspensionisterne. Jeg synes, det er dejligt at konstatere, at der med det her lovforslag er skabt tryghed omkring den økonomiske situation for landets førtidspensionister. Det er rart, at man nu kan se, at de politiske udmeldninger, vi kom med umiddelbart efter finanslovaftalen om, at vi ikke ønskede at ramme førtidspensionisterne på deres tillæg, nu også er udmøntet i et lovforslag. Jeg er af den opfattelse, at det er utrolig vigtigt, at vi skaber trygheden for disse mennesker, og det er hermed sket.

Med hensyn til de fremtidige førtidspensionisters vilkår er det Venstres opfattelse, at en regulering her bør indgå i en førtidspensionsreform. Vi synes faktisk i Venstre, at vi bør tage fat på førtidspensionsreformarbejdet allerede inden for meget, meget kort tid. Det er vores opfattelse, at den samlede økonomi omkring førtidspensionsområdet ikke skal forringes som et led i nedsættelsen af folkepensionsalderen, men vi vil gerne se en løsning af de kommende folkepensionisters vilkår i en helhed i en førtidspensionsreform, og det er med stor glæde, at vi har konstateret, at de organisationer, som er på området, Dansk Handicapforbund, DSI og andre, virkelig har været aktive i debatten omkring en kommende førtidspensionsreform. Der mangler jo ikke medspil, når det handler om det område. Vi går gerne i gang fra Venstres side, og vi ser faktisk meget hen til det, for vi synes, det er påtrængende.

Med hensyn til lovforslag nr. L 176 skal jeg ikke gøre mange bemærkninger om det. Det er jo konsekvensændringer i forskellige lovgivninger i forbindelse med nedsættelsen af folkepen-

sionsalderen, og jeg vil også her nævne, at på det sociale område er der tale om, at man bevarer den tryghed, som der er i den nugældende situation, for de mennesker, som er berørt af de aldersbetingede ydelser.

Så vil jeg vende mig til lovforslag nr. L 177, som er om delpension. Der er vi i Venstre meget tilfredse med, at delpensionsområdet nu koordineres meget tæt sammen med delefterlønningen og delefterlønsforslaget. Vi er også af den opfattelse i Venstre, at delpension stadig væk skal være et element, som man kan bruge i en fleksibel tilbagetrækning, også for personer, som ikke har opnået retten til efterløn.

Vi er tilfredse med, at der er en forskel, en lille forskel, i dækningen fra delefterløn til delpension. Det må være rimeligt, at når man deltager i et forsikringsprincip, som efterlønnen jo er, så giver det en lidt højere dækning, end hvis man vælger en udelukkende offentligt finansieret ydelse.

Vi synes, at delpensionen stadig væk er et godt alternativ for en fleksibel tilbagetrækning for en lang række af de mennesker, som måske kun i kortere perioder har været på arbejdsmarkedet og dermed ikke har været i stand til at oppebære en efterlønsret.

Jeg skal afslutningsvis sige, at vi fra Venstres side er tilfredse med forløbet af drøftelserne omkring de her tre lovforslag, og vi vil gå ind i udvalgsarbejdet med en positiv holdning og kan støtte forslagene.

Kristian Jensen (V):

Det sidste lovforslag i pakken her er skattedelen af de efterlønsændringer, vi behandler i dag, og dér synes jeg, at man nåede frem til et rigtig flot resultat bl.a. med hensyn til den skattefri præmie, der skal gives, hvis man ønsker at være med i efterlønsordningen, men ikke ønsker at gøre brug af den. Det er en simpel og ubureaukratisk måde, man er nået frem til, og vi synes, det er rigtigt, at man uddeler præmien som en skattefri check.

Derudover er det også naturligt for os, at når man nu opdeler a-kassekontingentet i et arbejdsløshedskontingent og et efterlønskontingent, så skal de to dele behandles på samme vis, og dermed skal efterlønsdelen også være fradragberettiget.

Endelig er der i de få tilfælde, hvor man skulle have sparet op i en a-kasse, men af andre grunde ikke kan fuldføre det, enten på grund af invaliditet eller død, valgt at sætte en afgift på

30 pct. på tilbagebetalingen, der så modsvarer den fradragsret, man har haft.

Jeg har undret mig lidt over netop de 30 pct. og har arbejdet lidt på at finde ud af, hvordan det er, og så fik jeg at vide, at da skatteværdien i en gennemsnitskommune jo er 2.004, vil det cirka være 32 pct. Og for så ikke at genere nogen satte Skatteministeriet afgiftssatsen til 30 pct., og hvis det er en ny tendens i Skatteministeriet, at man sætter afgiftssatserne ned til det lavest mulige grundlag, skal vi fra Venstres side rose det meget og sige tak for det nye initiativ, den nye vej, og bakke op om forslaget.

Alt i alt er lovforslag nr. L 178 et godt forslag, og Venstre støtter det.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Ja, nu kunne jeg jo ikke få det store regeringsparti til at forklare, hvad de forestillede sig for de 60-årige, der var arbejdsløse, så må jeg spørge, om nogle af forligspartierne kan forklare mig det.

Hvilke diskussioner har der været, da man ændrede reglerne for de over 60-årige, sådan at der skulle iværksættes aktivering, hvis man var arbejdsløs? Jeg vil spørge hr. Jens Vibjerg, om han kan forestille sig nogle forskellige årsager til, at folk faktisk ikke har efterlønsret og derfor ikke har valgmuligheden. Kan han forestille sig f.eks. en ung landmand, som har måttet opgive gården og på et relativt sent tidspunkt, dvs. omkring 35-årsalderen, er indtrådt på arbejdsmarkedet og først dér har forsikret sig? Kan han forestille sig, at der kan være nogle grunde til, at man ikke har den efterlønsret, personlige eller andre grunde som gør, at man ikke har valgmulighederne? Og hvad er det så for en verden, man forestiller sig for en arbejdsløs 60-årig? Hvad er formålet med at lave aktivering? Hvad er det for en diskussion, man har haft på nattemoderne med indførelsen af den regel?

Og jeg vil godt sige, at hvis der nu kommer et svar, der hedder, at det er ligestilling med andre på arbejdsmarkedet, vil jeg spørge: Hvis det er rigtigt, hvorfor har man så ikke fjernet 130-ugers-reglen i samme hug?

(Kort bemærkning).

Mogens Andreasen (DF):

Jeg lagde mærke til under debatten i går, at fru Ulla Tørnæs fremdrog en række eksempler på de ulykker, statsministeren havde lavet, og de

mange løftebrud, og herunder nævnte hun forringelse af pensionerne.

Så vil jeg godt spørge Venstre, om Venstre ikke lige netop i forhandlingerne om forliget om efterlønsordningen har været med til at forringe pensionerne i forhold til kapitalpensioner, som bliver modregnet i efterlønsordningen.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg lagde mærke til, at Venstres ordfører lagde meget vægt på alt det, Venstre havde sikret for de selvstændige, og det er da rart, at man vedkender sig sine klasseinteresser.

Jeg vil i den forbindelse så spørge: Den gruppe af mennesker, som er en lidt speciel type selvstændige, nemlig de mennesker, der har lysten, trangen til, behovet for at male, skrive, er de sikret, hvis nu de går på efterløn? Det er en problematik, vi har været inde på før. En person, som går på efterløn, kunne godt tænke sig at skrive en bog ved siden af. Hvordan er det sikret? Og jeg må ærligt indrømme, at jeg kan ikke helt finde det, jeg kan ikke rigtig læse, om det er der.

Jeg stillede hr. Vibjerg spørgsmålet i forbindelse med behandlingen, vi havde i december, og dér synes jeg det var lovlig undskyldt, hvis ikke man ikke havde noget svar, men jeg regnede med, at nu måtte man have check på det. Jeg kan altså ikke læse det, men jeg har jo heller ikke på samme måde været med i det som hr. Vibjerg. Så jeg vil godt lige spørge, hvordan det er klaget.

Og så vil jeg godt spørge: Hvordan vurderer Venstre den såkaldte grundlovsgaranti, altså hvilken garanti vurderer Venstre det er? Jeg har set fru Birthe Rønn Hornbech ytre sig på sin måde; jeg vil gerne høre hr. Jens Vibjerg på sin måde.

(Kort bemærkning).

Jens Vibjerg (V):

Til fru Jette Gottlieb må jeg sige, at det om aktivering diskuterede vi omkring arbejdsmarkedreformen, og der mener jeg, vi fik det sat på plads.

Hr. Mogens Andreasen siger, at det her forringer pensionsopsparingen, men der er jo ingen ændringer i det; det er efterlønnen, der er nogle ændringer i.

Og så til hr. Aage Frandsen, der siger, at vi dyrker klasseinteresser. Det mener jeg overhovedet ikke; jeg mener bare, at der er så mange

gode elementer, som tingene ligger for lønmodtagerne, at det har vi bakket fuldt og helt op om.

Så syntes vi, der var nogle huller omkring de selvstændige; dem har vi taget hånd om ud fra princippet om, som jeg også sagde i min ordførertale, at alle, der betaler kontingent og opfylder anciennitetskravene, også i princippet skal have lige adgang; så det er kun derfor.

Og hvad angår grundlovsgarantien, må jeg sige, at det overlader vi til domstolene at afgøre.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Venstre skal ikke hånes for at have begået løftebrud i forhold til vælgerne ved at ændre opfattelse af, at efterlønnen ikke skal afskaffes, men skal bevares. Det er vi ikke utilfredse med. Det vil jeg da gerne sige.

Vi er også glade for det politiske flertal bag efterlønsordningen, men jeg vil gerne spørge Venstres ordfører, om vi også fra Venstre kan få en garanti for – jeg hørte godt den indirekte garanti – at den også gælder med hensyn til at fastholde et retskrav om, at man fra det tresindstyvende år skal kunne gå på efterløn i næste valgperiode og fremover, også selv om antallet af folk, der tilmelder sig ordningen, er større, end man egentlig har forventet.

(Kort bemærkning).

Inge Refshauge (DF):

Ja, nu kunne jeg jo godt tænke mig at stille et spørgsmål til hr. Erik Larsen, som stod her og bedyrede, at førtidspensionisternes tryghed i fremtiden var sikret. Men den magiske dato er jo 1. juli 1999. Der står så godt nok i bemærkningerne til lovforslaget, at det vil nærmere blive overvejet, hvorledes fremtidige førtidspensionister kan kompenseres.

Ligger der noget klar her, vil jeg spørge hr. Erik Larsen, for jeg mener, at med sådan en udmelding kan førtidspensionister da ikke være trygge?

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Venstres ordfører hr. Jens Vibjerg kvitterede for, at Venstre stod bag ved forslaget, og dermed også det lovforslag, de forhandlinger, der har været. Det er jeg selvfølgelig glad for. Hr. Jens Vibjerg sagde, at der var nogle ting i lovforslaget, som man ikke var helt enig i, der ikke

lever helt op til aftalen. Hvis det ikke er en hemmelighed, og vi skal vente til udvalgsbehandlingen, så kunne det da godt være . . . jeg ville da i hvert fald gerne vide, hvad det er, det handler om.

Så siger hr. Jens Vibjerg også, at i forhold til enkeltmandsejede virksomheder og hele spørgsmålet om selvstændiges ret til at gå på efterløn, jamen det har Venstre jo kvitteret for ved at give tilsagn om, at man bl.a. kan beholde den ordning, vi allerede kender i dag, og vi har også tilbudt nye fleksible muligheder.

Men i den debat har det jo været sådan, at Venstres tilsagn tidligere om, at man ikke skulle give tilskud til velhavere, ja, den har været helt væk. Ja, faktisk kunne man få det indtryk, at det var et spørgsmål om at sætte pengekassen ud på gårdspladsen, så man selv kunne tage, og så godt skal det altså heller ikke være.

(Kort bemærkning).

Jens Vibjerg (V):

Til hr. Larsen-Jensen vil jeg sige, at i Venstre overlader vi det til andre at give garantier, men jeg sagde i min ordførertale, at vi mener, at den aftale, der nu har fundamentet i et bredt udsnit af Folketingets partier, er så robust, at den vil holde langt ud i fremtiden, og at det i hvert fald ikke er Venstre, der kommer med forslag om at ændre det her efter næste valg.

Hr. Bjarne Laustsen siger, at selvstændige kan bruge den ordning, vi har i dag, den gamle ordning. Ja, men der ligger jo i finanslovaftalen, at man skulle have fleksibilitet, og der må vi sige, at i den gamle ordning er der altså ikke meget fleksibilitet. Man kunne gå ned på delefterløn, 18 1/2 time om ugen, nichts weiter, og det er jo klart, at når fleksibiliteten skal gælde både lønmodtagere og selvstændige, så må vi også sikre, at de selvstændige i hvert fald et stykke hen ad vejen får de samme muligheder som lønmodtagere.

(Kort bemærkning).

Erik Larsen (V):

Til fru Inger Refshauge vil jeg gerne sige, at spørgsmålet om fremtidige førtidspensionisters vilkår, når de får folkepension som 65-årige, det spørgsmål har vi jo så faktisk næsten 5 år til tage stilling til.

Vi synes ikke fra Venstres side, at det er tilfredsstillende at have så langt et tidsforløb. Vi synes, at vi skal tage fat på spørgsmålet allerede nu, når lovforslaget her er vedtaget, og som jeg

sagde i min ordførertale, lægger vi utrolig meget vægt på, at det kommer til at ske i en førtidspensionsreform, hvor det kommer til at indgå som et element i hele reformen på området.

Når ministeren i sit forslag skriver, at man vil tage det op til drøftelse, går jeg ud fra, at ministeren har gjort sig tanker om, at hun netop vil drøfte det her umiddelbart efter lovforslagets vedtagelse. Vi skal i hvert fald gerne være dem, der minder ministeren om, at det her er ikke noget, der skal trækkes ud, fordi der er god tid. Vi skal have det afklaret hurtigt af hensyn til den tryghed, som vi gerne vil give også fremtidens førtidspensionister.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg tror, hr. Jens Vibjerg troede, han kunne slippe lidt let om ved mit spørgsmål om aktivering ved at henvise til, at det var diskuteret på et helt andet tidspunkt.

Jeg vil sige til hr. Jens Vibjerg, at jeg snakker om § 1, nr. 5, i L 174, hvor der står:

»Efter sammenlagt 6 måneders ledighed har medlemmet ret og pligt til at modtage tilbud efter lov om aktiv arbejdsmarkedspolitik.«

Det er et forslag, som bliver fremsat i det her lovkompleks. Det er et forslag, som må have været diskuteret på nattemøderne, da man opdagede, at når man fjernede den automatiske efterlønsret for forsikrede ledige, så skete der nogle andre ting.

Og så spørger jeg: Hvad er det for et liv, man forestiller sig for ældre, der er blevet arbejdsløse, når de er over 60? Hvad er det for en type aktivering, man insisterer på, at de har ret og pligt til at deltage i? Og med hvilket formål? Jeg synes, det er et meget enkelt spørgsmål. Jeg synes godt, jeg må kunne få et svar.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil tillade mig at stille spørgsmålet igen til hr. Jens Vibjerg om den efterlønsmodtager, der gerne vil skrive en bog, male et maleri. Hvordan griber han det an? Altså for at hjælpe lidt: Jeg tror nok, det er § 74 f, stk. 4, i L 174. Men jeg ved ikke, hvordan man skal tackle det helt præcist, fordi det er ikke så enkelt.

Så til noget andet, som hr. Vibjerg sagde, nemlig omkring efterlønnen, den var sikret »langt ud i fremtiden«. Hvor langt ud i fremtiden? Er det så længe, hr. Jens Vibjerg og jeg er i Folketinget? Er det langt ud i fremtiden? Er

det en halv generation, eller hvor langt er det? Hvor langt ud i fremtiden?

Og så var der noget andet, som hr. Jens Vibjerg sagde lige efterfølgende, det var, at »der i hvert fald ikke kommer et forslag fra Venstre efter næste valg.«

Men hvis der nu er nogle andre, der pludselig kunne komme med et forslag om afskaffelse af efterlønnen, går jeg ud fra, at så siger Venstre nej. Eller hvad? Men hvor langt ud i fremtiden?

(Kort bemærkning).

Mogens Andreassen (DF):

Hr. Jens Vibjerg siger, at man ikke berører pensionerne. Så vil jeg godt spørge hr. Jens Vibjerg: Er det ikke lige meget, om man tager noget direkte i en pension, eller om man tager det som modregning i en udbetaling af efterløn? Jeg kan ikke se den store forskel på, om man gør det ene eller det andet. Er resultatet ikke nøjagtig det samme?

(Kort bemærkning).

Jens Vibjerg (V):

Til fru Jette Gottlieb: Altså det med, at man skal aktiveres hurtigt, er selvfølgelig en hjælp til at blive fastholdt på arbejdsmarkedet, for vi har jo ikke den samme opfattelse, og det gælder sandsynligvis nok alle forligspartierne her i modsætning så til Enhedslisten, at arbejde ikke er en straf.

Til hr. Aage Frandsen: Altså, der er vi jo ude i hypoteser, hvis og hvis og hvis langt ude i fremtiden. Det er der selvfølgelig ingen mennesker, der kan sige noget som helst om. Jeg synes, at vi har givet et meget fair udtryk for den periode, vi sådan umiddelbart kan se frem. Altså vi kan jo ikke binde fremtidens Folketing.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg synes selvfølgelig, at svaret på mit spørgsmål er fuldstændig udtømmende, men jeg vil ikke fortsætte i det spor.

Jeg vil derimod spørge Venstre: Var det for Venstre i de her forhandlinger et meget vigtigt faktum at sikre, at man ændrede efterlønnen fra at være en almen arbejdsmarkedsordning til at være en individuel forsikringsordning? Var det et meget vigtigt indslag fra Venstre at få den ændring af efterlønsordningen med i hele forliget? Jeg ville meget gerne høre, hvad drivkraften var til at få foretaget den ændring.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreassen (DF):

Jeg synes ikke, jeg fik noget svar fra hr. Jens Vibjerg på, om ikke det var lige meget, om man tog direkte i en pension eller man foretog modregning i efterlønnen. Resultatet var det samme.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Af samfundsøkonomiske grunde er det nødvendigt at begrænse tilgangen til efterlønsordningen, den efterlønsordning, der jo kom til verden i 1979 i SV-regeringens tid.

Det forhold, at det har været nødvendigt at begrænse tilgangen, har vi længe kendt til i Det Konservative Folkeparti. Og formentlig har man også haft den samme viden i regeringen.

Men i modsætning til regeringen har vi ikke holdt vores viden for os selv. Vi har sagt det åbent og ærligt, også under valgkampen i marts sidste år, hvor statsministeren i stedet for at sige sandheden om efterlønsproblemet rendte rundt og gav garantier om efterlønnens evige uforanderlighed.

At statsministeren nu har fortrudt sin angribelige optræden, ja, det er en anden sag.

I det konservative finanslovsoplæg fra sidste efterår spillede vi konkret ud om efterlønnen. Vi foreslog, at satsen højst kunne udgøre 82 pct. af maks. dagpenge, hvis man ønskede at gå på efterløn som 60-årig. Ventede man, til man fyldte 63, kunne man derimod få 100 pct. af maks. dagpenge udbetalt som hidtil.

Desuden foreslog vi en afskaffelse af 200-timers-reglen og i stedet ubegrænset adgang til at arbejde, mod at der blev foretaget modregning time for time. Den nye ordning skulle efter vores forslag ganske vist vedtages nu, men først træde i kraft om 2 år.

Under finanslovforhandlingerne i de mørke november-nattetimer bag nedrullede gardiner i Finansministeriet blev efterlønnen et centralt tema. Nu var regeringen pludselig blevet meget mere modig end under valgkampen et halvt år tidligere, og der blev truffet en omfattende aftale mellem regeringen og Venstre, De Konservative, CD og Kristeligt Folkeparti, og det er denne aftale, vi nu har til første behandling.

Det Konservative Folkeparti støtter aftalen og kan derfor meddele tilslutning til de fem efterlønsforslag, som vi har til behandling i dag. Men vi gør det ikke uden betænkelighed, for der er rent ud sagt elementer i aftalen og i forslagene, som vi ikke er glade for.

Jeg tænker her først og fremmest på modregningen for kapitalpensioner samt det forhold, at forslagene får virkning allerede fra i år. Det giver meget kort tid for befolkningen til at indrette sig på de nye regler. Vores oprindelige forslag om en 2-års-periode fra vedtagelse til ikrafttræden havde været at foretrække.

Det skal heller ikke være nogen hemmelighed, at vi havde foretrukket, at det ekstra efterlønskontingent blev indsat på en egentlig personlig konto under sådanne vilkår, at pengene ville blive betalt tilbage, hvis forudsætningerne for indbetalingen blev afgørende ændret. Vi ønskede at slå fast med syvtommersøm, at de indbetalte penge var borgernes, ikke finansministerens, og vi forstår fortsat ikke, hvorfor regeringen ikke ville være med til en sådan ordning.

I stedet må vi nu nøjes med det meget omtalte notat fra Justitsministeriet, hvori det antages, at indbetalerne under henvisning til grundlovens § 73 ville kunne få pengene tilbage, hvis efterlønsordningen helt afskaffes.

Nu diskuterer så landets klogeste jurister, om Justitsministeriets antagelse er rigtig. Og i øvrigt forholder notatet sig som bekendt ikke til en situation, hvori efterlønnen ganske vist ikke afskaffes, men alligevel ændres afgørende. Derfor er der stadig væk usikkerhed i befolkningen, og det er udelukkende regeringens ansvar.

Jeg vil heller ikke undlade at gøre opmærksom på, at den nye efterlønsordning i praksis vil vise sig at være en meget bureaukratisk og kompliceret ordning.

Jeg sagde allerede under førstebehandlingen af lovforslaget om efterlønsbeviset i efteråret, at denne statsministerielle opfindelse fra valgkampens tid medfører en helt overflødig dobbeltadministration i a-kasserne til ingen verdens nytte.

Af problemer vil jeg endvidere gerne nævne spørgsmålet om de personer, der i henhold til deres ansættelsesforhold opsiges til fratræden på deres 60-års fødselsdag. Der har ikke været enighed om at ændre efterlønsforliget, så der bliver taget højde for denne situation.

Ganske vist har de pågældende 60-årige mulighed for at søge andet arbejde, men det vil nok være svært for mange af dem i 2 år at opfylde det arbejdskrav, som er opstillet som betingelse for at undgå modregning for kapitalpensioner.

Derfor vil jeg gerne opfordre regeringen til som offentlig arbejdsgiver at medvirke til en aftale med de pågældende, som giver dem mulighed

for at beholde deres arbejde i længere tid end oprindeligt forudsat. Det falder jo i øvrigt smukt ind i finansministerens filosofi om, at vi alle skal arbejde mere.

I den sidste fase af forhandlingerne blev der opnået enighed om efterlønsvilkårene for selvstændige erhvervsdrivende. Det er fremgået af pressen, at man fra regeringens side havde planer om at modregne forpagtningsafgifter. Jeg kan hilse med stor tilfredshed, at dette ikke er med i det forslag, som vi behandler her i dag.

Desuden blev der opnået enighed om en ny model, som giver selvstændige erhvervsdrivende mere fleksible muligheder for at fortsætte i deres virksomhed med nedsat arbejdstid og samtidig modtage delvis efterløn.

Den gamle delefterløn for selvstændige bliver næsten ikke brugt, og det er der to grunde til. Dels er der ingen mulighed for at variere arbejdstiden uge for uge, dels stilles der meget skrappe krav om dokumentation for arbejdstidsnedsættelsen, en dokumentation, som kan være vanskelig at fremskaffe, også selv om arbejdstiden angivelig er nedsat.

I den nye ordning kan arbejdstiden varieres. Der stilles naturligvis stadig krav om dokumentation for arbejdstidsnedsættelsen. Men det må nu være muligt at administrere dokumentationskravet på en sådan måde, at den nye ordning kan fungere i virkelighedens verden.

Da den nye ordning jo sikrer, at den skattepligtige indtjening i virksomheden halveres i forhold til gennemsnittet af de tre sidste regnskabsår, så må dokumentationskravet for arbejdstidsnedsættelsen på denne baggrund kunne administreres tilsvarende mere lempeligt.

Det Konservative Folkeparti kan som sagt til slutte sig de fem fremsatte lovforslag, idet vi dog må tage forbehold over for uforudsete problemer, som kan dukke op under den kommende udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Ja, nu er det jo ikke lykkedes mig at få de to største forligspartier til at forklare, hvad det er for nogle diskussioner, der er foregået omkring aktivering af de ældre. Derfor vil jeg nu spørge Det Konservative Folkeparti, om de kan forklare, hvad det er for en diskussion, der er foregået. Hvad er formålet med at sende over 60-årige i aktivering i et arbejdsmarkedssystem?

Altså man må gerne være konkret i sin eksempelgivning. Hvad sker der, hvis hr. Knud

Erik Kirkegaard ryger ud af Folketinget her efter næste valg? Hvilken type aktivering vil bringe ham nærmere til arbejdsmarkedet i den situation? Det vil jeg da gerne have nogle gode forklaringer på. Hvad er det for en diskussion, der har ligget bag?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Der er en tilbøjelighed til i Folketinget, når der laves forlig, så at fremhæve forligspartierne, som om alting er godt, selv det de egentlig dybest set ikke synes er så godt.

Der må man jo kvittere for hr. Kirkegaards indlæg, for der var sandelig ikke ret meget, der var godt. Det var nærmest en opregning af alt det skidt, der var kommet ind i det forlig imod De Konservatives ønsker. Det må være hårdt også i den forbindelse at være konservativ.

Så jeg vil nok spørge: Hvad er det, De Konservative specielt fik ud af det? Hvis nu det er ret dårligt det her, hvad kan man så frygte af De Konservative i fremtiden med hensyn til ændringer?

Hr. Jens Vibjerg sagde, at det dér med at afskaffe efterlønnen lå langt ud i fremtiden, og at det ikke ville komme som et forslag fra Venstre efter næste valg. Hvad med De Konservative? Hvad er deres tanker om fremtiden for efterlønnen? Jeg mener, at en politisk garanti er vigtigere end den dér såkaldte grundlovssikring.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg ønsker ligeledes en præcisering på det samme område som hr. Aage Frandsen. Vi har jo set, at Det Konservative Folkepartis formand fru Pia Christmas-Møller har været ude og sige, at man ikke ud over et års varighed kunne frede efterlønsordningen. Derfor vil jeg gerne direkte spørge, om hr. Knud Erik Kirkegaard kan give det samme politiske tilsagn, som Venstre har givet om, at man ikke vil tage initiativ til ændring af efterlønsordningen i den næste valgperiode?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Til fru Jette Gottlieb omkring aktiveringen af de over 60-årige kan jeg sige, at jeg ikke har den samme opfattelse af begrebet aktivering, som fru Jette Gottlieb har. For mit vedkommende anser jeg aktivering som et godt tilbud, hvor fru Jette Gottlieb åbenbart betragter det som en

straf, og så er der jo ikke noget at sige til, at vi har svært ved at kunne blive enige.

Og omkring mine personlige forhold kan jeg sige, at jeg ikke er fyldt 60 år, så jeg vil ikke komme ind under de nye regler foreløbig, og i øvrigt regner jeg med at fortsætte i Folketinget i mange år endnu. Ja, på et eller andet tidspunkt bliver man 60 år, det har fru Jette Gottlieb ret i, hvis man ikke dør forinden.

Til hr. Aage Frandsen: Hvad er der godt i den efterlønsmodel, som der er blevet enighed om nu? Der er ganske mange elementer i den. Det er en af disse ændringer, som er helt parallel med det, vi selv foreslog bl.a. omkring den fleksible mulighed for at arbejde sammen med efterlønnen, og det, der for os er det helt centrale, er, at vi er overbeviste om, at den ny efterlønsordning vil begrænse tilgangen, og det er jo også det, der er formålet med det hele.

Med hensyn til fremtiden vil jeg gerne citere det, jeg sagde under førstebehandlingen af efterlønsforslagene i efteråret. Da sagde jeg følgende:

»De nye regler skal nu stå deres prøve i praksis, og vi er overbeviste om, at virkningen i retning af at blive lidt længere i jobbet vil vise sig at være ganske kraftig. Derfor har vi heller ingen aktuelle planer om inden for de nærmeste år at komme med forslag til nye ændringer og stramninger af efterlønsreglerne, men vi vil på den anden side bestemt heller ikke garantere, at man om 10, 15 eller 20 år kan gå på efterløn på præcis de betingelser, som nu er aftalt.«

Og jeg har hilst med tilfredshed, at økonomiministeren har udtalt sig næsten enslydende med det, jeg sagde under førstebehandlingen.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Hr. Knud Erik Kirkegaard siger, at Det Konservative Folkeparti ikke vil holde viden for sig selv. Det vil vi sådan set heller ikke forhindre De Konservative i i fremtiden, men forskellen er vel nok så klar, at vi ikke sender folk til ekstern afkøling for at mene noget.

Men vi er til gengæld meget glade for, at Det Konservative Folkeparti med deres tilslutning til finanslovaftalen og også den del her, der drejer sig om efterlønnen, har været med til at give tilslutning til statsministerens valgløfter ved netop at sige, at vi har en sikring af efterlønnen, vi har et garantibevis, vi har nye fleksible regler, og vi giver en præmiering ved senere tilbagebetaling.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Der var et område, hvor hr. Knud Erik Kirkegaard helt uforbeholdent udtrykte sin tilfredshed, og det var på det enkelte punkt, at landbrugets forpagtningsafgifter ikke skal modregnes. Prøv at sætte det her bare lidt i perspektiv.

Det er jo klart, at politik er interessevaretagelse, og man behøver ikke at være meget langsynet for at se, hvad det er for interesser, der varetages her.

Men det må nu være underligt for den SiD'er, den lavtlønnede i det her samfund, der, når han går på efterløn, i modsætning til den hidtidige ordning, hvor han har kunnet have 200 timer uden at blive modregnet, fremover ihærdigt vil blive modregnet, hver eneste gang han tjener noget, medmindre man mener, at landbruget repræsenterer al armod i det her samfund.

Det kan man have som udgangspunkt, og så er det jo en retfærdighedshandling, at landmænd, der forpagter deres jord ud, ikke skal modregnes. Det står altså helt underligt. Jeg synes, det er meget sjældent, man i politik så kynisk ser et interessestandpunkt, der ikke engang forsøges garderet med en eller anden moralsk holdning.

Jeg vil spørge, om hr. Knud Erik Kirkegaard er i stand til at konstruere et moralsk argument for det her.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreasen (DF):

Hr. Knud Erik Kirkegaard sagde, at De Konservative også gerne ville have haft den personlige konto på efterlønsbidraget. Derfor vil jeg godt spørge hr. Knud Erik Kirkegaard: Hvorfor indgik De Konservative så forlig med regeringen på et så vigtigt område for dem, når dette ikke indgår i lovforslaget?

Og jeg vil yderligere godt spørge om: Hvor ligger niveauet for ændringer i efterlønsloven, som udløser tilbagebetaling af bidraget, ud over det, der står i loven om, at det kommer til udbetaling ved død?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Hr. Bjarne Laustsen var meget tilfreds med De Konservatives optræden under forhandlingerne, fordi som han sagde: Vi har været medvirkende til at opfylde statsministeren Poul Nyrup Rasmussens efterlønsgaranti.

Det dér med den nyropske efterlønsgaranti vil jeg nu anbefale, at man i Socialdemokratiet ikke snakker alt for meget om, for det gav jo unægtelig nogle problemer. Men allerede før de her forhandlinger gik i gang, gav vi udtryk for, at vi meget gerne garantere, være med til at garantere, at personer, der var 60 år og var efterlønsberettiget, ikke efterfølgende kunne miste disse rettigheder, eksempelvis hvis de blev syge. Så det er slet ikke noget nyt, at vi har sagt noget sådant.

Så er det hr. Villy Søvnald, som undrer sig over, at landbrugets forpagtningsafgifter ikke skal modregnes i efterlønnen. Se, der er overhovedet ingen forskel på, om en landmand forpagter sin jord ud og modtager en forpagtningsafgift herfor, eller han sælger sin jord, modtager kapitalen herfor og så indhøster rentefordelen. I det sidste tilfælde skal der heller ikke modregnes, og så skal der naturligvis heller ikke for forpagtningsafgifter. Det er muligt, at det ikke er tilfredsstillende for hr. Villy Søvnalds moral, men det er det i alt fald for min.

Og endelig til hr. Mogens Andreasen: Ja, hvorfor indgik vi forliget ud fra en samlet politisk vurdering af, at det var det bedste? Hvor er kriterierne for, hvornår folk efter loven skal have deres penge tilbage? Der er ikke i loven fastsat nogen kriterier herfor. Vi kan kun henholde os til Justitsministeriets notat, som siger, at antagelig skal pengene betales tilbage, hvis efterlønsordningen fuldstændig afskaffes.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg bad hr. Knud Erik Kirkegaard forklare mig, hvad det var for nogle typer aktivering, man mente ville egne sig til at bringe de over 60-årige i arbejde på arbejdsmarkedet. I stedet fik jeg lagt mig nogle holdninger til, hvad aktivering var, i munden.

Det var sådan set ikke meningen, men jeg forstår, at ingen af forligspartierne er villige til at forklare, hvad det er for en tankegang, der ligger bag, og så er jeg jo nødt til selv at konkludere: Jeg kan ikke se rettere, end man i natens mulm og mørke har foretaget en drejning af aktiveringsbegrebet, af aktiveringsformålet. Der er sket den ændring, som man længe har anet konturen af, af fra at man definerede det som, at der skulle være tale om en tilvænnning til arbejdsmarkedet, at man ville tilbyde uddannelse til at kvalificere til arbejdsmarkedet, selv-

følgelig specielt inden for flaskehalsområder og den slags ting, har man nu drejet det til at være en fuldstændig klar og enkel rådighedskonstatering, således at aktiveringen er til for at bevise rådighed.

Det vil sige, at den ændring formodentlig vil slå ned igennem hele arbejdsmarkedslovgivningen i øvrigt, så man altså ændrer aktiveringsbegrebet fra at have et perspektiv til at have en ren konstateringsfunktion. Det synes jeg er væsentligt, jeg synes ikke, at det er en ligegyldig ting, og det er derfor, jeg spørger så ivrigt til De Konservatives holdning til det.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Når jeg skal være helt ærlig, blev jeg egentlig lidt forskrækket over hr. Knud Erik Kirkegaards ordførertale, og jeg stod faktisk og tænkte ved mig selv: Mon det nu ender med, at Det Konservative Folkeparti melder fra i sidste øjeblik? Men jeg blev dog beroliget.

Jeg vil gerne sige til hr. Knud Erik Kirkegaard: Det lovforslag, der ligger nu, har en række elementer, som er blevet kvalificeret eller måske forbedret set i forhold til den aftale, der blev indgået. Jeg skal ikke spille tid på at nævne dem.

Det er da også min opfattelse, at hr. Knud Erik Kirkegaard har haft mulighed for at bringe nogle af sine betænkeligheder til torvs. Det har jeg ikke hørt hr. Knud Erik Kirkegaard gøre. Den mulighed har da foreligget, så derfor undrer det mig meget, at man bruger disse vendinger.

Så vil jeg da gerne sige til hr. Knud Erik Kirkegaard, at både statsministeren og Socialdemokratiet både før, under og efter valgkampen gentagne gange har sagt: Der er behov for en mere fleksibel efterlønsordning, og der er behov for, at de ældre bliver lidt længere på arbejdsmarkedet. Det er sagt før valget, det er sagt efter valget, det er sagt under valget. Det har vi aldrig lagt skjul på, og hvis nogen forestiller sig, at man skulle kunne klare den opgave uden at flytte så meget som et komma i den eksisterende efterlønsordning, så tager man grumme fejl.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Der er jo betydelig forskel på det forslag, som Det Konservative Folkeparti fremlagde her i forbindelse med finanslovforhandlingerne i ef-

teråret, hvor man kom med det mest udarbejdede forslag med hensyn til en afvikling af efterlønsordningen, og hvor man direkte sagde, at folk, der var over 45 år, klart skulle have besked på, at når de nåede 60-årsalderen, var der ikke noget, der hed efterløn for dem.

Det var på den baggrund, jeg roste den konservative ordfører for at give tilslutning til vores valgløfter og vores forslag om at cementere efterlønsordningen. Efterfølgende har jeg så forstået, at De Konservative ikke har planer om at ændre på det, ej heller i de kommende år.

Det var på den baggrund jeg takkede for tilslutningen fra De Konservative.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Til fru Jette Gottlieb kan jeg sige, at jeg stadig væk anser det for positivt, at personer, der ønsker at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet og ikke går på efterløn som 60-årige, går ind i et arbejdsmarkedssystem, hvor der er rig mulighed for aktivering, og hvor man virkelig gør en indsats for, at de også får en reel mulighed for at kunne fastholde denne tilknytning.

Til hr. Poul Erik Dyrland, der, forstod jeg, modsætningsvis ville være ærlig i dag, har jeg nogle ganske få bemærkninger. Hr. Poul Erik Dyrland hævdede, at det, man nu laver med efterlønnen, havde man da såmænd også sagt under valgkampen. Man havde sagt, det skulle være mere fleksibelt osv. Så er der bare noget, jeg ikke kan forstå. Så kan jeg overhovedet ikke forstå, hvorfor statsministeren så har sagt undskyld til den danske befolkning. Så er det jo fuldstændig ubegrundet. Har det været sådan et mentalt udslip? Eller hvad har det været fra statsministerens side? Når det er fuldstændig ubegrundet, hvorfor render man så rundt og siger undskyld? Det kan jeg ikke forstå.

Og endelig til hr. Bjarne Laustsen vil jeg sige, at man bør læse det oplæg, som vi kom med. Og hvis man læser det omhyggeligt, vil man opdage, at vi faktisk foreslog, at også personer, der i dag er 45 år eller derunder, skal have mulighed for en fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Man skal have det hele med, når man læser forslag, og ikke kun lige det, der passer i ens kram.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreassen (DF):

Jeg fik ikke rigtig noget svar fra hr. Knud Erik Kirkegaard på mit spørgsmål før.

Hvor ligger niveauet for ændringer i efterlønsloven, som udløser tilbagebetaling af bidraget?

Og så vil jeg godt tilføje spørgsmålet: Ligger der imellem regeringen og forligspartierne aftaler uden for efterlønsforliget om en tidsramme for efterlønsordningens beståen, eller en tidsramme for en evaluering af loven?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnal (SF):

Jeg skal takke hr. Knud Erik Kirkegaard for svaret om, hvorfor det ikke ville være en retfærdighedshandling at modregne den forpagtningsafgift, som landbruget har.

Det står stadig ikke lysende klart for mig som retfærdighedsargument, men jeg anerkender det tekniske argument. Men jeg synes, det må undre et parti som De Konservative, der netop har kritiseret, at mennesker, der har meget, også skal have del i offentlige indtægter.

Jeg vil godt spørge hr. Knud Erik Kirkegaard: Er det ikke sådan, at en forpagtningsafgift kan konverteres til at købe rugbrød, øl, vingummi, frugt og grønt m.v.? Og er det ikke svært også for De Konservative at forklare den SiD'er, der omhyggeligt bliver modregnet krone for krone, at det skal vedkommende på lav løn, på mindsteløn, men det skal landmænd, der har en forpagtningsafgift, ikke?

Det er virkelig udtryk for klassepolitik.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg vil også gerne takke for svaret om det positive i aktivering.

Så er der bare en inkonsekvens, for hvis man nu ønsker den ligestilling, den sikring af de ældres mulighed for tilbagevenden til arbejdsmarkedet og alle de dér ting, hvorfor fjerner man så ikke den helt urimelige særregel, der hedder, at folk over 60 år har en kortere dagpengeperiode end alle andre? Hvorfor er den så ikke væk? Det er så den ene del af det.

Jeg forstod på hr. Knud Erik Kirkegaards indlæg, at de samfundsøkonomiske grunde var den helt væsentlige drivkraft til at ændre efterlønsordningen. Så vil jeg spørge: Indgik der også den væsentlighed, der ligger i at ændre efterlønsordningen fra at være en almen ordning på arbejdsmarkedsområdet til at være en individuel forskrivningsordning? Indgik det som en væsentlig drivkraft til at være med til at lave denne form for efterløn?

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Til hr. Mogens Andreasen: Det eneste, der står i lovforslagene om tilbagebetaling, er, at der tilbagebetales i tilfælde af død og i tilfælde af invaliditet eller tilkendelse af førtidspension. Det er der en formulering om, ikke om andet, og så er der i øvrigt en formulering om de skattemæssige vilkår, hvis man får pengene tilbage. Det er det eneste, der er i lovforslagene. Og der er ikke truffet nogen underhåndsaftale mellem forligspartierne om tidsrammen for det her.

Til hr. Villy Søvnal, som opruller en meget stor forargelse over personer, der modtager efterløn og samtidig har andre indtægter: Nu ved jeg ikke, om man kan stille spørgsmål til hr. Villy Søvnal, men så kan hr. Villy Søvnal jo besvare det efterfølgende, når SF skal have ordet. Betyder det, at SF mener, at efterlønnen skal være en behovsbestemt ydelse? Det er for mig helt nyt, at det skulle være SF's synspunkt. Hvis SF mener det, er der logik i det, hr. Villy Søvnal siger, ellers er der ikke.

Og til fru Jette Gottlieb, som stadig væk er optaget af de 60-årige. Da jeg om nogle år bliver 60 år, så er jeg selvfølgelig meget glad for fru Jette Gottliebs bekymring. Det kan være, jeg ligefrem til den tid kan få gavn og glæde af det. Om vi skal have kigget på reglerne i dagpenge-systemet i øvrigt? Ja, det er da så muligt, men det må vi så gøre ved en anden lejlighed.

Samfundsøkonomien har spillet en væsentlig rolle for os, ja. Men jeg skal da ikke lægge skjul på, at det, at man nu får et ekstra kontingent til efterlønnen, har vi bestemt ikke været kede af. Tværtimod ligger det tæt på en tankegang, vi tidligere har haft omkring efterlønnen. Så det er vi meget positive over for.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Der er meget i den her verden, hr. Knud Erik Kirkegaard ikke kan forstå. Sådan er det, når man ikke hører ordentligt efter. Jeg opfatter ikke, at nogen har udlagt statsministerens tale som en undskyldning. Statsministeren har i hvert fald været ude og har sagt nogle ting omkring forløbet. Jeg har ikke opfattet, at statsministeren har været inde på det indholdsmæssige i det, der er sagt i den anledning.

Omkring det her med forpagtninger vil jeg ikke lægge skjul på, at vi i den socialdemokratiske folketingsgruppe har arbejdet hårdt for, at der skulle ske modregning i de her forpagtning-

ger. Men jeg kan til hr. Villy Søvnald oplyse, at i starten af de forhandlinger omkring hele det selvstændige erhvervslivs rolle var der ikke megen moral til stede ved forhandlingsbordet fra visse partiers side.

Jeg finder stadig væk, at det er forkert, at vi er i den situation, at der ikke skal ske modregning for forpagtningsafgifter. Der er masser af spekulation i det her. Hr. Knud Erik Kirkegaard nævnte før, at det jo var det samme som at sælge sin ejendom.

Det er ikke det samme, for forskellen er, at man kan forpagte sin ejendom ud, mens man er på efterløn, og så kan man fortsætte med at drive den igen på fuld kraft, den dag man er færdig med at få efterløn. Så der er masser af spekulationsmuligheder i det her. Vi havde gerne set, og vi arbejdede energisk for, at vi fik ændret det her, og det lykkedes os ikke. Det beklager jeg.

Formanden:

Hr. Knud Erik Kirkegaard, og så tror jeg, at en ny ordfører skal holde sig parat.

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Til hr. Poul Erik Dyrland må jeg sige, at nu er jeg altså dybt forundret. Nu kan jeg forstå, at statsministeren ikke har sagt undskyld til den danske befolkning. Det er helt nyt for mig. Her er altså en uklarhed og en usikkerhed fra regeringens side, som vi må have på plads på et eller andet tidspunkt. Har statsministeren sagt undskyld, eller har han ikke sagt undskyld? Det må arbejdsministeren så eventuelt kunne tage sig af senere på dagen og tolke, hvorvidt man har sagt undskyld, eller man ikke har sagt undskyld.

Så er det jo sådan – sagt til hr. Poul Erik Dyrland – at fortrolige forhandlinger refererer man ikke fra. Det gjorde hr. Dyrland lige for et øjeblik siden. Det undgik jeg behændigt i mit indlæg helt bevidst. Jeg forholdt mig til presseforlydender om, at regeringen havde forslag om forpagtningsafgifter, og det var det, jeg forholdt mig til. Hvis vi skal til at diskutere, hvem der havde sagt hvad under de fortrolige forhandlinger, kommer vi ud i et forløb, hvor vi slet ikke kan overskue konsekvenserne for fremtidige forhandlinger. Det ønsker jeg ikke at deltage i, men jeg mener fortsat, at det er godt, at man ikke skal modregne forpagtningsafgift, og det har jeg en lang række grunde til.

Formanden:

Hr. Aage Frandsen som ordfører.

Aage Frandsen (SF):

SF har i flere år argumenteret for, at der var behov for ændringer i efterlønnen, og vores argumentation har gået på to områder.

Det første er, at efterlønnen har været alt for ufleksibel. Det har været udmærket, at efterlønnen har måttet arbejde 200 timer, men vores synspunkt har været: Hvorfor kun 200 timer?

Hvorfor ikke arbejde skiftevis 0 timer og måske på halv tid? Hvorfor ikke lade delefterlønnen afløses af en fleksibel efterlønsordning? Og hvorfor disse firkantede regler for, hvad en efterløner måtte og ikke måtte? Hvorfor måtte en efterløner f.eks. ikke skrive en bog eller male et maleri, samtidig med han gik på efterløn, hvis han havde lyst til det?

SF's forslag i den forbindelse har været, at man skulle have en modregningsordning, hvor man fulgte samme principper, som vi kender i forbindelse med supplerende dagpenge kombineret med, at man selvfølgelig skulle have et bundfradrag, og der har vi nævnt tallene 25.000-30.000 kr. Vi mener, at et økonomisk tal er rigtigere end 200 timer. Det er i den forbindelse rigtigere at have et økonomisk bundfradrag, end det er at have et timefradrag som bundfradrag. Og det er dér, hvor det, vi har nu, adskiller sig fra vores forslag.

Vi mener, at det, der er kommet ud af det fra regeringens side, er, at man favoriserer de mennesker, der har en meget høj timeløn og arbejder meget ved siden af, mens man gør det modsatte i forhold til de mennesker, som arbejder lidt ved siden af, og som har en lille timeløn. Man kan jo regne sig frem til, at sådan er det.

Vores synspunkter har vi fremlagt ved forskellige lejligheder, og vi har også, som den socialdemokratiske ordfører var så venlig at referere til, i et forslag til vedtagelse i Folketinget peget på nogle ting. Vi har også fremsat et beslutningsforslag i Folketinget, hvor vi i øvrigt nævner, at de 200 timer skulle bevares. Vi har ikke nævnt præcis hvordan, og det kan man jo ikke heller sige, at man skal gøre i hver eneste sætning, man siger. Men det er de synspunkter, vi har fremsat.

Det andet område drejer sig om, at vi har sagt, at det er uholdbart, at man på den ene side har efterlønnere, som får modregnet i den løbende udbetaling af pensionen, mens der er an-

dre efterlønnere, som får en kapitalpension, og som ikke modtager modregning. Den forskelsbehandling har vi sagt, man skulle gøre op med.

Derfor er vi enige med regeringen i, at det er rigtigt at lave en modregning i kapitalpensionen, og vi har aldrig sagt noget andet. Jeg ved godt, at man fra Socialdemokratiets side mente, at nu havde de os på et eller andet punkt her, men det passer slet ikke. Vi står hundrede procent ved, at vi er tilhængere af, at man skal modregne.

Det, som vi synes var helt tosset med det første udspil, var jo, at man sagde, at man skulle modregne lige med det samme fra den første krone. Det var dumt. Derfor er det fornuftigt, at man har indføjet en bundgrænse. Der har vi så peget på, at vi nok synes, at den skulle have været højere, men til gengæld skulle modregningsfaktoren have været større. Igen er princippet hos os, at dem, der har lidt ved siden af, skal man ikke røre ved, og dem, der har meget ved siden af, skal man røre mere ved.

Lovforslaget indebærer jo, at det i særlig grad er nogle mennesker, som regeringen mener, der er brug for på arbejdsmarkedet, der skal favoriseres, men samtidig er det jo også de mennesker, som kan holde ud længe, der skal præmieres, og ikke de mennesker, som er nødt til at gå af som 60-årige, og som altså ikke kan vælge, fordi de er nødt til at gå af som 60-årige. Det vil sige, at det er de mennesker, som efterlønnen jo oprindeligt var beregnet for, SiD'eren og KAD'eren, som ikke har valgmuligheden og bliver ringere stillet i forhold til situationen i dag.

Af hensyn til den radikale ordfører, som mener, at jeg måske antyder, at man bliver ringere stillet end dem, der er i ordningen i dag, vil jeg sige, at det er det jo ikke, men at det er mennesker i fremtiden, vi forestiller os, der skal paralleliseres med dem i dag.

For at opregne nogle af de punkter, hvor vi er uenige i det, der ligger: Vi mener, at det er en klar favorisering af dem, der kan klare sig godt, i modsætning til dem, der ikke kan. Det vil for det første sige, at man har en ydelse for dem, der starter som 60-årige, og en anden ydelse, hvis de kan holde ud, til de er 62 år. Det er en favorisering af dem, der kan holde ud. For det andet modregner man ikke på nogen måde i kapitalpensionen for folk, der holder ud til 62 år og derefter. Og for det tredje ligger der en præ-

miering i form af en skattebegunstigelse, hvis man kan holde ud, til man er 65 år.

Vi mener simpelt hen, at det hele vejen igen er en favorisering af dem, der kan klare sig. De, der har valgmulighederne, er dem, der får pengene.

Der er ikke tale om, at vi ikke vil røre ved efterlønnen, vi vil bare røre ved et andet punkt. Og jeg vil understrege, at vi også helt klart har sagt til regeringen i forbindelse med finanslovforhandlingerne, at det vil vi gerne være med til, vi vil gerne røre ved de her ting, og at vi aldrig har lagt skjul på, at vi ville gøre det, men altså bare ikke sådan, at den tunge ende vender nedad, og sådan, at de, der ikke har valgmulighederne, bliver ringere stillet i forhold til den nuværende ordning.

Jeg har været inde på, at nogle af de beregninger, som er lavet i henhold til lovforslagets bemærkninger, er sminkede. Vi skal gerne stille nogle spørgsmål i udvalget, så vi kan få dem belyst. Det er ikke helt fair at sige til folk, når de er fra 65 til 67 år, at så får de altså udbetalt noget pension. Det er noget, som de så ikke får senere hen. Så vi kan stille spørgsmål om, hvad der sker i livsforløbet, op til vedkommende er 80 år f.eks.

Så vil jeg også godt til allersidst berøre den dér grundlovsgaranti. Jeg synes i virkeligheden, at det er trist, at man fra regeringens side, og det er ikke kun denne, det er også tidligere regeringer, benytter sig af Justitsministeriets Lovafdeling til at løse et politisk problem. Det skal man lade være med. Det gør, at Justitsministeriets Lovafdeling, hvis styrke blandt jurister og også blandt os ikkejurister ikke er den, der måske var ønskelig, bliver yderligere svækket. Derfor synes jeg, at det er en skam, for der er trods alt et behov for nu at finde et andet sted, hvor man kan få lidt mere saglig rådgivning.

Det, der er interessant, er jo ikke, hvis man ved lov vedtager at afskaffe efterlønnen. Det er jo ikke interessant, det er der jo ingen, der er så tosset at gøre. Nej, det interessante er, hvis man hæver efterlønsalderen til 61 år, og hvad så? Jeg er helt sikker på, at så er der ikke nogen garanti, og det er der heller ikke, hvis man hæver den til 62 år, eller hvis man sætter folkepensionsalderen ned osv. osv.

Der er ingen garanti i disse sammenhænge, og det ved vi alle sammen godt, og derfor er det eneste, der i virkeligheden skal til i disse sammenhænge, at man giver politiske garantier.

Det eneste, man så i den forbindelse skal sikre, er, at man skal holde det, man lover.

Omkring efterlønnen har vi før valget helt klart sagt, hvad vi ville, og det betyder så også som en konsekvens, at vi naturligvis ikke kan stemme for det lovforslag, som vedrører efterlønnen, og heller ikke den følgerlovgivning, som vedrører skat, for den er i virkeligheden en begunstiggelse af nogle efterlønsmodtagere. Det er derfor, at vi i vores stillingtagen har sagt, vi ikke vil have efterlønnen, som vi kender den i dag. Den skal ændres, men ikke på den måde her, for den vender den tunge ende nedad, den rammer de mennesker, som efterlønnen specielt er beregnet for.

Villy Søvnal (SF):

Jeg skal sige noget om den del af lovkomplekset, der vedrører nedsættelse af pensionsalderen.

Først til L 175, som jo i virkeligheden indeholder to dele.

Den ene del af forslaget handler om at sænke indtægstreguleringen fra arbejdsindkomst i folkepensionens grundbeløb, en sænkning fra 60 pct. til 30 pct. Det er en hjælp til pensionister, der har ret meget i forvejen, og konsekvensen er, at folkepensionens grundbeløb først bortfalder ved en indkomst ved personligt arbejde på 364.100 kr. Jeg hørte den socialdemokratiske ordfører rose det her. Det undrer mig egentlig lidt.

Det er egentlig fantastisk, at regeringspartierne har ladet sig lokke til det her. Er det virkelig regeringens opfattelse, at det er de grupper af ældre, der er de mest trængte? Vi synes som bekendt i SF, at det er de ældre, der kun har den nøgne folkepension, der har brug for at få forbedringer. Så her skiller vi, og her skiller vi afgørende.

Den anden del af lovforslaget drejer sig om den nedsatte pensionsalder, der jo i virkeligheden betyder, at vi fremover i Danmark får to pensionsaldrer: en, der hedder 65 år, som er den generelle, og en, der hedder 67 år, som vedrører alle, der indtil nu har været på førtidspension. Jeg ved ikke, om det kan betegnes som en forenkling.

SF påpegede, lige efter at finanslovaftalen blev kendt, at det her ville betyde katastrofale forringelser for mennesker på førtidspension. Jeg husker sådan et billede fra tv, lige efter at finanslovaftalen blev indgået, hvor socialministeren bevæger sig efter finansministeren og prø-

ver sådan at få fat i ham. Jeg tror, ministeren er i gang med at fortælle ham, at det efterlader et kolossalt problem, men ministeren gør så en fast håndbevægelse ned langs begge sider. Jeg antager, at det betyder, at der er lavet et forlig.

Jeg synes, det er lidt ærgerligt, at ministeren ikke fik lov til at signalere det, som ministeren var i gang med at signalere. Jeg tror nemlig ikke, at hvis ikke handicaporganisationerne og SF havde reageret meget skarpt, at vi så var endt dér, hvor vi er endt.

Vi havde under finanslovdebatten en debat om de økonomiske konsekvenser af finanslovsforliget. Jeg kan huske, at vi blev forskyldt for, da vi regnede på det, at lave noget, der var »hinsides demagogiens overdrev«. Jeg tror, citatet var fra finansministeren. Jeg kan se, at det her forslag er ledsaget af regnestykker, der viser, at det fuldt udfoldet koster 4,8 mia. kr. i år 2007. Jeg vil godt kvittere for, at vi har regnet på samme måde, og må derfor konkludere, at hvis vi var hinsides demagogiens overdrev, er Finansministeriets regnemaskiner det altså også. Det er jo altid rart at få ret.

Jeg skal sige om forslaget, at konsekvensen jo så er, at man laver det, man kunne kalde status quo på førtidspensionsområdet. Hængepartiet, vi har nu, er fremtidens førtidspensionister, og det skal vi vende tilbage til senere.

Jeg vil godt følge op på hr. Erik Larsens invitationer. Jeg ved ikke, og det vil jeg også spørge socialministeren om, om ringen så at sige er lukket, om forlovelsen med Venstre og De Konservative er så stærk, at det ikke kan betale sig at melde ind på det, men det formoder jeg ikke. Jeg formoder, at det var det finanslovsforlig, og derefter laver vi så politik igen, forhåbentlig med et lidt anderledes indhold.

Jeg vil så godt melde, at vi vil være meget interesseret i at diskutere en førtidspensionsreform. Vi vil være meget interesseret i det, også meget interesseret i at diskutere de reelle forbedringer, som betyder, at mennesker i dag i et helt livsforløb lever på et månedligt indkomstgrundlag på 5.400 kr. Det er ikke er rimeligt. Det har jeg også forstået ministeren er enig i.

Jeg har også forstået, at ministeren er enig i, at det var rimeligt at diskutere, at vi ikke længere havde et graderet førtidspensionssystem. Den del af det deltager vi meget gerne i fra SF's side.

Jeg har ikke så meget at sige til L 176. Det er jo i høj grad teknik, konsekvensændringer som følge af den nedsatte pensionsalder.

Der er et enkelt sted, hvor der også lukkes et hul, nemlig dér, hvor mennesker løbende får udbetalt arbejdsskadeerstatninger. Der var det sådan, at den typisk var knyttet op på pensionsalderen, og her sikrer man så, at de ikke bliver ramt. Det vil sige, man lukker så at sige det selvskabte hul.

Jeg skal runde af med at sige, at vi har som bekendt hverken lod eller del i finanslovforliget. Vi er ikke kedede af, at vi ikke har det – ikke med det indhold, det har. Derfor vil vi heller ikke deltage i huldækningen efter orkanen. Et eller andet sted er det et godt princip, at de, der har rodet, selv rydder op efter sig.

Jeg skal så gøre opmærksom på, at jeg nævnte et enkelt hængeparti under en af de korte bemærkninger, nemlig at der vil være mennesker, der bliver klemte af den nedsatte pensionsalder, nemlig de, der ikke har nået bopælspligten på 40 år i Danmark. Jeg har fået en del henvendelser. Jeg forstod på den socialdemokratiske ordfører, at man var villig til at kigge på det, og den måde, det ville være naturligt at kigge på det på, var vel, at man paralleliserede. Det, det her rammer, er mennesker, der i en periode af deres liv har arbejdet i et andet land, mennesker, der har uddannet sig i et andet land, eller den halvdel af indvandrere i Danmark, der kommer fra andre europæiske lande eller kommer andre steder fra. De bliver ramt af det her, fordi de bliver vanskeligere stillet i forhold til at optjene den fulde folkepension. Jeg forstår, at det er noget af det, man vil kigge på.

Vi vil, når vi kommer til den endelige afstemning, formentlig undlade at stemme til det her forslag.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Det er vedrørende SF's politik på de områder her.

Det er sådan, at i »Folkesocialisten« nr. 6/1998 skriver fru Christine Antorini, at staten ikke automatisk skal give alle 60-årige en økonomisk belønning for at stoppe tidligere på arbejdsmarkedet, uanset om de f.eks. har sparet en årlig kapitalpension op og sidder til en næsten gratis husleje, fordi de tilhører den generation, der har haft mulighed for at betale gælden på deres hus ud.

Nu ved vi også fra SF's tidligere dagsordensforslag og hvad de ellers har foreslået af konkret politik, at det jo ikke er stort anderledes

end det, regeringen har fremlagt her. Det, der så står tilbage, er at få at vide, hvordan SF har tænkt sig at finansiere sit forslag til en ny efterlønsordning, og det kan vel ikke være ligegyldigt for SF, om der er 50.000, der er omfattet af en given ordning, eller om der er 200.000, eller hvor mange der måtte være. Det vil jeg meget gerne have en forklaring på.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Hr. Aage Frandsen var inde på spørgsmålet om de personer, der bliver ringere stillet ved overgangen til efterløn. Vi havde også lidt om det i debatten i går med Enhedslisten, og jeg vil gerne helt konkret have at vide af hr. Aage Frandsen, hvilke personer der i fremtiden bliver stillet ringere ved overgangen til efterløn fra det 60. år. Hvem er det, der bliver stillet ringere?

Hr. Aage Frandsen satte spørgsmålstejn ved de to forskellige ydelser, en for de 60-årige, og en for de 62-årige. Jamen hvordan er det, vi har det i dag? Her har vi også to forskellige ydelser. Og hvad med den situation, at hvis man venter, til man er 63 år, kan man få maksimale dagpenge i resten af perioden? Hvor er forskellen? Tværtimod synes jeg, der her er tale om en forbedring.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg synes, det er lidt vanskeligt at forstå den voldsomme kritik af præmieringen. Det, man opnår ved at arbejde 5 år ekstra og spare det offtentlige for 550.000 kr., er, at man med renters rente får det beløb tilbage, man har indbetalt i eget efterlønskongent. Det er da svært at se det som en voldsom præmiering, men jeg vil gerne have en kommentar til det.

Så vil jeg gerne spørge SF om finansieringen. Hvis vi kigger tilbage til 1978, da efterlønsordningen var til behandling, pegede SF på en finansiering enten ved arbejdsgiverbidrag eller noget andet. Men sagen er jo, at antallet af ældre vokser markant, og antallet af efterlønsmodtagere kan forudses at vokse markant. Jeg vil gerne spørge SF, hvordan SF har forestillet sig, at vi uden at røre ved ordningen vil være i stand til at sikre den fremtidige finansiering. Øget arbejdsgiverfinansiering siger man nej til, så er det øget skat, eller hvordan og hvorledes forestiller man sig, det skal ske?

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Det er jo altid interessant med hr. Villy Søvnalds måde at diskutere på.

Det var lidt svært at finde noget, som SF's ordfører var uenig i på det sociale område – altså på pensionsområdet – i de forslag, vi forhandler i dag, men man fandt alligevel frem til, at de 304.100 kr. ikke var så godt. Men det er ikke det, der kalder mig herop, det er det, at SF agter at undlade at stemme ved den endelige afstemning. Sådan forstod jeg SF's ordfører.

Samtidig siger SF, at de i øvrigt gerne vil ind i varmen, når en del af aftalen skal forhandles. Jamen kunne man ikke forestille sig, at SF gjorde op med sig selv og tog en del af æren for, at det var endt med at blive status quo. Jeg forstod på SF's ordfører, at det havde man lod og del i. Men når vi så kommer til afstemningen, vil man ikke stemme for, og det er jo ikke nemt at forstå, at et parti, der for få dage siden sagde, at nu vil man gerne ind i regeringsvarmen, nu i dag siger, at det, man for øvrigt selv har presset på for at få igennem, vil man ikke stemme for, men man vil gerne forhandle om en del af det. Det er svært at se logikken, medmindre det er sådan, at man har skiftet holdning til slingrekurs, men det kan vi vel få et svar på?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Til hr. Bjarne Laustsen: De ting, som jeg skriver, og det, som jeg siger, er SF's synspunkter. Hr. Laustsen kan læse det nummer af »Folkesocialisten«, som kom efter det, hr. Laustsen refererede til. Der står, hvad SF mener, sådan er det. Vi mener, at efterlønnen er en solidarisk ordning, og det skal den stadig være, og derfor er vi altså tilhængere af, at der ligger en behovsvurdering i efterlønstanken – det gør der jo også fra regeringens side – så der bliver modregnet hos de mennesker, der ikke har behov for efterløn. Det har vi været tilhængere af, vi har ikke været imod, at man lavede en modregning i den løbende udbetaling, lige så vel som vi synes, det var forkert, man ikke gjorde det i kapitalpensioner.

Men så er spørgsmålet: Hvordan indretter man det, er det sådan, at man ønsker at præmiere? Her vil jeg sige til hr. Claus Larsen-Jensen, at vi principielt er meget imod den tankegang, som ligger bag det, man i stigende omfang går over til, nemlig at det er et forsikringsystem, som er individuelt orienteret. Vi er klart imod, at man

udskiller efterlønsbidraget fra dagpengebidraget, og det vil så sige, at man selvfølgelig ikke skal have en præmie for noget som helst senere hen. Det er logik for os, så vi vil ikke være med til at lave de begunstigelser for mennesker, som ikke har brug for dem. Det er det, der er pointen for os, det er en solidarisk tænkning, der ligger bag vores holdning.

Så vil jeg sige til hr. Dyrhund, at med hensyn til at blive stillet ringere eller ikke blive stillet ringere er det jo meget farligt at sammenligne tingene. Men med hensyn til dem, som arbejder, indtil de er 60 år og så går på efterløn, kan jeg fremvise regnestykker, som viser, at de bliver ringere stillet. Så kom hr. Dyrhund med et andet regnestykke om den person, der i 2½ år forinden har været arbejdsløs og alt muligt. Men vi skal nok bede Arbejdsministeriet om at lave beregninger, så vi får belyst, hvem det er, der bliver ringere stillet, og Arbejdsministeriet kan ikke snige sig uden om ud fra de forudsætninger, vi gerne vil have beregnet.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Hr. Jørn Pedersen havde lidt svært ved at forstå logikken i at være mod forslaget her og samtidig gerne ville deltage i en kommende førtidspensionsreform. Jeg synes så at sige, tingene taler for sig selv, nemlig at alene hele begivenhedsforløbet taler stærkt for SF's regeringsdeltagelse.

Jeg synes, at begivenhedsforløbet her står i modsætning til de to sidste finanslovforlig, som vi lavede sammen med regeringen, hvor ingen så at sige blev fuldstændig skamferede. Socialdemokraterne kom helskinkede igennem, SF kom helskindet igennem, og De Radikale kom helskinkede igennem. Men nu har man prøvet et andet forløb, hvor man vel godt kan sige uden at fornærme nogen, at Socialdemokraterne er blevet en smule ramponerede. Kan man ikke godt sige det uden at være grov? Og kan man ikke også sige, at det har Socialdemokratiet formentlig ingen interesse i? Jeg ved ikke, om det kommer som en overraskelse, men det gør det ikke for SF, og det er derfor, vi synes, der var grund til at diskutere et længere forløb. Det er ikke det gamle forløb, vi vil deltage i, men vi vil godt deltage i et kommende forløb – også om en førtidspensionsreform – og det tror jeg ville være til meget stor fornøjelse, ikke kun for partierne, men også for store dele af befolkningen.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg kunne forstå på hr. Aage Frandsen, at han er enig med mig i, at selv om der er tale om differentierede ydelser, er der foretaget en forbedring.

Så er der det med de 60-årige, og det er jo sådan lidt både-og osv. Men nu må vi jo se, om vi kan få arbejdsministeren til at levere et par eksempler på, at der er nogle, der bliver ringere stillet, og det glæder jeg mig til, for jeg har ikke kunnet regne mig frem til nogen endnu.

Så vil jeg gerne sige, at vi jo er enige om det med modregning, kan jeg forstå på det hele. Vi er endda lidt blidere end SF, der jo er hardlinere på området med hensyn til pensionsopsparing osv, og vi er også, så vidt jeg kan se og kan læse mig til, enige om 200-timers-reglen, selv om hr. Aage Frandsen påstår det modsatte.

Jeg har gentagne gange efter debatten tidligere på formiddagen læst, hvad der står i den vedtagelse, som SF fremsatte den 31. oktober i fjor, og uanset hvor meget hr. Aage Frandsen forsøger at bortforklare spørgsmålet om 200-timers-reglen, er det altså en kendsgerning, at SF har stillet et forslag, hvoraf det klart fremgår, at 200-timers-reglen skal ophæves. Jeg er godt klar over, at jeg får endnu en gentagelse af, hvad hr. Aage Frandsen har sagt om det tidligere, men jeg vil bare anbefale alle, der måtte være interesseret i det, at læse, hvad der præcis står i det forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Vi har jo hørt et par partier fortælle her i dag fra Folketingets talerstol, hvordan man styrer partidisciplinen, og jeg forstår nu, at det kun er nødvendigt at læse hvert andet nummer af »Folkesocialisten«, hvis man vil vide, hvad SF mener om sagen her.

Men jeg vil gerne stille SF det spørgsmål: Hvordan har man så tænkt sig at få folk til at blive lidt længere på arbejdsmarkedet? Det må da også være bekendt for SF, at der er en lang række områder i vort samfund, hvor der er efterspørgsel, og hvor der ingen ledige er. Man er vel lige så interesseret i at få besat de job som alle mulige andre, men når man så ikke vil lave en præmieringsordning, som vi har foreslået, hvordan har man så tænkt sig at få de ældre til at blive bare en lille bitte smule længere på arbejdsmarkedet?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Vi er tilhængere af modregning i kapitalpension, og vi synes i øvrigt, at det stadig er et problem, at man har den ordning, at når det drejer sig om løbende udbetaling, er der ingen bundfradrag, men det er der det andet sted. Men vi er tilhængere af, at man modregner i kapitalpension. Det har vi altid sagt, og det står vi ved.

Med hensyn til 200-timers-reglen håber jeg ikke, at hr. Dyrlund ude omkring på møder siger noget tilsvarende. I vores vedtagelse står der intet om 200-timers-reglen, og vi har altid skrevet og sagt, at vi vil have, at man omsætter 200-timers-reglen til et bundfradrag i kroner og øre. Der står intet om det, og derfor synes jeg, det er lidt for primitivt og også ukammeratligt af hr. Dyrlund.

Med hensyn til om der er en gevinst, har jeg aldrig sagt, at vi mener, der generelt er en gevinst. Tværtimod, hvis man tager det væk, at man bruger af sin pension, er der tab stort set hele vejen igennem livsforløbet. Det ved vi da alle sammen godt, og jeg kan ikke forstå, at hr. Dyrlund vil sige det modsatte.

Så til hr. Laustsen: Jeg er SF's ordfører i spørgsmålet her, og jeg synes sådan set, det er relevant at høre efter, hvad jeg siger. Hvad en anden SF'er skriver i en avis som et debatindlæg, er da ikke det samme som SF's politik. Jeg udtrykker SF's politik, og jeg håber, det er forstået.

Hvordan vil vi sikre, at folk kan blive på arbejdsmarkedet? Vi mener rent faktisk, at fleksibiliteten i sig selv er nok. Vi mener, det er tilstrækkeligt til at sikre, at folk vil blive længere på arbejdsmarkedet, og det har vi argumenteret for i de sammenhænge, hvor vi har diskuteret spørgsmålet. Det er jo en sag, der er 2-3 år gammel, og vi tror, at hvis man sagde, at folk kunne få lov til at arbejde noget mere, ville de gøre det, hvis der ikke var den meget snævre 200-timers-regel. Vi tror nemlig mere på gulerod end på pisk.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg skal gerne erkende over for hr. Aage Frandsen, at det her er pinligt for SF, men jeg er nødt til at citere den vedtagelse igen. Der står klart og tydeligt, at man skal gøre reglerne for delefterløn og 200-timers-reglen mere fleksible og overgå til princippet om supplerende efterløn svarende til supplerende dagpenge – svarende

til supplerende dagpenge – og modregning time for time. Der står intet om bundfradrag eller noget som helst andet i den vedtagelse, der blev fremsat, og det er jeg nødt til at holde fast ved, selv om jeg godt kan se og beklager, at det gør ondt på hr. Aage Frandsen.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Hr. Dyrlund læste korrekt, men det betyder ikke, at princippet er det samme, og vi fremsatte senere et forslag til folketingsbeslutning om det ting, og her nævnte vi 200-timers-reglen.

Jeg synes simpelt hen, det er for primitivt, hvis man selv har en dårlig sag, at begynde at påstå noget andet, på samme måde som det også er primitivt at begynde at sige, at der er en SF'er, der har sagt noget andet end det, jeg siger.

Jeg siger, hvad SF mener, og jeg har udtrykt hele vejen igennem, at modregning i kapitalpension er vi med på. Vi er også tilhængere af, at man modregner i indkomst, men der skal være et bundfradrag i stedet for den firkantede 200-timers-regel, og vi har nævnt 25.000-30.000 kr. Jeg har efterhånden skrevet det så mange gange og sagt det så mange gange, at selv Socialdemokraterne må have hørt det.

Jeg håber, vi kan blive enige om virkeligheden også i fremtiden, og jeg vil ikke påstå, at Socialdemokraterne mener noget andet end det, de siger. Jeg forlanger bare, at man også respekterer, hvad jeg siger, og ikke mener, man kan lægge noget andet i det.

Mogens Andreasen (DF):

Ja, nu er vi nået frem til målstregen, hvor et flertal her i Folketinget vil vedtage anden og sidste del af efterlønnsordningen.

Både regeringen og forligspartierne er godt tilfredse med den udformning, loven har fået; men jeg har en stærk tvivl om, at der er den samme tilfredshed i befolkningen. I hvert fald kan det slås fast, at der ikke siden indgrebet i overenskomsterne har været så store protester og så stor opstandelse i befolkningen imod en lov, som der har været over efterlønnsloven.

Dansk Folkeparti finder, at de mange indsigelser er fuldt berettigede. En række organisationer under LO har protesteret imod, at ekstrabidraget ikke blev anbragt på en personlig konto, men i den samlede husholdning – og vel at mærke uden at det vil være muligt at få betalt så meget som én krone tilbage, medmindre

efterlønsyderen afgår ved døden, eller hvis der foretages ændringer i loven, som kan siges at være af væsentlig karakter. Det er den sikkerhed for tilbagebetaling, som Justitsministeriet i notatet om efterlønsbidraget giver udtryk for, men der er hverken i loven eller i notatet fra Justitsministeriet en definition af ændringer af væsentlig karakter, og derfor foreligger der heller ingen garanti for tilbagebetaling som følge af ændringer i loven.

Dansk Folkeparti finder, at denne lov i forhold til den hidtil gældende er en stærk forringelse. Der er ingen sikkerhed for tilbagebetaling, hvis man undlader at benytte sig af retten til efterløn, der sker modregning af kapitalpensioner, ratepensioner, indeksordninger, opsparing i Lønmodtagernes Dyrtdsfond osv., osv., og for at fylde målet op nedsættes folkepensionsalderen fra 67 til 65 år. Det virker som en klar straffeaktion, når folk bliver sat ned på et langt lavere økonomisk niveau end tidligere, samtidig med at ATP- og pensionsudbetalingerne bliver forringet, når de skal udbetales over en længere årrække.

Der er heller ikke i loven taget højde for de kontraktansatte, f.eks. militært personel, brandmænd og andre, som er tvunget til at forlade deres job og gå på pension, når de fylder 60 år. Og hvad sker der, hvis et medlem glemmer at ansøge om efterlønnsbeviset? Har han så tabt retten til efterløn, og har han tabt retten til bonusen på 103.000 kr? Jeg vil bede arbejdsministeren redegøre for de kontraktansattes stilling, hvis de fortsat ønsker at være på arbejdsmarkedet, men ikke kan få job. Hvis de ikke ønsker at gå på efterløn som 60-årige, skal de så aktiveres efter et halvt år, og bliver de afskåret fra efterløn og bonus?

EU-Kommissionen har stillet spørgsmål til den danske regering om efterlønnsordningen, og som det fremgik af arbejdsministerens svar i spørgetiden i onsdags, er regeringen parat til at tage en retssag om ved EF-Domstolen, hvis den danske efterlønslov underkendes, fordi den er i strid med EU's regler om arbejdskraftens frie bevægelighed. Hvis Danmark taber en sådan sag ved EF-Domstolen, er der så fri adgang for borgere fra de andre EU-lande til at gå på efterløn i Danmark? Det vil naturligvis være uacceptabelt, og jeg vil derfor bede arbejdsministeren redegøre for, om regeringen så vil lave en ændring i efterlønnsloven. Vi mener, at hvis det sker, at Danmark taber sagen, bliver regeringen nødt til at tage klar stilling til, om man vil åbne

dørene eller stoppe op og ændre efterlønsløven, så den ikke kommer til at omfatte andre EU-borgere.

Jeg skal gentage, at Dansk Folkeparti finder, at denne lov indeholder store forringelser i forhold til den gældende lov for dem, der vælger at gå på efterløn. Der sker indgreb i pensionsordninger ved modregning i efterlønnen, der er ingen sikkerhed for, at efterlønsbidraget tilbagebetales, der sker afkortning i efterlønsperioden ved nedsættelse af pensionsalderen, der er stor usikkerhed om, hvorvidt denne lov overhovedet vil være gældende om få år, og dertil kommer usikkerheden om udfaldet af en eventuel sag ved EF-Domstolen.

Dette lovforslag er som en drejebog til en film, hvor ingen ved, hvad der sker fra minut til minut, og ingen kan gætte, hvordan den slutter, men hvor én ting er helt sikker: er man ikke tilfreds med filmen, får man ikke tilbagebetalt pengene for billetten. Jeg skal meddele, at Dansk Folkeparti vil fremsætte ændringsforslag, som vil give større sikkerhed for bidragsyderne og medvirke til en afklaring af problemerne.

Jeg synes også, det kunne være interessant at få at vide – specielt for dem, der vil og kan benytte efterlønsordningen – om der uden for efterlønsforliget er indgået en aftale mellem regeringen og forligspartierne om en tidsfrist for efterlønsordningens løbetid eller en tidsfrist for evaluering af loven. Jeg skal derfor bede arbejdsministeren her fra talerstolen redegøre for både dette og de øvrige ting, jeg har nævnt i min ordførertale.

Vi kan ikke tilslutte os dette lovforslag, men vi vil fremsætte ændringsforslag, og vi vil deltage konstruktivt i arbejdet i udvalget.

Klaus Kjær (DF):

For så vidt angår den skattetekniske del af lovforslaget, har Dansk Folkeparti ikke nogen principielle indvendinger; men lovforslag nr. L 178 giver ikke speciel grund til at klappe i hænderne. Det er vel helt naturligt således, at efterlønskontingentet bliver fradragsberettiget på samme måde som a-kassekontingentet, og i konsekvens heraf at udbetalingen i særlige tilfælde modsvarende beskattes med 30 pct.

Der er såmænd heller ingen grund til at klappe i hænderne over, at udbetalingen af præmien gøres skattefri. Dels drejer det sig jo om, at det er borgernes egne penge, som de har indbetalt i form af kontingenter med fradrag af skattefor-

delen, og dels har det været bydende nødvendigt som en skefuld sukker fra regeringen for at få borgerne til i det hele taget at indbetale efterlønskontingentet og sikre, at borgerne ikke blot anvender beløbet til en privat pensionsopsparing eller stikker pengene ind under madrassen. Hvis man havde valgt at beskatte præmien, ville nettobeløbet med den usikkerhed, der i øvrigt er om den fremtidige efterlønsordning, ikke have været større, end hvis kontingentet var blevet anvendt til en privat opsparing, men statskassen ville gå glip af et betragteligt likviditetstilskud.

Anders Samuelsen (RV):

I dag behandler vi så emnet den nye efterløn.

Forhistorien rækker principielt 20 år tilbage, nemlig til indførelsen af efterlønnen. Efterlønnen blev indført som et arbejdsmarkedspolitisk instrument, hvis hovedformål var at gøre plads til unge ved at skubbe ældre ud af arbejdsmarkedet, og forventningen var, at højst 20.000-30.000 ville benytte sig af ordningen.

Men der er løbet meget vand i stranden siden da, verden ser anderledes ud i dag, og vi har i løbet af de sidste år måttet konstatere, at tilstrømningen til efterlønnen er eksploderet, så der i dag er over 140.000 på efterløn. Samtidig står vi nu i en situation, hvor vi ikke længere kæmper mod en kolossal stor arbejdsløshed, men tværtimod har behov for alle hænder, og derfor har det været nødvendigt med en revision af efterlønnen.

Spørgsmålet har altså for Det Radikale Venstre ikke på noget tidspunkt været – og det er værd at understrege – hvorvidt vi kunne fortsætte med den gamle ordning. Spørgsmålet har været, hvilken form for ændring vi skulle vælge.

Inden forhandlingerne gik i gang, var fronterne trukket temmelig skarpt op. På den ene side Venstre, der ønskede efterlønnen afskaffet, og på den anden side store dele af venstrefløjen, der ønskede at bevare den gamle model på trods af umulige udsigter med hensyn til at kunne finansiere ordningen. I Det Radikale Venstre havde vi en vision om en ny efterløn, der kunne skabe basis for et bedre og mere rummeligt arbejdsmarked. Den vision er kommet sin opfyldelse nærmere med reformen, og derfor kan vi leve med kritikken af, at ordningen måske kan virke administrativt bøvlet.

Tre mål har været helt afgørende for Det Radikale Venstre. For det første: Det var vores

sociale mål, at der fremover fortsat skulle være en mulighed for fuldstændig tilbagetrækning for folk på 60 år og opefter. For det andet: Det var vores liberale mål at give flere muligheder for en mere glidende tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og midlet hertil var at gøre efterlønnen fleksibel til gavn for arbejdstagerne og arbejdspladserne. Og for det tredje: Det var vores økonomiske mål at få ændret efterlønsordningen, så vi kunne undgå helt at afskaffe den om nogle år.

Kombinationen af disse tre fundamentale, radikale værdier danner grundlag for den nye efterløn, og Det Radikale Venstre har som sagt undervejs afvist en række visionsløse udspil som f.eks. de administrativt nemme udspil om generelt at hæve efterlønsalderen til 62 år eller Venstres ønske om helt at afskaffe efterlønnen. Havde vi taget imod disse udspil, havde vi nået nogle økonomiske mål, men vi havde sat de sociale og de liberale hensyn over styr.

På den anden side var der de kortsigtede udspil fra venstrefløjen og dele af fagbevægelsen om at bevare den eksisterende ordning, som er en samfundøkonomisk uholdbar model. Havde vi fulgt disse udspil, havde vi på kort sigt sat de økonomiske mål over styr og på lidt længere sigt også de sociale, når vi var blevet tvunget til helt at afskaffe ordningen.

De liberale mål er vi aldrig kommet i nærheden af, og sidste sommer pegede vi derfor på en tredje vej, nemlig at gøre efterlønsordningen fuldstændig fleksibel. Målet med dette forslag var at hindre, at folk, der ikke længere magtede at deltage i fuld tid på arbejdsmarkedet, skulle stå i en situation, hvor de skulle vælge alt eller intet: enten 100 pct. på arbejdsmarkedet eller 100 pct. uden for arbejdsmarkedet. Dette forslag blev en central del af reformen, hvilket vi er utrolig glade for, og vi er sikre på, at også mange danskere vil blive det fremover. Desværre har lige netop den del af reformen ikke haft en fremtrædende plads i diskussionen.

I tillæg til fleksibiliteten har vi lavet nogle tiltag, som har en økonomisk effekt, primært yderligere modregning for egne opsparede pensionsmidler, hvis man trækker sig fuldstændig tilbage som 60-62-årig. Det rammer folk med store pensionsopsparinger og bevirker forhåbentlig, at folk, der ikke har behov for tilbagetrækning, når de er 60 år, bliver lidt længere på arbejdsmarkedet.

For selvstændige erhvervsdrivende er der også blevet åbnet lidt flere muligheder. Der er

fortsat mulighed for at trække sig helt tilbage og mulighed for at trække sig halvt tilbage med 18½ time fast pr. uge. Dertil er kommet to nye muligheder, dels at man kan arbejde op til halv tid med en fleksibel fordeling af timerne fra uge til uge og med en skattepligtig indkomst op til det halve af, hvad man havde før, dels at man kan vælge at arbejde højest 400 timer og have en indtægt på maksimalt 50.000 kr.

Alt i alt er Det Radikale Venstres tre mål nået. For det første er der fortsat mulighed for at trække sig fuldstændig tilbage, fra man er 60 år, uden at man skal gennem et ydmygende førtidspensionssystem; for det andet er der skabt en bredere vifte af valgmuligheder i forbindelse med en glidende tilbagetrækning til glæde for både arbejdsgivere, arbejdstagere og velfærdssamfundet i det hele taget, og for det tredje er der fundet en økonomisk forsvarlig model, der kan sikre efterlønnen mange år frem i tiden. Det er ægte socialliberal politik, som er målrettet mod hele befolkningen og ikke kun mod arbejdstagere eller selvstændige kortuddannede eller langvarigt uddannede. For os at se er det vision og ikke blot administration, og derfor er vi i Det Radikale Venstre – hvor utroligt det end kan lyde – meget stolte af den nye efterlønsmodel på trods af den massive kritik.

Vores tilfredshed med den nye ordning er desværre blevet blandet med en stadig større undren over den usikkerhed og tvivl, som ikke mindst LO og SiD bevidst har forsøgt at plante i befolkningen med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt man kan få sine indbetalte penge tilbage, når efterlønnen igen ændres – for den dag vil selvfølgelig komme, ingen tvivl om det. Hvis nogen er i tvivl, kunne de prøve at stille sig selv følgende spørgsmål:

Er der nogen, der vil give en garanti for, at ordningen ikke revideres inden for de næste 250 år på trods af et eventuelt behov? Selvfølgelig er der ikke det.

Fra Det Radikale Venstres side skal det ærligt indrømmes, at diskussionen af flere grunde har undret os. For det første har det jo som omtalt været et helt klart delmål med ændringen af efterlønnen at sikre, at den økonomisk kan hænge sammen mange år frem i tiden. Det er vi sikre på er lykkedes. Alene af den grund er diskussionen om tilbagebetalingen af kontingent-kronerne temmelig pseudoagtig.

For det andet er det her værd at understrege, at der ikke kan og ikke skal udstedes garantier fra denne talerstol på vegne af kommende

generationer af politikere, slet ikke efter pres fra tilfældige interesseorganisationer. Det er derfor helt uhørt, når det fra LO's side har været forlangt, at de politiske ordførere skulle afgive erklæringer fra Folketingets talerstol på vegne af et kommende Folketing. Det kan man simpelt hen ikke gøre ifølge grundloven, så enkelt er det. Det har været en meget trist oplevelse.

For det tredje har det undret os, at organisationer, der bryster sig af at være solidariske, har ønsket at gøre en forsikringsordning som den, vi nu indfører, om til en individuel og usolidarisk kontoordning. Dermed har disse organisationer formået at stille sig i spidsen for rendyrket venstrepolitik. Man må sige, at det er blevet nye tider i dansk arbejdsmarkedspolitik.

For det fjerde burde det være et helt andet spørgsmål, der var i fokus, i stedet for spørgsmålet om de indbetalte midler. Det centrale spørgsmål burde være: Hvilken efterlønsordning skal de folk, der er tilmeldt kontingentordningen, have mulighed for at få, hvis efterlønnen igen viser sig at være for dyr, og vi derfor er tvunget til at afskaffe efterlønnen eller forringe den?

Svaret på det spørgsmål bør være ligetil. Fra Det Radikale Venstres side er vi i hvert fald overbevist om, at i hvert fald radikale folketingspolitikere vil kæmpe for, at alle, der er tilmeldt ordningen, selvfølgelig skal have de efterlønsmuligheder, som de i god tro har indbetalt til.

Der vil altså ikke blive tale om tilbagebetaling af indbetalte midler. De, der fra nu af abonnerer på ordningen, bør selvfølgelig også som 60-årige have de muligheder stillet til rådighed, som de fra nu af stilles i udsigt. Dette bud svarer i øvrigt til den model, som vi kender fra de meget populære indekskontrakter. Da de så viste sig at være for attraktive, stoppede man for tilgangen, men lod selvfølgelig de folk, der allerede havde tilmeldt sig ordningen, køre færdig. De samme principper kunne man også tænke sig gennemført i forbindelse med en kommende revision af efterlønnen.

Derimod kunne man forestille sig, at muligheden for at abonnere på ordningen for folk, der endnu ikke har meldt sig til den, ville kunne blive forringet. Det må derfor forventes, at man i forbindelse med kommende ændringer ikke skal kunne få sine kontingentkroner tilbage, men at man skal kunne få noget, der er meget bedre, nemlig fortsat adgang til de muligheder, der er indeholdt i den nye efterløn.

Den slags kan der som sagt ikke udstikkes garantier for fra denne talerstol. Det valg, der måtte træffes, må være op til det Folketing, der sidder til den tid, men lad os nu få sat en stopper for frustrationerne og i stedet glæde os over den nye, fleksible ordning, der sikrer efterlønnen mange år frem i tiden. Det gør vi i hvert fald i Det Radikale Venstre. På den baggrund skal jeg meddele, at Det Radikale Venstre kan støtte samtlige lovforslag.

Susanne Clemensen (CD):

Ja, så er vi ved vejs ende i udmøntningen af efterlønsreformen, og jeg synes godt, vi i CD kan være tilfredse med resultaterne.

CD har holdt fast i tre synspunkter: for det første at efterlønnen skal bevares, for det andet at vi skal tilskynde mennesker til at blive længere på arbejdsmarkedet, og for det tredje at vi skal have et mere fleksibelt arbejdsmarked. Og vi kan lige så godt konstatere med det samme, at de tre mål er nået.

Det er fortsat CD's grundholdning, at efterlønnen er en god ordning. Efterlønnen er en del af det danske velfærdssamfund. Efterlønnen bør være kommet for at blive. For CD har denne finanslov været en kamp for, at efterlønnen også i fremtiden findes som et af tilbudene i det danske samfund. Det var en justering, der skulle til, men det, vi frygtede, var selvfølgelig, at der skulle blive ved med at være usikkerhed omkring ordningen, fordi det, man har glemt at spørge om i debatten, har været: Hvad var alternativet?

Hele kritikken har rettet sig mod regeringen og statsministeren, men sandheden er jo, at nogle af de partier, der er gået med i det her forlig om efterlønnen, som grundsynspunkt har, at efterlønnen skal væk. Det er altså ikke kun regeringen, der har givet sig, der er også partier, der har stået på et meget markant synspunkt om, at efterlønnen skulle afskaffes, der har måttet give sig.

Jeg synes også nok, at der har været et par afsløringer omkring efterlønnen i forbindelse med de seneste diskussioner. Det er jo ikke rigtigt, at det kun har været nedslidte medarbejdere, der har spekuleret eller ikke spekuleret i den ordning, eller lønmodtagere, der synes, de gerne ville have mere fritid. Virksomhederne har jo brugt ordningen til at skubbe medarbejdere ud med, og det mener vi i CD er lidt usmageligt, når man tænker på, hvordan ikke mindst erhvervslivet har tordnet imod efterløn-

nen og medvirket til usikkerheden. Det er der blevet sat stop for.

Vi er helt enige, når der bliver sagt, at den reform af efterlønnen var en fremtidssikring af efterlønnen. Samtidig skal jeg ikke undlade at gøre opmærksom på, at CD faktisk i forbindelse med arbejdsmarkedsreformen og finanslovsforliget fik gennemført, at de 50-54-årige, der mister dagpengereetten, fortsat får mulighed for at gå på efterløn, såfremt de fortsat indbetaler a-kassekontingent og efterlønsbidrag og i øvrigt opfylder anciennitetskravet.

Ved forhandlingerne her i slutspurten er CD tilfredse med flere af resultaterne. For det første var det et af CD's krav, at de mennesker, som indbetaler de omkring 58.000 kr. i efterlønskontingent, nu kan være sikre på, at de ikke mister pengene, hvis ordningen engang mod al forventning skulle blive afskaffet. Det har et notat fra Justitsministeriet sikret.

Lad mig slå fast, at ingen dansker, der indbetaler efterlønskontingent, nogen sinde vil få mindre udbetalt end det, vedkommende har indbetalt. Bedre kan det efter CD's opfattelse ikke gøres. Justitsministeriets vurdering, at indbetalte bidrag er sikret af grundlovens § 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed, giver faktisk den bedst mulige beskyttelse, og samtidig kan efterlønsbidragene medgå til finansieringen af ordningen allerede pr. 1. april i år. For CD er det ikke modellen, men resultatet af budskabet, der tæller.

Naturligvis kan man altid stille spørgsmål, hvis det er det, man vil, om, hvorvidt vi nu også er sikre på, at domstolene engang, hvis det skulle blive aktuelt, at efterlønsordningen afskaffes, vil komme til det samme resultat som Justitsministeriet.

For mig er der ingen tvivl om, at domstolene vil lægge stor vægt på de forudsætninger, som ligger til grund for folks beslutning om at indbetale efterlønsbidrag og dermed komme til det samme resultat som Justitsministeriet.

Jeg vil i den forbindelse lige fremhæve, at den nye efterløn jo også indeholder regler om, at man vil kunne få efterlønsbidrag tilbage i tilfælde af, at man får tilkendt førtidspension eller får et fleksjob, så man ikke kan gøre brug af ordningen, og ligeledes, at hvis man dør inden det 65. år og ikke har gjort brug af ordningen, kan de efterladte få bidraget udbetalt. Det er da positivt.

For det næste er vi i CD tilfredse med, at arbejdsministeren har givet tilsagn om, at han

gennem nedsættelsen af et seniorpolitisk initiativudvalg vil se på de problemer, som ændringen af efterlønsordningen afstedkommer for de offentligt ansatte, der automatisk bliver afskediget som 60-årige. Her tænker jeg særlig på de mange ansatte i forsvaret.

Vi finder det i CD i strid med alle reformens intentioner om, at flere skal blive på arbejdsmarkedet, hvis offentligt ansatte har en klausul i deres ansættelseskontrakt, der siger, at de skal gå af som 60-årige. Hvilket argument skulle der være for, at en 58-årig ansat i hæren er bedre til at klare sit job end en 61-årig? Det mener vi i CD er nonsens, og derfor er vi glade for, at arbejdsministeren har nedsat det her udvalg, som skal komme med en afrapportering til arbejdsministeren senest i dette forår.

Vi håber inderligt, at kontrakterne vil blive forlænget til minimum det tidspunkt, hvor de ansatte fylder 62 år, og hvor de altså kan vælge at gå på efterløn, uden at der sker modregning for eventuelle kapitalpensioner. Det håber vi i CD, at arbejdsministeren vil bekræfte, at der arbejdes på.

Nedsættelsen af folkepensionsalderen er vi også tilfredse med i CD, især fordi nedsættelsen er koblet sammen med en større fleksibilitet for fremtidens folkepensionister, der har gjort op med enten-eller-systemet, hvor problemet hidtil har været, at man enten gik på fuld pension eller på fuld arbejdstid. Nu bliver det langt lettere at koble arbejde og pension.

Det gælder også efterlønnen. CD har hele tiden talt for en mere fleksibel ordning med flere valgmuligheder. Modregningen af arbejdsindkomst i efterlønnen bliver nu både mere overskuelig og i mange tilfælde mere fair. Til det vil jeg gerne sige to ting: for det første er de beregninger, der har været fremme om en meget høj marginalskat for de lavest lønnede, hvis de går på efterløn, mildere end som så, fordi arbejde i efterlønsperioden betyder, man får del i skattepræmien på de 103.000 kr., når man fylder 60 år. Halv tid betyder altså halv skattepræmie.

Men når det er sagt, vil jeg slå fast, at CD ikke er tilfredse med, at princippet om 200-timers-reglen ikke fortsætter i en ny form, og derfor er vi i CD forhåbningsfulde ved arbejdsministerens løfte til os om, at der i årsindkomstudvalget, der består af regeringen og arbejdsmarkedets parter, vil blive set på en mere lempelig modregning for små indkomster, og at dette udvalg forventes at fremlægge et resultat af deres drøftelser i maj måned i år. Det håber

jeg at arbejdsministeren vil bekræfte her i dag. Der må vel stadig være et socialdemokratisk ønske om, at små indkomster skal beskattes lempeligere end de store indkomster, og i det mindste skal det vel være muligt at tjene penge, når man arbejder til en lav løn.

Med hensyn til de selvstændige er vi i CD overordentlig tilfredse med den fleksibilitet, som vi har fået skabt. I forhold til den gældende efterlønsordning bliver der meget bedre mulighed for de selvstændige for at arbejde ved siden af efterlønnen, og det er noget, der har ligget os på sinde. Det frivillige arbejde har også fået bedre vilkår i den nye efterlønsordning, og det er vi også tilfredse med i CD.

Lad mig bruge lejligheden til at udtrykke CD's positive indstilling til forslaget om, at ligestilling skal behandles i alle relevante lovforslag på linje med økonomiske og administrative konsekvenser. Det drejer sig naturligvis om en større ligestilling mellem mænd og kvinder, men det bør også dreje sig om ligestilling mellem lønmodtagere og selvstændige. Og vi kunne fremhæve andre områder, hvor det var relevant at vurdere de ligestillingsmæssige konsekvenser, f.eks. etnisk ligestilling

CD er også tilfredse med, at der under forhandlingerne blev enighed om at lade de pensionister, der i dag har tillæg til pensionen, beholde dem, til de fylder 67 år.

For nye pensionister, altså førtidspensionister, gælder det, at hvis de efter den 1. juli 1999 har fået tilkendt førtidspension, er det en ny aldersgrænse på 65 år, der gælder. Derved bliver der noget at spare for staten, men der er samtidig enighed om blandt de forhandlende parter, at pengene skal indgå i en ny førtidspensionsreform, og det er CD også godt tilfredse med. Blot kunne vi godt tænke os at høre socialministerens bud på, hvornår arbejdet med en førtidspensionsreform går i gang.

Til slut vil jeg gerne udtrykke, hvad CD opfatter som forligets ånd. Ånden i det her forlig er jo, at man har et nyt system med en indbygget opsparingsordning, som folk skal kunne regne med varer i mange år. Jeg vil godt på CD's vegne sige, at CD som sagt er tilhænger af efterlønnen. Det er vi også, når der er gået nogle år, og det bliver vi ved med at være. Og CD's stemmer bliver naturligvis brugt til, at det tilbud skal findes i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg vil gerne spørge CD's ordfører, om der ikke ligger et lille problem. Sådan som jeg fulgte valgkampen, blev det fra CD's side meget bombastisk, endda mere bombastisk end fra regeringspartierne side, sagt, at efterlønnen skulle der ikke rettes et komma i. Så kan man som CD's ordfører sige, at med den ordning, der nu er lavet, er efterlønnen så sikret, men der foreligger dog en meget væsentlig ændring, når man ændrer efterlønnen fra at være en almen ordning, der gælder alle forsikrede, til at være en ordning, der bygger på et personligt forsikringsprincip.

Jeg kan så forstå på CD's ordfører, at den ændring bakker man op om. Vi har altså nu fået individualiseret den her ordning. Men det undrer mig, at CD med den i øvrigt sociale profil, som CD normalt lægger for dagen, synes, at det er en ordning, der er god og i orden, når man så til finansiering af den indfører en ekstraskat, som er så asocial, at de fattigste kommer til at betale 3 pct., og de rigeste kommer til at betale lidt under ½ pct.

Hvordan harmonerer det med CD's normalt sociale profil?

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Jeg vil gerne sige, at CD under valgkampen sagde, at vi vil bevare efterlønnen, og det mener vi altså også at vi med denne her ordning har gjort. Ellers kunne vi, som jeg sagde i min tale, frygte, at vi f.eks. ved et nyt folketingsvalg måske så efterlønsordningen helt afskaffet. Det var jo bestemt ikke noget, der var urealistisk at forestille sig, før vi lavede efterlønsforliget.

Med hensyn til det solidariske i ordningen vil jeg gerne sige, at de mennesker, som ikke har indbetalt til en a-kasse, jo hidtil ikke har haft mulighed for at benytte sig af efterlønsordningen. Der er der jo heller ikke fuld solidaritet.

Så jeg synes, at man kan sige, at det da også i et eller andet omfang er en social ordning, når man som betingelse for, at man kan opnå dagpenge, indbetaler a-kassekontingent. Så det, at man nu også skal betale et bidrag for at opnå efterløn, kan jeg ikke se, der skulle være nogen problemer i.

Jette Gottlieb (EL):

Jeg tror, det er en nyskabelse i lovbehandlingen, at man sambehandler lovforslag, der ikke har

noget med hinanden at gøre, bare fordi de ud fra en forligslogik hænger sammen. Men det er så den måde, vi gør det på i dag. Det betyder selvfølgelig, at de enkelte lovforslag ikke får så grundig en behandling, men det må så komme i udvalgsarbejdet. I hovedsagen er det her en efterlønssdebate.

Den nye efterløn gør det til et privat projekt, om man vil sikre sig eller ej, og det er den afgørende katastrofe i hele det her forslag. Regeringen har desuden valgt at sætte sig imellem to stole, fordi man på den ene side afskaffer den kollektive, solidariske ordning, men på den anden side ikke vil give folk de rettigheder, der normalt ville følge med en almindelig privat forsikring.

Nu kan vi så selv vælge, om vi vil spare op til efterlønnen eller ej. Rundt omkring i de små hjem bliver der kalkuleret på lommeregneren, om det nu kan betale sig, hvis man da ikke vælger at fortrænge alle tanker om en fremtid, som man alligevel ikke kan overskue.

Regeringen kalder sit forslag for adfærdsregulering. Det er sådan set et dejligt begreb, fordi det gør det skide svært at placere et ansvar. Vælg selv. Spar selv op. Pas dig selv. Det er dit eget ansvar. Eller også er det ingens ansvar. For hvor er det fælles ansvar for fremtidens samfund? Hvad har regeringen f.eks. tænkt sig, der skal ske med de nedslidte 60-årige om 20 år, hvis halvdelen ikke har sparet op til efterløn? Ja, de skal åbenbart tvangsaktiveres, men med hvilket arbejdsmarkedspolitisk perspektiv?

Man kunne jo tænke sig mange grunde til, at folk ikke ville eller kunne betale efterlønskontingentet. Det er nærliggende at sige, at man ikke har råd. 300 kr. er ikke et lige gyldigt beløb for en lav indkomst. Man kunne også forestille sig, at der var tale om folk på børnepasningsorlov, hvor man på 60 pct. af dagpengene altså skal finansiere det her ekstra kontingent. Jeg er ikke helt sikker på, at man har gjort sig de ligestillingsmæssige konsekvenser af det klart.

Der var også den mulighed, at man på grund af den meget stramme positivliste i uddannelserne er kommet i en periode, hvor man er på uddannelse på SU, men hvor man forsøger at bevare sin dagpenget for en sikkerheds skyld - ikke nogen usædvanlig situation for mange. Jamen hvis den uddannelse er en højere uddannelse, så har man stor sandsynlighed for at være ude af arbejdsmarkedet i 5 år. Og har man råd til på SU at betale efterlønskontingentet, når

man også skal betale sit a-kassekontingent? Det er spørgsmålet.

Så er der hele problemet med dem, der falder ud af dagpengesystemet. Hvad med dem, som i perioder er ude af dagpengesystemet, som det lykkes at genoptjene de timer, de skal bruge for at komme ind igen, som måske falder ud igen, fordi de har et arbejde, som ikke har karakter af en fast funktionærlignende ansættelse?

Der skal ikke meget til, før det er meget svært for dem at opretholde de 25 års medlemskab, der skal til. Der er også det med arbejde i udlandet, som ikke er særlig klargjort endnu. Det er jo kun fremtiden, der kan vise, hvor mange der på det her grundlag falder fra, hvor mange 60-årige det drejer sig om, der om nogle år ikke har efterlønsret.

Ideen med efterlønnen var oprindelig at sikre den stadig større gruppe nedslidte danskere en mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet på en skrabet indkomst, men det var også at parkere de mange, som blev afskediget som følge af rationaliseringer og ny teknologi og almindelig spareiver. Det er korrekt, at andre grupper også har gjort brug af efterlønnen. Spørgsmålet er: Hvem tvinges på efterløn, og hvem har et frit valg?

Vi ved, at i Danmark er levealderen i øjeblikket faldende. Det skyldes stigende klasseforskelle. På den ene side siger statistikken, at ufaglærte arbejdere har 25 pct. flere hjertetilfælde end andre danskere. Mange kvinder inden for hjemmehjælp og industri er nedslidte allerede i 50-årsalderen, og de må døje med helbredsproblemer og begrænsninger i deres livskvalitet i resten af deres levetid.

På den anden side lever andre grupper længere og er i stand til at have et aktivt liv længere, end nogen tidligere generationer har kunnet. De har stadig mulighed for at arbejde ved siden af, ja, de kan ligefrem ikke lade være med at engagere sig.

Den lovgivning, som regeringen har fremsat, har valgt at favorisere de privilegerede med belønninger for sen tilbagetrækning i stedet for at finde ændringer, som kunne tilgodese de nedslidte. Linjen har tilsyneladende været, at de, der allerede er vant til at få piskene, er vant til at blive snydt, at skulle klare sig for små, skræbete beløb, ja, de kan så spænde livremmen et hul ekstra ind.

For regeringen har det derimod været vigtigere at give de store belønninger til dem, der udmærket kunne fortsætte på arbejdsmarkedet

og for manges vedkommende sandsynligvis ville have gjort det alligevel. De skal have en check i hånden oven i alle de andre privilegier, det giver at have et aktivt liv, et godt helbred og ikke skulle nøjes med en overførselsindkomst.

Jeg vil godt gøre regeringen opmærksom på adskillige faggrupper, og det er især inden for FTF, hvor det i overenskomsterne er indbygget, at de modtager afskedigelse på deres 60-årsdag. Der er mange, der har været inde på det før. Det gælder jo også piloter og stewardesser. Man mener ikke, at det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at bestride den slags job efter de 60 år. Har de ud fra et sagligt grundlag noget andet valg end efterløn? Eller hvad skal en 60-årig pilot aktiveres med? Og vil regeringen tænke over, om staten som arbejdsgiver skal gå ind i overenskomstforhandlingerne og være med til at løse problemer af den karakter?

Regeringen har sagt, at det hele handlede om at redde efterlønnen i fremtiden. Man har oven i købet uden at rødme påstået, at det stadig er en solidarisk ordning. Fremtidens typiske efterløner, hjemmehjælperen, murerarbejdsmanden, buschaufføren, som ikke har andet valg end at gå på efterløn som 60-årig, fordi ryggen eller benene eller psyken ikke kan holde til mere, han eller hun mister 130.000 kr.

De arbejdsløse mister kun 65.000 kr. De får først en gevinst, fordi satsen hæves fra de 62 pct. til de 91 pct., men så taber de resten, når de skal på folkepension 2 år tidligere. Chefredaktøren, psykologen, præsten og overlægen kan til gengæld glæde sig til at få en pengegave ind ad døren på op til 103.000 kr., når de bliver 65. En sænkning af pensionsalderen på de vilkår får en asocial funktion, selv om det er klart, der er nogle grupper, som får stor glæde af den forandring.

Jeg bliver også helt rørt, når jeg ser alle de lovændringsforslag, der kommer i kølvandet på sænkningen fra 67 år til 65 år. Det er glædeligt at se, at en ældre ikke længere behøver fiske-tegn for at fiske. Så må vi håbe, at sygehjælperen med den ødelagte hofte lægger mærke til det og bliver glad for det. Nu kan man altså slippe for sit fisketegn allerede fra sit 65. år.

Regeringen har sagt, at en nedsættelse af den generelle pensionsalder med 2 år bør betragtes som et fremskridt. Der er jo ikke tale om tvang, siger de.

Desuden har de valgt at ændre loven, sådan at den chefredaktør, psykolog og advokat, som ønsker at arbejde, til han eller hun er 70 år, ikke

længere skal modregnes så hårdt i folkepensionen. Ifølge den nugældende lov trækkes der 60 pct. af en folkepensionists arbejdsindtægt, når den overstiger 135.000 kr. årlig. Fremover bliver der kun taget 30 pct. Også en udmærket ordning i hvert fald for de vellønnede, men det er jo ikke noget, der kommer de lavtlønnede til gode.

Er det ikke lidt modsætningsfuldt, når man tænker på hele debatten i går om, at handicappede og svage ældre måske i fremtiden ikke længere skal have gratis hjemmehjælp? Er det ikke lidt modsætningsfuldt? Eller er det måske et bevidst valg fra regeringens side at bevæge sig hen imod den amerikanske samfundsmodel med megen brugerbetaling og lave skatter, og hvor arbejderklassen og de udstødte så må sejle deres egen sø?

Jeg vil slutte med at minde regeringen om, at de med den her lovgivning om nedsættelse af pensionsalderen har ramt en helt anden gruppe, nemlig de handicappede og andre på førtidspension, som med ét slag mister alle de særlige tillæg tidligere end ellers.

Socialministeren har tilkendegivet, at hun vil se på problemet. I bemærkningerne til lovfor-slag nr. L 175 står der blot: Det vil nærmere blive overvejet, hvorledes fremtidens førtidspensionister kan kompenseres. Hvis det er, hvad der er tilbage af løftet om en førtidspensionsreform, så er jeg meget spændt på, hvad der sker.

Og jeg vil i lighed med de andre ordførere, der har bedt meget om det, høre, om vi ikke snart kan få en køreplan for den førtidspensionsreform. Det er ikke nok at skrive, at man har en hensigt om, at der skal kigges på det. Det er ikke en betryggende formulering, og det giver slet ikke de handicappede garantier for noget som helst. Hvornår kommer regeringen med noget konkret? Det vil vi gerne vide.

Regeringen jasker en omfattende ændring af en grundlæggende reform igennem uden en ordentlig samfundsdebat. Det fortæller noget om, at især Socialdemokratiet har et problem med at stå ved sit ideologiske skift over for en befolkning, der ved sidste valg rent faktisk valgte solidariteten frem for liberalismen.

Formanden:

Fru Jette Gottlieb brugte i sin ordførelse udtrykket »skide svært«. Det betragter jeg som et ikkeparlamentarisk udtryk, og jeg må derfor påtale brugen af det.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Ja, vi har hørt, at Enhedslisten ikke er særlig begejstret for det forslag, der nu ligger her.

Spørgsmålet er, hvad Enhedslisten så vil, hvis det var sådan, at de skulle lave et nyt system. Det synes jeg vi mangler at høre noget om.

Hvis man kigger på debatten gennem de sidste 20 år, så er det jo sådan, at de partier, der står bag Enhedslisten i dag, jo aldrig nogen sinde har været glade for efterlønsordningen og heller ikke har stemt for den. Der går altid nogle år, så er man tilfreds med den, og så bliver den accepteret.

Det er det samme med arbejdsmarkedsreformen, også den 3. fase. I 1994 ville man ikke have den arbejdsmarkedsreform. Det vil man gerne nu.

Er der bare sådan en tidsforskydning på x antal år, inden man synes, at det, der er blevet lavet, er meget godt?

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Det er en lidt pudsig indgang til en debat. Enhedslisten kom i Folketinget i 1994, og der var ikke nogen debat om arbejdsmarkedsreformen. Der kom derimod nogle debatter om nogle stramninger af arbejdsmarkedsreformen. Dem var vi imod. Jeg tror ikke, hr. Bjarne Laustsen kan slutte, hvad Enhedslisten mener om dette og hint, om ting, der er foregået før dens eksistens.

Men jeg vil godt sige, at når vi forsvare efterlønnen nu, så er det jo, fordi vi kan se, at den har en anvendelighed for nogle svage grupper i vores samfund, og vi mener, det er enormt vigtigt, at der er sådan nogle muligheder for de svage i det her samfund.

Derfor kører vi meget hårdt på, når det, der sker, efter vores opfattelse er, at Socialdemokratiet lægger op til en asocial måde at gøre det på – jeg tænker her på kontingentet – når de lægger op til en individualisering af ordningen i stedet for en solidarisk og social ordening. Det synes vi er et ideologisk skift i Socialdemokratiet, og vi vil anke over, vi vil protestere over, at man indfører sådan nogle ordninger, også over den måde de er blevet indført på, for vi kan stadig huske den debat, der opstod, da det kom frem, at det var det, der var foregået under de natlige forhandlinger.

Hvis man ønsker at lave en sådan reform, så må man lægge op til en samfundsdebat over

lang tid, give folk mulighed for at forholde sig til den og den slags ting. Den måde kunne man gøre det på. Men det, der er foregået, er ikke forsvarligt.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Hvis man skal skælde ud på andre, kan det godt være, at det er så besværligt at fortælle de positive ting, man selv gerne vil, og dem hørte vi ikke fra Enhedslisten i den her forbindelse.

Jeg tænker på, at hr. Frank Aaen jo er erklæret kommunist, og på det tidspunkt i 1978, hvor debatten om efterlønsordningen gik, var man fra den side bestemt ikke begejstret for ordningen, overhovedet ikke.

Der er en lige linje i de ting, fru Jette Gottlieb remser op med hensyn til tryghed og nedslidning, og hvem der skal have muligheder, fra det, der skete i 1978 og i de 20 år, der er gået, og så til det, der vil komme til at ske i fremtiden: at vi netop tager hånd om de svageste og de dårligst stillede, og der er ingen, hverken nedslidte eller ledige, der ikke kan gå på efterløn efter de regler, som vi har skitseret, også i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Nu er det jo lidt svært at lytte sig til venlige bemærkninger i fru Jette Gottliebs ordførertale.

Men jeg står tilbage med et spørgsmål. Det er: Hvordan agter Enhedslisten at stemme i forhold til, at førtidspensionisterne ikke skal fratages noget? Er det noget, Enhedslisten vil stemme imod? Det synes jeg er ret interessant at vide.

Nu hørte vi jo mange ord om en ny førtidspensionsreform. Men i forhold til det konkrete, det, vi har til behandling her i parlamentet i dag, er det jo ret interessant at vide, hvordan Enhedslisten vil stille sig. Vil de stemme for, at de førtidspensionister, der på mange måder har det svært, bevarer de rettigheder, der ligger i lovforslaget – altså dem, de har i dag, skal de også have fremover – eller hvordan ligger det med det?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Fru Jette Gottliebs svar til hr. Bjarne Laustsen før lyste jo langt, langt væk af, at det, det først og fremmest handler om, er at bevare status quo. Der må ingenting ske, man må ikke forholde sig til samfundsudviklingen.

Jeg kan også høre på fru Jette Gottlieb, at det er fuldstændig ligeegyldigt for Enhedslisten, at prognoserne faktisk peger i retning af, at den her efterlønsordning om nogle ganske få år vil komme til at koste 30 mia. kr. Den udgift og den merudgift, der ligger på staten her, er noget nær en fordobling af, hvad den er i dag, men den problemstilling ser man stiltiende på uden overhovedet at forholde sig til den.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Til hr. Poul Erik Dyrhund: Jo, vi forholder os i høj grad til samfundsudviklingen og bl.a. til det faktum, at nedslidningen og udstødningen fra arbejdsmarkedet er mangedoblet i forhold til, hvad de var for 20 år siden. Derfor er brugen af efterlønsordningen jo vokset så kolossalt; derfor er der ganske rigtigt det problem, at efterlønsudgifterne vokser.

Men det er ikke vores dagsorden, at det automatisk betyder, at den skal skæres eller laves om. Vores produktivitet er i den samme periode steget ganske væsentligt. Og det er vores opfattelse, at de udgifter, det koster at sikre vore ældre i samfundet et værdigt liv på forskellig vis, er godt givet ud. Det er vi villige til at gøre, og det har vi også været i alle de forhandlinger, vi har indgået i.

Til hr. Jørn Pedersen vil jeg sige, at den måde, vi behandler de her ting på, gør jo, at det er meget vanskeligt at gå ned i de enkelte detaljer. Og jeg er heller ikke sikker på, at vi får chancen for at stemme for de gode ting, der er her og der, f.eks. sikringen af, at man bevarer de muligheder for førtidspensionister. Det kommer an på, om vi får mulighed for at få lovforslaget delt op, eller hvad vi gør.

Men under alle omstændigheder: Hvis vi får muligheden, er det en af de ting, vi gerne vil stemme for, intet problem dér.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrhund (S):

Fru Jette Gottlieb udlægger det, som om alle, der går på efterløn i dag, er fuldstændig slidt op på arbejdsmarkedet, er udstødt fra arbejdsmarkedet osv. Ja, hvis det endda var sådan, fru Jette Gottlieb. Men det er jo langt, langt, langt og utrolig fjernt fra virkeligheden. Det er jo præcis derfor, vi er i den situation, at vi må prøve at få kigget på de her ting.

Alle undersøgelser peger jo i retning af, at det ikke er tilfældet: at langt over halvdelen af

dem, der går på efterløn, ingen nedslidningsproblemer har, ikke har slidproblemer osv. Og derfor søger vi at skille tingene ad nu, således at vi prøver at holde nogle gulerødder frem for dem, som faktisk ikke er nedslidte og godt kan blive der et stykke tid længere, og så vi stadig væk kan sikre – uanset hvad fru Jette Gottlieb i øvrigt står her og påstår – at hvis folk er nedslidte, og de har behov for det, kan de gå på efterløn den dag, de er 60.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Hr. Bjarne Laustsen sagde, at alle nedslidte havde mulighed for at gå på efterløn, men det forudsætter jo altså, at man har disponeret tidligere, sådan at man har efterlønsretten, og jeg remsede en række tilfælde op, hvor jeg opfattede det i hvert fald som forståeligt, hvis folk ikke følte sig i stand til at betale efterlønskontingentet.

Jeg nævnte dem, der var på uddannelsesorlov til 60 pct. af dagpengene, jeg nævnte dem, der var i midlertidig arbejdsafbrydelse, fordi de gik på studier, på SU, fordi de ikke havde mulighed for at få uddannelsesydelse; jeg nævnte en række eksempler på, at det kunne være meget vanskeligt at få råd til det efterlønskontingent, og jeg forudså, at vi ville stå i en situation, hvor adskillige ikke ville være i stand til at have efterlønsretten, når den tid så kom.

Det mener jeg også man er nødt til at forholde sig til, for der vil også være en skævhed i det. Dem, for hvem de 300 kr. ikke betyder noget, vil selvfølgelig have lettere ved bare at slippe dem end dem, som skal vende hver krone. Derfor bliver der også en ulighed i det her.

Hr. Poul Erik Dyrhund siger, at det er den store gruppe af vellønnede, tennisspillende advokater, og hvad der ellers er blevet nævnt, der tager efterlønnen i dag; det mener jeg ikke er rigtigt. Det mener jeg også kan dokumenteres. Jeg mener stadig, efterlønnens hovedformål er at sikre muligheden for tilbagetrækning for dem, der er svage på arbejdsmarkedet, og sådan mener jeg også, at det bør være.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Fru Jette Gottlieb tabte tråden før, og derfor vil jeg selvfølgelig gerne gentage mine spørgsmål.

Jeg kan ikke forstå, hvordan Enhedslisten kan få det til at hænge sammen, hvis det er fuldstændig ligeegyldigt, om der er 50.000 eller

100.000 eller 250.000, om ikke det har nogen indvirkning på den del af det. Altså simpelt hen et spørgsmål om, hvordan man finansierer tingene.

Så nævner fru Jette Gottlieb en lang række tilfælde, hvor folk har været uden for arbejdsmarkedet i kortere eller længere tid, men hvis vi ser på det, der er lavet, vil vi se, at det er lavet pænt og ordentligt, således at alle, der i dag opfylder betingelserne, også opfylder de fremtidige mål, selv om vi i fremtiden kommer med skærpede adgangskrav.

Jeg tror ikke, at der hverken for fru Jette Gottliebs eller mit bagland nogen sinde har været tvivl om eller slinger i valsen med hensyn til, at man skulle være organiseret og være tilmeldt de forskellige ordninger, der var på arbejdsmarkedet, både med hensyn til sit faglige kontingent og også a-kasse-delen, og jeg tror heller ikke, der vil være det i fremtiden med hensyn til efterlønskointingentet, fordi det er en ganske udmærket forretning.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Jamen nu forsøger fru Jette Gottlieb jo at fordreje tingene igen. Jeg talte ikke om tennisspilende advokater, jeg talte om personer, der var nedslidte, eller personer, der ikke var nedslidte. Og situationen er rent faktisk den, at der er mange SiD'ere, jeg kender mange SiD'ere, vil jeg sige til fru Jette Gottlieb, der er gået på efterløn, der overhovedet ikke er nedslidte, overhovedet ikke har slidproblemer. De findes i Dansk Metalarbejderforbund, de findes i Kvindeligt Arbejderforbund, de findes overalt i vort samfund, personer, der ikke er nedslidte, men alligevel benytter sig af efterlønstilbudet.

Det er en kendsgerning. Lad være med at generalisere for alle de her mennesker, for det kan man ikke. Der er mange, der er nedslidte, det erkender jeg, men langt den overvejende del, der går på efterløn, har ingen slidproblemer.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Det gælder alle ordninger, når man forsøger at lave nogle sikringer for folk; det gælder såmænd også spørgsmålet om, hvorvidt man har risiko eller ikke risiko for at blive arbejdsløs, ja, så er der nogen, der bruger ordningerne, fordi de er tvunget til at bruge dem, fordi de er nødt til at bruge dem, og det mener jeg i det store hele er tilfældet med efterlønnen. Og så er der

nogen, der også bruger den, og det vil aldrig være muligt at sætte grænserne præcist, sådan at man kan undgå det, heller ikke ved de her ordninger, for det er jo ikke dét, der ligger i den måde, efterlønnen er omdannet på.

Det, der er sket ved, at man har ladet efterlønnen omdanne, er, at man har lavet den til en individuel forsikringsordning. Og det er dét, der for mig er det katastrofale i det her. I det øjeblik man laver det til en individuel forsikringsordning, så har man forladt det solidariske princip, og det er dét, jeg synes der er det katastrofale i det her.

Og så vil vi i øvrigt lægge afstand til den brugerfinansiering, der også lurer i det her, det, at man begynder at brugerfinansiere sociale ordninger; det synes vi er en meget voldsom ladeport at åbne til et meget stort skråplan.

Tom Behnke (FP):

Regeringen har svigtet, statsministeren har brudt sine valgløfter, statsministeren har optrådt utroværdig, statsministeren har flere gange bedyret, at der ville ikke blive rørt ved efterlønsordningen, men ikke desto mindre gik statsministeren jo så ud og undskyldte sig her kort før jul med, at det var jo, fordi det hele var sket dér midt i valgkampens hede, og det skulle så være en undskyldning for, at man alligevel gerne måtte røre ved efterlønsordningen.

Men sagen er jo – hvis man går lidt længere tilbage – at så garanterede statsministeren allerede i sommeren 1996, i sommeren 1996, på et socialdemokratisk sommerstævne, at »så længe Socialdemokratiet har regeringsansvaret, bliver der ikke pillet ved de nuværende regler«.

Året efter, nemlig i en grundlovstale i Ramsø i 1997, fortsatte statsministeren og sagde: »Efterlønnen er kommet for at blive, både når det gælder efterlønnens satser og betingelser«, så det var altså ikke i valgkampens hede, at statsministeren udstak sit valgløfte; det var i ro og mag lang tid før valget, at løftet blev givet, og statsministeren gentog det så blot i valgkampen. Så statsministerens undskyldning for, hvad det var, statsministeren havde sagt under valgkampen, er mindst lige så utroværdig som selve løftebruddet.

Sagen er jo, at det ikke så meget er ændringerne i sig selv, utilfredsheden gælder. Det er mere løftebruddet i sig selv, og der er klart tale om et løftebrud.

Desuden sker der jo det, at ordningen her bliver gennemført alt for hurtigt. Hvis man

kunne argumentere sig frem til, at det var nødvendigt at gøre det, man gør, så var det mindste, man kunne gøre, dog at give befolkningen en rimelig frist til at indstille sig på de nye regler.

Så har man gjort et stort nummer ud af at komme med et efterlønsbevis og en efterlønsgaranti. Der er udarbejdet notater i Justitsministeriet. Man henholder sig til grundloven, men sagen er: Det holder overhovedet ikke. For hvem er det, der i den sidste ende skal vurdere, om der er tale om en overtrædelse af grundloven? Hvem er det, der i den sidste ende skal vurdere, om der skal ske udbetaling af en erstatning?

Ja, det er Højesteret, og virkeligheden er jo – og det viser historien jo – at Højesteret anvender det siddende parlaments fortolkning af love og regler. Vi så det bl.a. under gebyrsagen, hvor der var en klar tilsidesættelse af de spilleregler, der er her i landet, men fordi et flertal i Folketinget definerede det på en anden måde, fordi et flertal valgte at fortolke reglerne på en anden måde, ja, så gav Højesteret staten medhold. Og sådan vil det også være fremover.

Desuden er der det ved det, at næste generation af politikere allerede har udtalt, at lige så snart de kommer til magten, bliver efterlønnen afskaffet. Så det er jo ikke engang et spørgsmål om, hvordan det politiske flertal ser ud i Folketinget, det er simpelt hen kun et spørgsmål om tid, hvornår den næste generation politikere kommer ind.

Men uanset hvad, så er der ingen tvivl om, at selv med Justitsministeriets notat i hånden vil man kunne udhule efterlønsordningen meget, meget voldsomt, så voldsomt, at den reelt er ikkeeksisterende, uden at det får nogen konsekvenser, for det er jo kun ved et fuldstændigt ophør af ordningen, at der måske kommer til at ske en udbetaling af erstatning. Så efterlønsгарантиen er ikke noget som helst værd. Den kan man ikke fæste nogen som helst former for lid til.

Hr. Jens Vibjerg sagde det jo også. Hr. Jens Vibjerg sagde, at han kunne ikke garantere, hvad der ville ske langt ude i fremtiden, og alle andre ordførere, der står bag forliget her, har også fra Folketingets talerstol sagt, at man kan jo ikke vide, hvad der kommer til at ske i fremtiden, men så vidt som man personlig har mulighed for at øve indflydelse, vil man fastholde sit løfte. Men tingene ændres jo undervejs.

Folketinget får en anden sammensætning; der kommer nye medlemmer ind.

Så er der hele spørgsmålet om modregning for pensioner, hvor man går ind og modregner i efterlønnen. Private pensionsopsparinger har ellers tidligere, også i valgkampe og i festskrifter fra både Venstre og De Konservative, været noget, man holdt meget hårdt fast i: at det skulle kunne betale sig at spare op til alderdommen. Men de principper er man så løbet fra nu. Vi ser, at private pensionsordninger bliver udhulet mere og mere, og her får den så en tand igen. Hvis man har lidt på kistebunden, efter man er blevet brandbeskattet igennem et helt liv, hvis man har haft mulighed for at lægge lidt til side, ja, så sker der en modregning i efterlønnen.

Desuden sker der også en modregning af arbejdsindkomster allerede fra den allerførste time, man påtager sig arbejde, når man er på efterløn, hvor vi jo i dag kender ordningen med, at de første 200 timer ikke regnes med. Det vil sige, at de, der er på efterløn og har indstillet sig på at kunne arbejde disse 200 timer, fremover vil få en klar forringelse, og det samme gælder dem, som havde planlagt, at man ville have 200 timers arbejde ved siden af efterlønnen.

Så fleksibiliteten kan ligge på et meget lille sted, og samtidig sker der jo altså forringelser på en række andre områder.

Så er der hele spørgsmålet om at nedsætte folkepensionsalderen fra 67 år til 65 år, og det er egentlig noget paradoksalt, at de forslag følges ad. I det ene forslag argumenterer man for ændringerne i efterlønsordningen med, at man ønsker at sikre, at borgerne trækker sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet, og med det andet forslag sætter man folkepensionsalderen ned. Nu må regeringen altså bestemme sig for, hvad det er man vil. Vil man have, at folk bliver på arbejdsmarkedet, eller vil man ikke have, at de bliver på arbejdsmarkedet?

Desuden er det også noget imponerende i valgkampen, at det, som formentlig lige til sidst gjorde, at det lykkedes for Socialdemokratiet at bevare regeringsmagten, var store, flotte annoncer, der var indrykket i dagbladene, og hvor statsministeren bl.a. skrev: »Til lykke med din 60-års fødselsdag: Vi har hermed også fornøjelsen at fremsende dig dette efterlønsгарантиbevis, der garanterer dig, at du kan gå på efterløn når som helst, det passer dig, inden for de næste 7 år.«

Det er ikke længere tid tilbage end i valgkampen. De 7 år er nu pludselig blevet til 5 år. Hvad er det, man ønsker at opnå? Ja, det eneste man ønsker at opnå, er en besparelse. Man ønsker at lave en besparelse, og det, der kommer til at ske, er økonomisk tab for dem, som har et reelt behov for at gå på efterløn, fordi de nu fremover kun kan være i efterlønsordningen, til de er 65 år gamle.

Vi har lagt mærke til, at førtidspensionisterne er sikret en overgangsordning, og det skal regeringen da ikke have utak for. Men hvad med de nedslidte, dem, der er nedslidte, men ikke nok til, at de kan få en førtidspension? Ja, de får jo altså en bet på denne her konto.

Efter Fremskridtspartiets opfattelse burde efterlønnen være en social sikring af de nedslidte og ikke en såkaldt forsikringsordning for alle, uanset om man har behov for at gå på efterløn eller ej. Og således er det også forkert, at forudsætningen for at kunne få denne ordning, for at kunne få efterløn, er, at man har haft medlemskab af en a-kasse igennem 25 år, og at man ved siden af det har betalt et særligt kontingent til a-kassen for at kunne være berettiget til efterlønnen.

Det burde være et socialt tilbud til dem, der har et reelt behov, og ikke noget som helst andet, og dermed må vi så også imødekomme de argumenter, som hr. Poul Erik Dyrhund har brugt igennem debatten her i dag. Vi kan ikke blive ved med at sidde og se på, at der er stadig flere, der søger over på efterlønsordningen, og som hr. Poul Erik Dyrhund også sagde det: Der er jo meget stor forskel på dem, der søger efterlønsordningen. Der er dem, der er nedslidte, har behov for at gå på efterløn. Der er dem, som er arbejdsløse og ikke har andre valgmuligheder, men der er sandelig også dem, som godt kunne være blevet på arbejdsmarkedet, som er fuldt funktionsdygtige, og som godt kunne give en hånd med til samfundskagen, som vi alle sammen skal leve af.

Men hvis det virkelig var det, Socialdemokratiet gik efter, hvorfor forringer man så denne her ordning for alle i stedet for at tage fat dér, hvor problemet er? Det gør man ikke, og derfor holder hr. Poul Erik Dyrhunds argumentation selvfølgelig ikke.

Vi kan godt i Fremskridtspartiet se, at der har været et behov for at lave en justering. Vi kan også godt se, at det holder ikke, at stadig flere trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet og går over på efterlønsordningen. Vi synes heller ik-

ke, det er rimeligt, at de, der er fuldt funktionsdygtige, kan gå på efterløn. De burde blive på arbejdsmarkedet og give en hånd med til at køre samfundet videre.

Men til gengæld har vi i Fremskridtspartiet den opfattelse, at man bør og man skal sikre alle, der er nedslidte, en klar mulighed for en værdig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og den bliver altså ødelagt. Regeringens forslag er forringelse for alle, der ønsker at gå ind i ordningen, i stedet for at se på, hvem der har et behov for at kunne trække sig tilbage lidt tidligere end andre.

Så altså samlet set er der tale om løftebrud. Samlet set er der nogle små forbedringer igennem forslagene her, men de overskygges klart af de forringelser, der er arbejdet ind, forringelser, som vil ramme de svageste i vores samfund, og derfor vil Fremskridtspartiet stemme imod den samlede pakke.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Hr. Tom Behnke fortalte meget om, hvad der var sket på et socialdemokratisk sommerstævne og andre steder, hvor socialdemokrater havde været forsamlet.

Nu ved jeg ikke, om hr. Tom Behnke har været med. Det kunne måske være i egenskab af ordensmagt, men det er trods alt nogle år siden, at det var almindeligt, at ordensmagten deltog i vores møder.

Men de ting, han refererede statsministeren for at sige, er jo ganske givet ikke korrekte, og vi kan selvfølgelig ikke have, at man står og siger sådan nogle ting her fra talerstolen. For alle og enhver ved også, hvad der er blevet sagt i valgkampen, og hvad der står i regeringsgrundlaget: at der ville komme nogle ændringer på de her områder og skitseret stort set, som det er blevet. Så derfor er der ingenting af det, hr. Tom Behnke var inde på, der er i overensstemmelse med sandheden.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrhund (S):

Når man hørte hr. Tom Behnkes ordførertale, kunne man i hvert fald godt forledes til at tro, at hr. Tom Behnke er kommet et døgn for sent til debatten. Det er der meget, der tyder på, i hvert fald for en stor part af ordførertalen.

Så vil jeg godt sige til hr. Tom Behnke, at i Socialdemokratiet har vi den opfattelse, at efterlønnen skal være en arbejdsmarkedspolitisk

foranstaltning, som nøje skal hænge sammen med de andre arbejdsmarkedspolitiske redskaber og meget nøje skal hænge sammen med vores a-kasse-system. Der er faktisk en lang række paralleller, der hænger sammen i det her, og det ønsker vi at fortsætte med.

Vi ønsker ikke, at det her skal være en social sikringsordning – en social sikringsordning, som hr. Tom Behnke foreslår, og som vi i øvrigt har opfattelsen af vil give Fremskridtspartiet store økonomiske problemer set i forhold til den skattepolitik, som Fremskridtspartiet ønsker at føre.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jo, men hvis hr. Poul Erik Dyrlund ikke ønsker at lave det her til en social sikringsordning, så skal hr. Poul Erik Dyrlund bare indrette sine argumenter efter det og så fastholde dem.

Med hensyn til hr. Bjarne Laustsen forekommer det mig selvfølgelig noget overraskende, at det først er på nuværende tidspunkt, at vi får den korrektion at høre, for nu har det jo stået i et hav af landets aviser. Der har været skrevet side op og side ned om statsministerens løftebrud, og på intet tidspunkt er statsministeren gået ud og gået i rette med medierne. På intet tidspunkt har man set nogen, der ligesom har prøvet at tilbagevise det her.

Jo, én gang. Det var lige før jul, da gik statsministeren ud og sagde: Nå ja, men det var i valgkampens hede, at det blev sagt. Det viste sig jo også at være forkert. Og det var det, jeg kunne citere. Citatet, som jeg brugte her, var fra Jyllands-Posten den 18. december 1998, og jeg kunne også bruge et citat fra Jyllands-Posten den 13. januar 1999. Jeg kunne også bruge citater fra Ekstra Bladet, og jeg har såmænd flere artikler liggende.

Så hvis det er sådan, at det her er så rivraskende langt væk fra virkeligheden, så burde man jo have reageret for længst, og ikke blot fordi hr. Tom Behnke går på talerstolen og citerer fra nogle medier.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Nu er det sådan, at vi i Socialdemokratiet er meget stolte af, at vi har en fri presse her i landet. Derfor behøver det ikke at være sådan, at vi altid er stolte af, hvad de skriver.

Nu nævnte hr. Tom Behnke, at Jyllands-Posten havde citeret noget, statsministeren hav-

de sagt. Jamen, altså Jyllands-Posten har bragt så mange forkerte ting til torvs i den her debat, alene eksempler som, at en enlig mor går på efterløn med en stor kapitalpension og bliver modregnet så og så meget. Der kunne fremdrages en lang række eksempler på, hvad der har stået i den avis, som ikke passer.

Derfor er det selvfølgelig interessant også at kunne sige her i dag, at vi jo godt kunne rykke ud og sige nogle ting. Det har vi også gjort. Nu var det sådan, at hr. Tom Behnke ikke var inviteret med i Nørrebrohallen. Det var et af de første møder efter den 25. januar, hvor forslaget blev indgået. Fra den dag og lige siden har alle socialdemokratiske ordførere fortalt klart og tydeligt, hvad der er blevet sagt, og har refereret loyalt fra forhandlingerne og har kunnet bakke op om de forslag, der nu ligger her.

Så der er ingen slinger i valsen dér, må jeg sige til hr. Tom Behnke.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Det er jo egentlig lidt pudsigt, men jeg kan da godt forstå, at hr. Tom Behnke har problemer med at svare på min kommentar fra før og bare nøjes med at runde af med at sige, at så burde hr. Poul Erik Dyrlund indrette sin argumentation efter, at det her er et arbejdsmarkedspolitisk redskab.

Den efterlønsordning, der er skruet sammen nu, vil jeg sige til hr. Tom Behnke, er meget, meget, meget målrettet imod den arbejdsmarkedspolitik, vi ønsker at føre: at der fortsat skal være plads til, mulighed for, at folk, der er nedslidte, kan gå på efterløn den dag, de fylder 60, og at vi ønsker, at folk ud fra en gennemsnitsbetragtning bliver lidt længere på arbejdsmarkedet; det vil altså med andre ord sige, at de friske skal blive lidt længere. Det er præcis indrettet på en sådan måde, og det hænger utroligt godt sammen, også med vores arbejdsmarkedsreform III, og hvad vi i øvrigt går og laver med hensyn til arbejdsmarkedspolitikken.

Vi ved godt, at vi skal have stoppet nedslidningen, at vi skal have stoppet udstødningen fra arbejdsmarkedet. Derfor er der også kommet et udspil fra arbejdsministeren om virkelig at tage fat omkring arbejdsmiljøet.

Men når vi diskuterer arbejdsmiljø og udstødning fra arbejdsmarkedet, hører Fremskridtspartiet jo ikke til tilhængergrupperne. Det er også noget af det, man vender tommelfingeren nedad på. I hver evige eneste arbejds-

miljødebat, som handler om udstødning, som handler om de svage, vender Fremskridtspartiet tommelfingeren nedad.

Sådan har det været i hver evig eneste debat i de 9 år, jeg har været her i Folketinget, og sådan tror jeg også, det vil blive i fremtiden. Kerne i det er, vil jeg sige til hr. Tom Behnke, at vores politik på det område hænger sammen.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Se, hr. Poul Erik Dyrland gør det jo igen. Argumentationen for, at der skal ændres på efterlønsordningen er, at der er for mange ikke nedslidte, som vælger at gå på efterløn, og der ønsker man, at de pågældende personer venter nogle flere år med at gøre det, således at vi fortsat har råd til, at de, der reelt er nedslidte, kan gå på efterløn. Altså vi er tilbage i, at det er en social sikringsordning.

Men hvad er det så, regeringen gør? Regeringen går ind og laver en dårligere efterlønsordning for alle, både de ikke nedslidte og de nedslidte; for det vil jo fortsat være sådan, at den ikke nedslidte kan gå på efterløn som 60-årig, men for den reelt nedslidte bliver der tale om forringelser.

Og til hr. Bjarne Laustsen: Jamen altså jeg er ikke i tvivl om, at på nuværende tidspunkt, hvor forliget er i hus, og efter at man har holdt møder i Nørrebrohallen, eller hvor det var, ja, så erkender man, hvordan tingene hænger sammen. Men mens der var folketingsvalgkamp, og Socialdemokratiet skulle sikre sig regeringsmagten, da vildledte man bevidst befolkningen og lod befolkningen sidde tilbage med indtryk af, at Socialdemokratiet overhovedet ikke ville røre ved efterlønsordningen. Det var det indtryk, man ønskede at give befolkningen. Det var det indtryk, befolkningen fik, og det er det indtryk, regeringen sidder på i dag.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Nu er der ikke store muligheder for, at Fremskridtspartiet får indflydelse i dansk politik, og derfor behøver man måske heller ikke at frygte nogen af de forslag, som Fremskridtspartiet kommer med.

Men netop de elementer, som hr. Tom Behnke var inde på med hensyn til, hvad man skulle gøre, om man skulle være nedslidt eller ikke være nedslidt osv., hvis det er de tanker, hr. Tom Behnke har, og det ville være et forslag,

der eventuelt på et tidspunkt kommer fra Fremskridtspartiet, så det vil være en massakre på efterlønsordningen; det er der ikke nogen som helst tvivl om.

For det, der er væsentligt i den her ordning, er, at den er forankret i a-kasserne, og at det er en forsikringsordning, som alle har mulighed for at benytte sig af, når de er 60 år, og det gælder fortsat. Det er nøjagtigt, som vi har lovet, og det har ikke noget med en valgkamp at gøre.

De ting, vi har sagt i valgkampen, står vi fuldstændig fast på, og det er for øvrigt dem, vi indarbejder i de lovforslag her nu, alle de ting, som jo netop så ud til at være helt umulige før, fordi der var så mange partier, der ville afskaffe ordningen, og de har jo nu givet accept af, at ordningen kan bevares.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Nu er jeg nødt til at gøre opmærksom på, at virkeligheden forholder sig anderledes. Vi har her i juledagene lavet et katalog, hvor vi er gået tilbage gennem årene og har set, hvad Fremskridtspartiet har fået gennemført, og alene inden for de sidste 10 år har Fremskridtspartiet fået gennemført 360 af vores politiske synspunkter. Så altså, det dér med indflydelse kan måske ligge på et lille sted.

Så vil jeg godt sige, bare lige for at det skal slås helt 100 pct. fast: Fremskridtspartiets politik, Fremskridtspartiets målsætning og det, som Fremskridtspartiet arbejder for hver eneste dag her i Folketinget, er, at vi sikrer de svageste her i samfundet, at vi sikrer, at de, der er nedslidte, reelt har en mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

Jeg ved godt, at det kolliderer med Socialdemokratiets politik om, at man sådan meget bredt ønsker at strø pengene ud. Det ønsker vi ikke i Fremskridtspartiet. Vi ønsker, at de, der kan klare sig selv, også gør det. Til gengæld vil vi så bruge de penge, der er til rådighed, til at sikre de svageste her i samfundet, og det kan hr. Bjarne Laustsen ikke finde ét eneste eksempel på at vi ikke har gjort.

Ole M. Nielsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti støtter naturligvis de fem lovforslag her, fordi de er en del af en større helhed, ikke fordi vi absolut elsker hver detalje, men fordi det var nødvendigt med en reform af efterlønsordningen. Vi må erkende, at der i den eksisterende ordning allerede for længst er

kommet for mange med for billigt, og det kan vi desværre ikke gøre noget ved, men vi kan ikke blive ved med at aflevere folk, der er velfungerende, for tidligt til et efterlønsystem.

I Kristeligt Folkeparti har vi ikke lagt skjul på, at efterlønsordningen var for god, for at sige det sådan. Jeg vil undlade at referere, hvad der sker på andre partiers landsmøder; jeg kan bedst huske det, der sker på vores eget. Og på vores landsmøde i 1997 havde vi en debat om efterlønnen, hvor nogle af os, der nu sidder i Folketinget, fik forhindret en resolution, der for så vidt havde til formål at frede efterlønnen.

Vi har siden fremført det, og den model, som vi fremlagde, var en gradvis optrapning af efterlønsalderen med f.eks. et kvartal om året i 8 år, så den blev 62 år generelt, og vi ønskede også mere fleksibilitet.

Det fundamentalt forkerte i efterlønnen er efter vores mening, at det er en hovedsagelig skattefinansieret ordning, som man kun optjener ret til ved at være tilknyttet arbejdsmarkedet – og nu i så meget som 25 år – og ved at betale kontingent til en arbejdsløshedskasse, men ikke et kontingent, der finansierer den forsikringsordning, som det jo reelt er.

Den model, vi nu vedtager, er som før sagt ikke vores model. Igen synes vi, det er forkert, at vi stavnsbinder folk til arbejdsmarkedet i 25 år. Det er en ufrihed; vi mener, at folk skal have lov til at indrette sig i livet, ligesom de har behov for økonomisk, og flekse ind og ud af arbejdsmarkedet, hvis det er det, de ønsker. Der er også en form for geografisk binding i den ordning, vi nu vedtager, som vi ikke synes er så god.

Ordningen motiverer naturligvis til senere tilbagetrækning, men det er faktisk en ganske dyr motivering, som vi stiller til rådighed. Kontingentet kan siges at være rimeligt, men jeg vil nok sige, at kontingentet trods alt betyder noget for nogle og er mange penge for nogle. Jeg tænker f.eks. på dem, der er på en 60 pct.s orlovsordning; jeg tænker på de 55-60-årige, som er røget ud af dagpengesystemet, men som ganske vist kan opretholde deres efterlønsret ved at betale kontingentet. Der er kontingentbeløbet faktisk ganske stort.

Med hensyn til den fleksibilitet, som vi ønskede i efterlønsordningen, er modregningen time for time på nogle måder god. Vi må erkende, at den giver for lidt motivation for de lavest lønnede, men det er jo, som andre også har sagt, svært med en høj kompensation og så sta-

dig væk en stor gevinst ved at fortsætte med at arbejde. Til gengæld er ordningen for god for dem, der er i stand til at gå ud og tjene flere hundrede kroner i timen.

Og så er vi lidt bekymrede for, om ordningen her vil medføre mere sort arbejde. Mange var jo vældig godt tilfreds med, at de kunne arbejde op til 200 timer og blive modregnet, og så kørte man efter systemet. Når man skal modregnes for den første time, er jeg desværre lidt bange for, at mange er kreative og går på akkord med systemet.

Jeg synes til gengæld, at den fleksible mulighed for at opnå en præmie ved at arbejde efter det 62. år er rigtig fin.

Hvor meget grundlovssikringen er værd, vil jeg overlade til andre at vurdere. Vi havde gerne set, at indskuddet var kommet til at stå på personlige konti, men det var ikke vedtaget i forbindelse med finanslovforliget, så den mulighed var ikke til stede.

Vi vil godt garantere noget i Kristeligt Folkeparti. Vi vil garantere, at efterlønsordningen bliver ændret inden for de næste 25 år, men vi vil også godt være med til at garantere, at det bliver en god forretning at indbetale det kontingent. Det synes vi fortjener at stå fast, selv om præmien måske ikke bliver så god som den, der ligger i forslaget nu, hvor nettogevinsten jo er i omegnen af en halv million kroner. Det tør vi ikke garantere i fremtiden, men det skal være en god forretning at indbetale, selv om jeg på mange måder egentlig håber, at folk vil lade være med at indbetale.

Jeg håber også, at modellen, modsat hvad der forlyder i de her dage, vil motivere til, at folk konsoliderer sig, at de sparer op, sådan at de i højere grad er uafhængige af de offentlige ordninger.

Vi synes, at det er o.k. med fradraget for pensionsudbetalinger. Vi er af den opfattelse, at vi i højere grad må tilbage til den situation, at de, der kan klare sig selv, gør det, så vil vi til gengæld ikke have nogen problemer med at hjælpe de mennesker, som ikke kan klare sig selv. Vi håber, at udviklingen går i den retning.

Så vil jeg beskæftige mig lidt med de selvstændige, som har været oppe før her i debatten. Vi er tilfredse med, at de selvstændige nu får nogenlunde lige muligheder i forhold til lønmodtagerne, og det er især med henblik på at gå på delefterløn. Vi håber ikke, at vi har åbnet en ladeport for omgælder, det var jo i høj grad det, øvelsen gik på, da vi lavede den her

model, at der skulle være lige muligheder for selvstændige, men også at vi skulle undgå omgåelse. Jeg håber, at den model her kan det. Jeg synes faktisk, at den er helt fin.

Så er der blevet snakket forpagtning. Fejlagtigt bliver der snakket, som om det kun er landbruget, det handler om. Det er selvfølgelig alle erhvervsdrivende, der kan forpagte deres virksomheder ud, og vi endte jo med den aftale, at forpagtningsafgift ikke skal modregnes. Og det er der nogle for hvem det kniber lidt med at forstå. Jeg tror ikke, det er så meget, fordi hverken hr. Søvnald eller hr. Dyrhund ikke kan regne, jeg tror mere, at det er nogle fordomme, eller hvad det nu kaldes, der sådan ligesom blokerer lidt for evnen til at regne.

Det var hr. Søvnald, der bragte tingene på banen, og han sagde, at hvis begrundelsen var, at landmænd var fattige, så kunne han til dels forstå det, men det er jo netop med til at forklare situationen, at forpagtningsafgiften jo er en betaling af den jord, af den kapital, der er investeret i virksomheden. Hvis man var fattig, havde man jo en gæld, så var det ikke egenkapital. Og så skulle den renteutgift, man havde på det aktiv, som det var forpagtningsafgift for, jo betales. Hvis man så samtidig skulle modregne forpagtningsafgiften i efterlønnen, ja, så blev der jo ikke noget at leve af. Og det er faktisk motivationen.

Så siger hr. Dyrhund, at det er spekulation – jeg vil meget gerne have, at hr. Dyrhund hører efter nu, for det er faktisk en ret vigtig diskussion, selv om vi har øvet os i den før, men jeg må jo erkende, at det ikke er lykkedes helt at nå til forståelse – men så siger hr. Dyrhund, at så kan man jo tage sin forpagtede forretning eller ejendom tilbage og drive den, når man er færdig med efterlønsperioden. Ja, det kan man, og hvis man ikke har en gård, kan man også gå hen og købe en gård, når man er færdig med efterløn, når man fylder 65 år, lige så vel som man kan træde tilbage til sit arbejde. Og det er helt reelt, for det, efterlønnen erstatter for, er en arbejdsindtægt, og derfor skal vi selvfølgelig sørge for, at folk ikke arbejder, mens de er på efterløn, eller i hvert fald får modregnet for det. Men det har ikke noget med formueafkast at gøre. Jeg håber, det kan være med til at forklare det for nogle andre end hr. Dyrhund.

Fremrykningen af folkepensionsalderen til 65 år er jo en god idé, især for alle de mennesker, som ikke har mulighed for at gå på efterløn, men jeg tror såmænd ikke, at det er dem, rege-

ringen har spekuleret på. Hvad motiveringen så er for det, kan man selvfølgelig overveje, men jeg synes for så vidt, det er en ganske udmærket idé.

Det er også en god idé, at socialministeren har givet tilsagn om, at det er indeholdt i lovforslag nr. L 175, at de særlige tillæg, som førtidspensionister har, også skal opretholdes, fra de er 65 til de er 67 år. Og jeg er også tilfreds med, at fremtidige førtidspensionister skal have en kompensation, og vi må selvfølgelig satse på, at den bliver lavet fornuftigt.

L 176 er konsekvensændringer af ATP- og LD-ordningerne og også indekskontrakterne. Dem har jeg ikke meget at sige om, det er stort set teknik.

Og så er der L 177, som handler om delpensionen, og dér er vi vældig tilfredse med, at der nu bliver mere lighed imellem delpensionen og delefterlønnen, selv om delpensionen, og det er helt naturligt, giver en lavere ydelse end delefterlønnen, fordi man jo altså satte sig uden for det fællesskab, der er i arbejdsløsheds-kasserne og den betaling, som det medfører.

L 178 er skattedelen, og det er helt rimelige og tekniske konsekvenser. Jeg må indrømme, jeg var helt bekymret for skatteministerens heldbred, da skatteministeren her tidligere under debatten fik ros af Venstre, men det så ud til, at han overlevede det.

Jeg vil gerne slutte mit indlæg her og sige, at vi selvfølgelig tilslutter os forslagene.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrhund (S):

Jeg føler mig kaldet til at tage ordet for også at illustrere endnu en gang – det har jeg haft lejlighed til flere gange at sige til hr. Ole M.

Nielsen – mit kendskab til spørgsmålet omkring forpagtningsafgifter og efterløn. Som jeg sagde før, har jeg altså arbejdet i det her system i mange år, og jeg har set utallige eksempler på alle de tyvestreger, der laves i den anledning og i den forbindelse, utallige, vil jeg sige til hr. Ole M. Nielsen.

Jeg vil også godt sige, at det jo ikke er rigtigt, når hr. Ole M. Nielsen siger, at forpagtningsafgiften skal man jo bruge til at betale renter med, og så er der jo ikke noget at leve af. Jamen det skal man jo heller ikke. Det er det, der er fordelene for dem, der forpagter ud, de skal ikke leve af forpagtningsafgiften. Meningen er jo, at de skal leve af efterlønnen. Og for dem, der ikke har nogen forrentning, er det penge lige

ned i lommen. Det er den mest lukrative måde overhovedet at gå på efterløn på, at forpagte sin ejendom ud, sin restaurant, sin lille virksomhed, sin butik eller sin jord ud og så gå på efterløn. Og det er da selvfølgelig også derfor, at selvstændige erhvervsdrivende i stort tal gør det. Der findes ikke nogen bedre ordning.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Ja, det gamle ord »hellere rig og rask end syg og fattig« gælder jo stadig væk. Det er vi fuldstændig enige i. Så det er jo helt korrekt, at de, der har formue, har et afkast, som de kan stikke i lommen, for efterlønnen skal kun erstatte for tabt arbejdsindkomst.

Hvad så med den lønmodtager, som har haft et rimelig godt parcelhus og et sommerhus f.eks., som man har fået gælden betalt i, og som så kan sælge den ene af delene, det er jo typisk sommerhuset, man så sælger, og har en renteindtægt af. Den ryger også lige ned i foret. Der er også lønmodtagere, som har en formue i bankindestående eller i obligationer osv., det skal heller ikke modregnes, og den kapital, man dér har, svarer nøjagtig til den kapital, som en selvstændig har, når en selvstændig sælger sin virksomhed. Jeg kan ikke forstå, jeg kan simpelt hen ikke fatte, at der er en forskel på det. Men vi må måske holde et kursus om det engang – en konsensuskonference hedder det vist.

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg er selvfølgelig godt klar over, at vi ikke når til vejs ende i den diskussion her i dag. Men hvad er det, der foregår, når man bortforpagter sin ejendom? Jamen man sørger selvfølgelig for, som jeg sagde før, hvis det drejer sig om landbrug, at man, mens man er på efterløn, går og vedligeholder bygninger osv. og sørger for, at værditilvæksten hele tiden er der, mens man er på efterløn, for man skal jo fortsætte med produktionen den dag, man ikke er på efterløn mere, og så skal tingene gerne være fuldstændig up to date. Det er jo det, vi ser talrige eksempler på.

Eller man bortforpagter den til sønnen eller til svigersønnen for en periode, og så samtidig går man og giver en hjælpende hånd med osv. Vi ved jo udmærket godt, hvad det er, der foregår i det her. Og det kan hverken hr. Ole M. Nielsen eller jeg dæmme op for. Men rimeligheden, den moralske rimelighed i, at man kan

hjemtage en stor indkomst blot ved at bortforpagte sin jord og så efterfølgende gå på efterløn og så efterfølgende starte produktionen op igen den dag, man ikke kan få efterløn mere, det er amoralsk, det er umoralsk, vil jeg sige til hr. Ole M. Nielsen.

(Kort bemærkning).

Bjarne Laustsen (S):

Der har været nogle enkelte skønhedsfejl, siden efterlønsordningen blev lavet i 1978 med start den 1. januar 1979, og en af dem er hr. Ole M. Nielsen inde på. Det skulle helt klart have været lavet dengang. Det har ikke været muligt for os at få det lavet sådan, at forpagtningsafgifter blev modregnet i efterlønnen, men det har vi stadig væk et ønske om at man kan gøre, men i forhold til den delefterløn og den fleksible tilbagebetaling, der er blevet lavet, har vi jo fået taget hånd om de her ting.

Så bekræfter hr. Ole M. Nielsen jo det, som gentagne gange er blevet sagt om landbruget. At det eneste, der er galt, er, at f.eks. skattelovgivning – at dansk landbrug er omfattet af det, og så noget omkring økonomisk ansvarlighed. Jeg har tidligere været inde på det i dag, det med at sige: Jamen o.k., når der er fest, så lad pengekasen stå ude på gårdspladsen, så kan man selv tage af den. Altså, er der slet ikke rimelighed i nogle af de ting, som Kristeligt Folkeparti foreslår?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Hr. Poul Erik Dyrlund siger, at det her når vi nok ikke til vejs ende med. Nej, det tror jeg ikke. Jeg tror nok, at det er vores fordomme, der spærrer for det, naturligvis mest hr. Dyrlands, det er klart!

For det kan ikke passe, at vi ikke forstår det. Men det kommer alligevel frem, hvad det er. Det er jo det her med, at landmænd vil jo snyde, og selvstændige erhvervsdrivende vil snyde. Det skal jeg bestemt ikke afvise at der er nogle der vil. Og der er oven i købet også nogle, der er forholdsvist begavede til det. Men det samme gælder også lønmodtagere. Jeg har altså hørt om lønmodtagere, der tjener sorte penge. Altså, det er jo ikke det, der er forskellen, det må jo være den principielle diskussion, om efterlønnen erstatter for en arbejdsindkomst, eller den har noget med formueafkast at gøre.

Og jeg vil meget gerne, at vi reducerede yderligere i efterlønnen for formueafkast, det

fremgik også af mit indlæg, og det tror jeg i øvrigt ikke de herrer er uenige med mig i; det ved de godt at jeg egentlig vil. Men vi skal bare have principperne i orden, og de er ikke parallelle, hvis man ikke ønsker at modregne for forpagtningsafgiften.

Hr. Laustsens indlæg fattede jeg faktisk ikke, men det må vi holde et møde om en anden gang. Jeg forstod faktisk ikke, hvad meningen var. Beklager.

Skatteministeren (Ole Stavad):

Jeg kan med glæde konstatere, at det lovforslag, som jeg har fremsat, har der været, som jeg har lyttet mig til, venlige bemærkninger til. Og hos dem, der har argumenteret imod det, den samlede pakke her, har der ikke været gjort mange bemærkninger til skattedelen.

Jeg forstod på hr. Ole M. Nielsen, at han var bekymret for rosen, jeg havde fået fra en af Venstres ordførere, hr. Kristian Jensen, som gav udtryk for, at det skulle være noget særegent, at vi beskatter de beløb, der i de særlige situationer bliver udbetalt, med en afgift på 30 pct.

Det er såmænd meget enkelt, vil jeg sige til hr. Kristian Jensen. Hvis han fulgte skatteområdet tættere, ville han vide, at det, jeg er stærkt optaget af, og det, regeringen er stærkt optaget af, er, at der er sammenhæng i vores skatteregler. Det er der her, ligesom vi gør os umage for at skabe sammenhæng andre steder, i og med at fradragsværdierne i forhold til ligningsmæssige fradrag i løbet af en kort periode ville være godt 30 pct., ja, så er der så sammenhæng i, at der også i den situation vil blive en afgift på 30 pct. ved udbetaling.

I øvrigt vil jeg godt takke alle partierne bag finanslovaftalen for den velvillighed, der var, da vi sad og skulle håndtere skattedelen på den mest praktiske måde. Der var partier, jeg tror ikke mindst, det var Venstre, der var meget optaget af, at vi indrettede efterlønspræmien, så det skete i form af en modregning først på kapitalpension, Dyrstidsfonden og derefter andre skatter.

Men da man så, hvilket utroligt bureaukrati det ville medføre, og at den enkelte efterlønsmodtager eller den, der arbejdede, og som havde været berettiget til efterløn og kunne få udbetalt præmien, skulle rundt og kende hele skattesystemet og få det ud på bestemte tidspunkter, ja, så var der enighed, og så blev der enighed mellem alle partierne om, at vi i stedet for vælger den meget enkle, meget klare måde,

som i øvrigt også er meget gennemsigtig for den enkelte, der vælger at arbejde, efter at man har optjent retten til at kunne få præmien, fra man er 62 til man er 65 år.

Derfor tror jeg, det er en fælles gevinst, vi henter hjem, ved at vi lavede den meget enkle model på det her område, og at vi så i stedet for en stor kompliceret skattelov til, tør jeg godt sige, ingen verdens nytte, som kun ville skabe bureaukrati og besvær, får den enkle bestemmelse direkte i arbejdsministerens lov. Og det vil jeg godt takke partierne for at der har været en velvilje over for, selv om vi har en klar aftaletekst på det område; når så vi har set, at det ikke gav den bedste løsning, så har vi kunnet nå til enighed. Det mener jeg er i den ånd vi håndterer aftaler på fornuftig vis med hinanden her i Tinget. Så tak for det!

(Kort bemærkning).

Kristian Jensen (V):

Jeg kan berolige skatteministeren med, at jeg har fulgt godt med i skatteområdet. Det er netop derfor, at den nye linje overrasker mig positivt.

Det er sådan, at på et andet område i skatte- lovgivningen, nemlig afgift på udbetaling af kapitalpensioner, har man bibeholdt en afgiftssats på 40 pct., på trods af at fradraget for visse indkomstgrupper er helt nede på 38 pct. i øjeblikket.

Men eftersom skatteministeren har tilkendegivet den nye linje, så glæder jeg mig til at se et lovforslag, hvor også afgiftssatsen på kapitalpensioner bliver sat ned til 30 pct.

(Kort bemærkning).

Skatteministeren (Ole Stavad):

Det hjælper jo ikke så meget, vil jeg sige til hr. Kristian Jensen, at man følger med, hvis ikke man forstår det.

Forskellen på det her er, at med den lovgivning, der er vedtaget her i Folketinget, så vil der, når vi når frem til år 2002, kun være ligningsmæssige fradrag på de kommunale, amtskommunale og kirkelige skatter. Det betyder, at i en gennemsnitskommune vil det være en fradragsværdi, der ligger på 32-33 pct.

Med hensyn til kapitalpensionen er der ud over fradrag i de lokale skatter også fradrag i bundskatten og i mellemskatten. Det betyder, at for alle, der har en normal arbejdsindkomst, eller for de allerallerfleste, hvis man tjener over noget med 160.000-170.000 kr. i øjeblikket – det

gør de fleste, der er på arbejdsmarkedet – så er der en fradragsværdi, der ligger på 45-46 pct., hvorimod man for ligningsmæssige fradrag ikke har adgang til at trække fra i disse skatter.

Så hvis nu hr. Kristian Jensen sætter sig ned og studerer tingene, så er jeg sikker på, at han med den klogskab, jeg normalt møder hos hr. Kristian Jensen, vil nå en konklusion om, at der er sammenhæng, både når vi ser på kapitalpensionsafgiften, og når vi ser på afgiften her på de 30 pct.

(Kort bemærkning).

Kristian Jensen (V):

Jeg er bange for, at det er for lang tid siden, at skatteministeren har været sparekassebestyrer, for sådan, som det foregår ude i pengeinstitutterne i øjeblikket, er der også en lang række lavindkomstgrupper, der opretter kapitalpensioner for at få gavn af de forsikringsordninger, der er tilknyttet, og blive forsikret mod tab af erhvervsevne.

Derfor er der en lang række lavindkomstgrupper, der med de tal, som Skatteministeriet selv producerer, har et fradrag for deres indbetalinger på 38 pct., men en afgift, når de bliver udbetalt, på 40 pct. Det er ikke nogen tilskyndelse; det er en forringelse af opsparingsmulighederne. Og det er også i de her tilfælde, at jeg så håber, at den nye linje vil slå igennem, og at vi kan få nedsat afgiften på kapitalpensioner.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Det store fald i arbejdsløsheden, som vi har set de sidste 6 år, og som ingen hverken i dag eller i går har sat spørgsmålstegn ved, er det største sociale fremskridt i nyere dansk historie.

Og sandheden er vel, at beskæftigelsen er steget mere, end vi i vore mest optimistiske øjeblikke overhovedet turde håbe på.

Regeringens politik er lykkedes over al forventning, måske endda så meget, at vi er en smule truet af vores egen succes. Nu mangler vi læger og sygeplejersker, og vi mangler pædagoger og hjemmehjælpere, og vi mangler ingeniører og edb-folk, vi mangler bygningshåndværkere og metalarbejdere, ja, sådan kunne man fortsætte. Vi mangler snart sagt alle slags eksperter og nøglemedarbejdere, og det kan medføre en begrænsning i vore muligheder for fortsat fremgang.

Vi kan skimte risikoen for, muligheder for sammenbrænding eller overophedning af økonomien, flaskehalse, løninflation, svækket kon-

kurrenceevne. Og det er lige netop det, som vi under alle omstændigheder ikke vil se stiltiende på, men reagere i forhold til, også inden situationerne opstår.

Man kan vel roligt sige, at vi i 1998 har dokumenteret, at vi er villige til at gribe ind i tide. Derfor greb vi ind i tide mod det private forbrug og ejendomspriserens himmelflugt med pinsepakken. Derfor prioriterede vi en forbedring af arbejdsmarkeds- og uddannelsesindsatsen øverst på dagsordenen, og derfor lagde vi op til en forandring af efterlønnen for at overtale alle dem, der har mulighed for det, til at blive lidt længere på arbejdsmarkedet.

Modsat det indtryk man kunne få, når man lytter til diskussionen om efterlønnen, så afskærer vi ikke dem, der er svage, dem, der er udslidte og dem uden private ressourcer fra at trække sig tilbage ved 60-års-alderen. Vi gør det ikke vanskeligere for disse grupper, og vi bevarer et grundlæggende solidarisk system. Et solidarisk system, fordi hovedfinansieringen til efterlønsordningen kommer fra et progressivt skattesystem, og der er ensartet betaling til efterlønsordningen, uanset om man arbejder i en branche eller inden for et fag, hvor der er tradition for et væsentligt, et højt træk eller anvendelse af efterlønsordningen.

Men vi tager selvfølgelig noget fra nogen. Efterlønnen bliver lidt mindre, hvis man har en stor pensionsformue og samtidig ønsker at trække sig tidligt tilbage. Det vil altid være kontroversielt at tage fra nogen, og det bliver selvfølgelig ikke bedre, når den nye efterlønsordning måtte blive kompliceret og svær at overskue.

Lad mig slå fast, at en reform, der tilskynder til senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, måtte på bordet. Det er også fremgået af dagens debat: En tilbagetrækningsreform var ganske enkelt nødvendig, fordi vi kan se for os, at befolkningssammensætningen ændrer sig så grundlæggende, at der bliver risiko for meget stærk mangel på arbejdskraft. Andre har nævnt det i dag: For hver 15-årig dansker vi har, er der nu to på 52 år, og når man skruer tiden 8 år frem, kan man se, at én skal afløse to. Det gør, at man må reagere.

Der er brug for en offensiv politik som supplement til ændrede tilbagetrækningsordninger. Og det er bl.a. en offensiv seniorpolitik. Vi har brug for, at virksomhederne, offentlige som private, byder sig til med spændende muligheder, med spændende job for de ældre. De ældre vil

blive en stadig mere efterspurgt arbejdskraft. Vi kan ganske enkelt ikke drive samfundet videre på det nuværende velfærdsniveau, hvis ikke det lykkes os at holde på flere og flere af de ældre og trække flere og flere af de ældre ind. Det er derfor, vi må reformere tilbagetrækningsordningerne nu.

I dagens debat om lovforslaget har der været rejst en lang række spørgsmål. Jeg vil ikke kommentere alle spørgsmål, men trække nogle enkelte forhold frem.

Hr. Mogens Andreasen får i sit indlæg, ét af sine indlæg, blandet noget om film ind i diskussionen. Og når jeg lytter til hr. Mogens Andreasens indlæg og tænker lidt over begrebet film, så er jeg kommet til den konklusion, at filmen i hvert fald før hr. Mogens Andreasen visse steder er knækket.

Det, der er tale om med den efterlønreform i relation til grundloven og notatet fra justitsministeren, er jo ikke en grundlovssikring af efterlønordningen, men en udtalelse om, at de frivilligt indbetalte bidrag ved ordningens eventuelle ophør skal tilbage til dem, der har bidraget. Det er det, Justitsministeriet antager.

Så er der også i relation til hr. Mogens Andreasens påstand om, at man kun kan være sikker på at få pengene tilbage i tilfælde af død, grund til at minde om, at der i lovforslaget – selv om det er omfattende, så har det dog været kendt en uges tid – er bemærkninger om, at der bliver fastsat regler for tilbagebetaling af bidragene i tilfælde af, at der indtræffer eksempelvis en social begivenhed; et medlem, der går på førtidspension er nævnt i lovforslagets bemærkninger.

Det er også nævnt, at i andre særlige tilfælde kan der blive tale om tilbagebetaling af medlemmets bidrag. F.eks. hvis et medlem er overgået til fleksjob efter lov om social pension før det fyldte 50. år og derfor har mistet retten til såvel efterløn som seniorydelse, ja, så kan der også blive tale om tilbagebetaling af bidrag.

Når man lytter til debatten i dag, kan man også få det indtryk, at vi forringer vilkårene for nuværende efterlønsmodtagere. Jeg synes ikke, der er nogen grund til at give så vildledende oplysninger til den danske befolkning. De nuværende efterlønsmodtagere og de, der har muligheden for, men som ikke har udnyttet muligheden endnu, at trække sig tilbage i dag, for de pågældende sker der ingen ændringer. Tværtimod vil de, der er fyldt 60 år før den 1. juli 1999, foruden det at være sikker på at have

krav på de nuværende efterlønregler også have mulighed for at få andel i nogle af de spændende nye ting, der ligger i lovforslaget omkring den nye ordning.

Hr. Tom Behnke har prøvet at så tvivl om efterlønsbevisets værdi. Det er således med efterlønsbeviset, at det sikrer efterlønsmodtageren eller den potentielle efterlønsmodtager, at man kan trække sig tilbage, når man vil, efter at man har fået retten til og beviset på efterlønnen, uanset om man i mellemtiden går hen og bliver syg, og man har ret til og har et krav på at få sin efterløn udmålt i forhold til det beregningsgrundlag, der var gældende, da man opnåede efterlønsretten.

Derfor er det et meget stærkt bevis. Derfor er sagsbehandlingen omkring beviset måske nok omstændelig, men ganske nødvendig, hvis man vil have et stærkt bevis. Vi står her med valget: skal vi have et betydningsfuldt bevis, skal der være en ordentlig sagsbehandling; hvis ikke man vil kunne leve med en ordentlig sagsbehandling, så får man ikke et stærkt bevis. Vi har valgt at prioritere ønsket om at skabe tryghed for den, der har rundet efterlønsalderen, og skabe den tryghed, der gør, at den pågældende uden problemer kan udskyde beslutningen om at forlade arbejdsmarkedet. Og hvis den pågældende vil forlade arbejdsmarkedet, kan man også trygt gøre det mere gradvis.

Spørgsmålet om EU-Kommissionens forespørgsel vedrørende den danske efterlønordning synes jeg ganske enkelt ikke hører hjemme i den her sammenhæng. Det er sådan, at Kommissionen på baggrund af tre grænsengængerens klage har forespurgt, hvordan de danske regler er. Det har regeringen svaret på, og siden har vi ikke hørt mere til sagen, og derfor er der ikke nogen grund til på hr. Mogens Andreasens opfordring her at tage stilling til, hvad vi ville gøre i givet fald, hvis Kommissionen ville anlægge en sag ved EF-Domstolen. Det er der ganske enkelt ingen grund til. Det er ikke en aktuel situation for os. Vi har svaret på Kommissionens forespørgsel.

Det har været sådan i debatten, at man også har bekymret sig om opsparring, danskernes lyst til opsparring, og dér vil jeg benytte lejligheden til at fremhæve noget, som har været en smule overset i debatten her den senere tid, nemlig det meget glædelige vi har oplevet i forbindelse med de overenskomstløsninger, som parterne har opnået enighed om her i begyndelsen af 1999. Der ser vi en usvækket og oven i købet

styrket udbygning af arbejdsmarkedspensionsordningerne.

Så nuvel, det kan godt være, at der for så vidt angår den mere private opsparing har været en afdæmpning i interessen i slutningen af 1998, men når vi ser på, hvordan arbejdsmarkedets parter har prioriteret opsparingen i tiden efter, så synes jeg, det giver anledning til en vis optimisme.

Med hensyn til SF's bud de senere år, hvad angår efterlønnen, vil jeg med et glimt i øjet sige til hr. Aage Frandsen, som redeligt har orienteret om SF's synspunkter vedrørende modregning i kapitalpensionen, og spørgsmålet om mere fleksibilitet har også været inde i ordvekslingerne mellem SF's ordfører og andre partiers ordførere, at jeg må næsten forstå tingene således, at regeringen sammen med forligspartierne i hvert fald på en række områder har lyttet til SF's råd, men at vi, for så vidt angår modregningen og måske også fleksibiliteten, ikke er gået helt så langt, som SF gerne havde set.

Jeg tror imidlertid, at når vi kommer et par år frem, ja, måske allerede i løbet af et kvartal, så vil vi opleve, at også SF og Enhedslisten vil være blandt dem, der kan se fordelene i den nye ordning, og også vil være blandt dem, der vil anbefale danske lønmodtagere og andre at undlade at fravælge bidrag til efterlønsordningen.

Jeg tror det, og jeg synes, historien giver be- læg for at nære den tro. Den socialdemokratiske ordfører har jo nævnt, at der var partier, der ikke var vildt begejstrede for ordningen, da den blev indført i 1979, og siden har vi set, at der også fra de pågældende har været en varm anbefaling og et varmt forsvar for at bevare ordningen i den tidligere skikkelse.

Jeg skal slutte med at sige – og det er en bemærkning til fru Jette Gottlieb – at der er jo ikke tale om, at vi generer borgere over 60 på grund af reglerne om aktivering. Det er et spørgsmål om, at samfundet forpligter sig til, når nogle stiller sig til rådighed på arbejdsmarkedet, hurtigst muligt at skabe bedre forudsætninger for, at de pågældende kan komme i beskæftigelse.

Jeg vil slutte med at takke forligspartierne for forhandlingerne frem til lovforslagets fremsættelse. Der kan være lidt tekniske problemer, som vi ser nærmere på. Det er jeg naturligvis indstillet på og siger tak for den velvillige behandling fra de flestes side her i dag.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreassen (DF):

Jamen jeg vil da godt takke ministeren for det svar, jeg har fået. Resten får jeg måske senere. For jeg spurgte også, om der var lavet aftaler imellem regeringen og forligspartierne uden for efterlønsaftalen, som fastsætter nogle grænser for, hvor langt efterlønsperioden skal løbe, og også, om der er tale om en begrænsning, før man foretager en evaluering.

Så vil jeg da godt sige til arbejdsministeren, at jeg synes ikke, at der er tale om, at filmen er knækket. Jeg synes mere, at man har lavet en dårlig film, som man ikke har mulighed for at få billetprisen tilbagebetalt på.

Det, vi kritiserer ved denne efterlønsordning, er, at den er forringet, og vi mener, at når vi ser det her på bordet, jamen så ligger forringelsen i, at man bruger pensionerne som modregning i efterlønnen. Man afkorter pensionsalderen, så man også forringer vilkårene for dem, der går på pension, når de er 65. Det er det, vi kritiserer ved loven.

Og så kritiserer vi, at der ikke er lavet en personlig konto for dem, der indbetaler bidraget, så de har mulighed for at få pengene tilbage, hvis de ikke benytter efterlønsordningen.

Aage Frandsen (SF):

For at få det på det rene, hvor vi klart er uenige med regeringen, og hvor vi er mindre uenige, og hvor vi måske er enige, vil jeg godt uddybe noget.

Jeg vil godt starte med at sige, at SF i 1978, da efterlønsordningen blev indført, stemte for efterlønnen. Vi stemte for efterlønnen, fordi det var en fornuftig ordning, der sørgede for, at mennesker, som ønskede at træde ud af arbejdsmarkedet, fordi de simpelthen ikke kunne klare arbejdsmarkedet længere eller havde behov for andet, kunne gøre det.

Det gav også mulighed for, at andre mennesker kunne komme ind på arbejdsmarkedet. Derfor var vi klart tilhængere af efterlønsordningen. Det var i en situation, hvor der var arbejdsløshed, i øvrigt altså en arbejdsløshed, der ikke var anderledes i størrelse end i dag. Det ændrer ikke ved, at udsigterne i øjeblikket er anderledes, heldigvis, med hensyn til beskæftigelse, end de var i 1978. Men der var altså rent faktisk en arbejdsløshed dengang, der i mængde minder om den i dag.

Så vil jeg godt understrege, at vi er klart imod kontingentforhøjelsen, og vi er klart imod,

at man deler dagpengekontingent og efterlønskontingent. Det giver en individualisering, som vi klart er imod. Vi er tilhængere af en solidarisk ordning. Og det betyder også, at i den diskussion, der har været om, hvorvidt man nu skulle have et privat bevis og sådan noget, dér har vi ikke været inde at sige, at det skulle man have. Dér har vi ikke været inde, fordi vi ønsker en ordning, der er så solidarisk som overhovedet muligt.

Med hensyn til det fleksible er vi selvfølgelig tilhængere af, at det bliver mere fleksibelt på nogle punkter – klart. Og i den diskussion, vi havde tilbage i 1996, hvor vi havde et forslag til vedtagelse, der ikke blev vedtaget, understregede vi også, at vi ønskede at gøre reglerne for delefterløn og 200-timers-reglen mere fleksibel. Det vil sige, at vi ønskede begge dele, og det skulle være mere fleksibelt. Der var ikke tale om, at vi ønskede at afskaffe 200-timers-reglen, som en socialdemokratisk ordfører prøvede at antyde. Det var nemlig for at få større fleksibilitet ind i systemet. Vi er også klart tilhængere af, at man laver modregning i forhold til kapitalpension, ingen tvivl om det.

Men det, der er problemet i begge tilfælde, er, at fleksibiliteten og tilskyndelsen vil være der for dem, der har de højeste indtægter, og som for mange af de menneskers vedkommende har et mindre behov for at gå på efterløn.

Derimod, for de mennesker, som har lav indkomst, og som har behov for at gå på efterløn, er der ingen tilskyndelse, og der er en straf, ikke i forhold til, at der er nogle mennesker i dag, som får en anden situation, men at mennesker, som i fremtiden vil på efterløn, har en ringere situation.

Det er derfor, vi er uenige. Vi mener simpelt hen, at man begunstiger nogen for meget, klart for meget, og at man skader nogen, klart for meget. Og dem, man skader, det er nogle af dem, som vi mener efterlønnen er for.

Med hensyn til, om man synes, at folk skal gå på efterløn eller ej, der sagde jeg allerede i mine tidligere indlæg, at vi mener klart, det er bedre at vælge efterlønsordningen, fremfor at man skal ud i nogle individuelle ordninger. Det håber jeg da stadig væk at folk gør.

Men det ændrer ikke ved, at det her er – jeg har brugt et ord før, som jeg ikke vil bruge igen – men så vil jeg sige, at det er noget skidt, vi har lavet. Det er lidt inden for, hvad man må sige. Man har forringet nogle ting for nogle menneskers fremtidige muligheder for at gå på efter-

løn, men det ændrer ikke ved, at i forhold til, at man skulle ind og lave en privat ordning, så håber jeg da, folk vil vælge det her.

Jeg kan godt forstå, at folk ikke tør. Men det ændrer ikke ved, at jeg synes, folk skulle vælge det solidariske, som trods alt ligger mere her, end det ligger i private ordninger, selv om det, vi havde før, var klart mere solidarisk.

Susanne Clemensen (CD):

Jeg stillede to spørgsmål til arbejdsministeren i min ordførertale, som jeg ikke synes jeg fik svar på.

Det ene gik ud på, om regeringen vil tage spørgsmålet om de offentligt ansatte meget grundigt op til overvejelse. Jeg tænker her særligt på dem i forsvaret, der har kontrakter, der siger, de er tvunget til at gå på pension som 60-årige. Det synes vi er et stort problem, og vi fik lovning på fra arbejdsministeren, at man i hvert fald har nedsat et udvalg, et seniorpolitisk initiativudvalg, der skulle se på denne her problemstilling og komme med en afrapportering i foråret. Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om ikke det er korrekt.

Det andet spørgsmål gik på en mere lempelig modregning for små indkomster, hvor vi også fik lovning på, at arbejdsministeren vil se på denne her problemstilling i Årsindkomstudvalget, der altså består af regeringen og arbejdsmarkedets parter, og dér forventer man også, at de her drøftelser vil munde ud i et eller andet i maj måned i år.

Vi kan selvfølgelig ikke vide, hvad det er, drøftelserne vil munde ud i, men vi kan jo have lov til at håbe på, at det bliver noget, der tilgodeser dem, der har små indkomster ved siden af efterlønsordningen.

Det vil jeg gerne have svar på.

Jette Gottlieb (EL):

Debatten er gået ud i mange hjørner, så derfor føler jeg også lidt behov for at præcisere, hvad det er, Enhedslisten har stået for i forhold til den her efterlønsordning.

Se, Enhedslisten ønsker muligheder for fleksibel tilbagetrækning. Det er sådan set det første punkt, og det er vigtigt. Dernæst ønsker vi en efterlønsordning, der er social og solidarisk, og at den er knyttet til dagpengesystemet. Vi er imod den meget asociale kontingent- og skattebetalingsordning, der er indført, hvor de rigeste betaler den mindste skatteprocent.

Og så er vi imod de følgerikninger, som det her skaber i arbejdsmarkedslovgivningen for dem, der er over 60. Selv om jeg er meget glad for, at ministeren siger, at det ikke er for at genere de 60-årige, men for at tilbyde dem noget i forhold til aktivering, så vil jeg dog sige, at det ville jo svare til, at der i lovteksten stod, at man havde ret til aktivering. Det svarer ikke til, at der står, at man har ret og pligt til aktivering.

Det, der er mit problem, er, at når man siger ret og pligt, så prøver man at ligestille med de øvrige aktiveringsformuleringer, der er i lovgivningen. Det kunne man så forstå, hvis man havde benyttet lejligheden til også at fjerne 130-ugers-reglen.

Derfor vil jeg godt spørge ministeren helt konkret: Vil der planer om at fjerne 130-ugers specialreglen for de 60-årige, der gør, at de har kortere dagpengeperioder end alle andre? Det var det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er: Hvilke perspektivplaner ligger der så i den aktivering, som man f.eks. vil tilbyde en 62-årig arbejdsløs maskinarbejder? Hvilken aktiveringstype kan man forestille sig vil være perspektiverende for hans videre liv på arbejdsmarkedet?

Tom Behnke (FP):

Jeg synes, det er synd for statsministeren. Jeg synes virkelig, det er synd for statsministeren, for statsministeren gik jo i god tro ud i valgkampen og indrykkede store annoncer i landets aviser. Og man må jo gå ud fra, at det i hvert fald er rigtigt, det, der står i Socialdemokratiets egne annoncer, så der regner jeg ikke med at Socialdemokratiets ordfører kommer og siger, at det også var forkert, det, der stod der.

For det, statsministeren gjorde, var jo, at han gik ud og lovede hele befolkningen, at man kunne se frem til at få 7 års efterløn. Det var det, statsministeren lovede. Virkeligheden ser vi nu. Den er, at der højst bliver tale om 5 år.

Så jeg synes, det er synd for statsministeren, at han har sådan en umulig, uregerlig regering, som gør lige præcis, hvad der passer dem. Man kunne næsten frygte, at det er bag om ryggen på statsministeren. For det er vel ikke sådan, at statsministeren på den ene side lover vælgerne, at de kan få 7 års efterløn, og så bagefter godkender, at hans ministre laver en lovgivning, hvorefter befolkningen kun får 5 års efterløn. Det kan man ikke tro. Eller kan man?

Så altså enten er der tale om, at arbejdsministeren og socialministeren er gået bag om ryg-

gen på statsministeren og har fremsat de her forslag, uden at statsministeren ved det, eller også har statsministeren ganske enkelt lavet et vælgerbedrag ved at bilde befolkningen ind i en valgkamp, at man kunne se frem til 7 års efterløn. Derefter laver man en lov, hvorefter man kun kan få 5 års efterløn.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Nu lyttede jeg meget opmærksomt til hr. Tom Behnke, men fandt ikke helt den korte replik til mig i den sammenhæng, så jeg skal undlade at svare på det indlæg.

Til hr. Mogens Andreasen kan jeg sige, at med hensyn til løbetid fremgår det ikke af lovforslaget, at der er aftalt nogen løbetid. Der er ikke aftalt nogen løbetid mellem parterne, og jeg må henvise til de bemærkninger, der er faldet fra forskellige partier om, at det her rækker langt ud i fremtiden.

Så glæder jeg mig over hr. Aage Frandsens tilkendegivelse om, at der fortsat er tale om en solidarisk ordning. Hr. Aage Frandsen giver også det glædelige budskab – set med mine øjne – at man bør vælge den her ordning i stedet for at overveje private alternativer, der under alle omstændigheder vil være en dårligere forretning.

Til fru Susanne Clemensen kan jeg sige: Jeg har allerede i sidste uge bedt det seniorpolitiske initiativudvalg om at komme med en rapport til mig i dette forår om lavere pligtig afgangsalder for forskellige grupper af offentligt ansatte. Jeg har bedt Årsindkomstudvalget om at se på reglerne for modregning for arbejde i såvel dagpenge- som efterlønssystemet.

Til fru Jette Gottlieb, som spørger, om der er planer om at fjerne 30-måneders-reglen for de over 60-årige, vil jeg stiltørdigt sige eller spørge: Ville det ikke være naturligt, hvis der var planer om det, at så havde det været indeholdt i det fremsatte lovforslag? Og da det ikke er det, har jeg hermed svaret på, om der er planer om det.

Første næstformand (Birte Weiss):

Vi tager her de sidste bemærkninger til arbejdsministeren, hvorefter socialministeren vil få ordet.

(Kort bemærkning).

Mogens Andreasen (DF):

Jeg vil sige til arbejdsministeren, at jeg ved udmærket godt, at der står ikke noget om nogen

løbetid i selve lovforslaget, men det, jeg spurgte om, var også, om der var indgået aftaler med forligspartierne ud over det, man har aftalt om efterlønsloven, om der var sat begrænsninger på efterlønsordningens løbetid, eller om der var sat begrænsning på en evaluering af efterlønsloven.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Man skal passe på med, hvad man siger. Ikke fordi det, man siger, nødvendigvis er uklart, men fordi det kan åbenbart tolkes, som man ønsker at tolke det.

Vi har i dag en efterlønsordning, som vi opfatter som solidarisk. Et flertal i Folketinget vil vedtage en efterlønsordning, som er klart mindre solidarisk, klart præget af individualistiske træk. Men det ændrer ikke ved, at denne klart mindre solidariske, præget af individualistiske træk, er mere solidarisk end en bankordning. Det gør det ikke. Men det betyder ikke, at det af den grund bliver solidarisk, det man har lavet, bare for at arbejdsministeren ikke skal lave denne overfortolkning af det.

Men det er klart, at hvis man vælger at bruge en bank, har man selvfølgelig sikkerhed for sine penge, det er der ingen tvivl om, men det er klart individualistisk, og jeg er imod disse individualistiske ordninger for at sikre ens private fremtid.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Hvad der er naturligt eller ikke naturligt i regeringens logik, er jo en stor diskussion. Jeg vil bare sige, at ens argument om at ligestille forholdene for de ældre bortfalder, hvis man ikke gør det på alle punkter i dagpengereglerne. Derfor er det selvfølgelig i min forståelse naturligt, at hvis man siger, at de ældre skal underkastes de samme vilkår som andre, der står til rådighed, så skulle det altså også gælde dagpengeperiodens længde.

Så for mig er det meget unaturligt, at man ikke har ladet de to ting følge hinanden, men om det er naturligt at fremsætte det i denne sammenhæng, afhænger af de problemer, som regeringen løbende møder, når de fremsætter meget, meget hurtige, store ændringer; så kommer der hele tiden den slags ting.

For eksempel er det jo en stor nyhed, som først fremkommer, når loven ligger, at man nu også ændrer de 55-60-åriges muligheder for at

have et sikkerhedsnet, hvis de ikke har indbetalt deres efterlønskontingent. Det er ikke noget, der tidligere er indgået i debatten, men det opstår selvfølgelig, fordi man er nødt til at lave følgelovgivningsændringer, når man laver store regelændringer. Det er resultatet af det.

Naturligt eller ej, det er ikke til at afgøre.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

En gang til: Hr. Mogens Andreasen, jeg sagde i mit forrige indlæg, at der er ikke aftalt noget omkring løbetid hverken i lovforslaget eller i aftalen mellem forligspartierne.

Med hensyn til hr. Aage Frandsens indlæg mener jeg faktisk, at den nye efterlønsordning fortsat er præget af stærk solidaritet. Langt, langt den overvejende del af finansieringen kommer via indtægter fra et progressivt beskatningssystem.

Den, der trækker sig tidligt, den, der ikke har mulighed for at arbejde længere, har udsigt til at få seks gange så meget ud af sine indbetalinger set i forhold til den, der er i stand til at arbejde og får en præmie. Der er altså efter min opfattelse i høj grad tale om en solidarisk ny efterløn.

Så kan vi altid strides om graden, men jeg glæder mig fortsat over, at SF's ordfører mener, at den er solidarisk, og at den er anbefalelsesværdig.

Så vil jeg sige til fru Jette Gottlieb, at der er intet som helst nyt i, at man skal være efterlønsberettiget eller kunne blive det, hvis man skal være omfattet af den særregel, der tidligere var for de 50-60-årige, og som nu er for de 55-59-årige. Der er intet nyt; det er nøjagtig samme systematik, som der var i lovgivningen tidligere.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Ja, der har jo ikke været de store kommentarer til de tre lovforslag, jeg har fremsat; der har været sådan en generel positiv stemning omkring dem og kun ganske få konkrete spørgsmål.

Hr. Villy Søvnald spurgte om optjeningsreglen for folkepension, der jo indebærer, at man skal have boet 40 år i Danmark inden for 52 år, altså fra det 15. år, til man bliver pensionist som 67-årig. Det er sådan, at når folkepensionsalderen bliver nedsat til 65 år, ja, så skal man så have optjent de 40 år inden for 50 år. Det er sådan, reglerne bliver nu, og det er det, der er lagt op til i lovforslaget.

Så har der jo været en interesse omkring den sætning i bemærkningerne, der handler om vilkårene for nye førtidspensionister, og der er det sådan, at jeg vil tage kontakt med forligspartierne og også sørge for, hvordan vi kan finde ud af at inddrage de andre partier omkring at få udfyldt den sætning.

Det vil jeg så samtidig bruge som en anledning til at sondere holdningerne omkring en reform af førtidspensionssystemet ud over det element, som indgår her. For det er jo værd at holde fast i, at på trods af at flere partier siger, at de ønsker og de efterlyser en reform af førtidspensionssystemet, så kan der godt gemme sig ganske store forskelle under den tilsyneladende enighed. Og det er jo i hvert fald noget, vi skal have afdækket: Hvad er det egentlig, de enkelte partier lægger i det, når de efterlyser en førtidspensionsreform? Det er det ene.

Det andet er, at jeg må sige, at den har altså ingen fremtid, den reform, hvis den indebærer store merudgifter. Udgangspunktet må være, at opgaven skal løses inden for de eksisterende økonomiske rammer, og der har jo været nogle bud fra i hvert fald et enkelt parti, fra SF, på en milliardstor udgift forbundet med ønsket om en førtidspensionsreform. Så jeg må sige til partierne, at hvis det indebærer det, jamen så har den ingen fremtid her og nu.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslagene overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg foreslår, at lovforslag nr. L 174 henvises til Arbejdsmarkedsudvalget, medens lovforslagene nr. L 175, L 176 og L 177 henvises til Socialudvalget, og lovforslag nr. L 178 henvises til Skatteudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Første næstformand (Birte Weiss):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 23. februar 1999, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Med hensyn til de øvrige møder i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14.24
